

Betrekken bij
PS-vergadering van
15 december 2021

Transcript (woordelijk verslag)

van de vergadering van de
Statencommissie Omgevingsbeleid

gehouden op woensdag 1 december 2021

Transcript

Vergadering van de Statencommissie Omgevingsbeleid

Woensdag 1 december 2021

Locatie: digitaal

Aanwezig:

de heer A. Udinga (voorzitter)
de heer M.A.M. Berends (PvdA)
de heer E. Bos (GroenLinks)
de heer J.F. Bos (Forum voor Democratie)
de heer R.A.A. Bosch (PvdA)
de heer R.W. Camies (JA21)
de heer J.W. Drukker (JA21)
mevrouw A.M. Kleine Deters (D66)
de heer T.A. Koopmans (PVV)
de heer E.E.A.A. van Liempd (GroenLinks)
mevrouw F.S. Mensen-Maat (PvdA)
de heer J.J. Moes (VVD)
de heer W.L.H. Moinat (SP)
de heer K. Neutel (CDA)
de heer J.R. Oosting (VVD)
mevrouw S.J. Peeks (Partij voor de Dieren)
de heer H.J. Pragt (D66)
de heer R.R. Pruisscher (ChristenUnie)
de heer A.K. Schoenmaker (Sterk Lokaal Drenthe)
de heer J.G.M. Schomaker (PvdA)
mevrouw E. Slagt-Tichelman (GroenLinks)
de heer J. Smits (VVD)
mevrouw E.C. Vedder-Monaster (CDA)
de heer S.J. Vegter (CDA)
de heer H.H. Veldsema (ChristenUnie)
de heer A. Vorenkamp (PVV)
de heer H. van de Weg (SP)
de heer J.R. Wiersema (Sterk Lokaal Drenthe)
mevrouw B. Zouine (D66)

Voorts aanwezig de leden van GS:

mevrouw N. Vedelaar (PvdA)
de heer H. Brink (VVD)
de heer H.G. Jumelet (CDA)
de heer J.N. Kuipers (GroenLinks)
de heer T. Stelpstra (ChristenUnie)

Afwezig:

de heer F.P. Duut (JA21)
de heer R. Mäkel-van Luttikhuizen (SP),
hij wordt vervangen door de heer R.C.R.J.
van der Meijden
de heer P. Zwiers (PvdA)

mevrouw R. Veenstra, statenadviseur

1. Opening

De voorzitter: Hartelijk welkom aan alle commissieleden van OGB. Ook de luisteraars en kijkers thuis vanzelfsprekend en de mensen hier in de Statenzaal. Vanaf vandaag gaan we weer digitaal vergaderen. Dat zal voor iedereen even wennen zijn, vooral ook voor mijzelf want ik heb dit ook nog nooit eerder gedaan. Maar samen gaat ons dit vast lukken. Wij hebben afmeldingen ontvangen van de heer Zwiers Partij van de Arbeid, de heer Duut JA21. En ook afwezig is de heer Mäkel-van Luttikhuizen SP, en hij wordt vervangen door de heer van der Meijden, en die is hier aanwezig. Verder is het vandaag een bijzondere dag voor de heer Liempd van GroenLinks. Het is namelijk zijn laatste dag als bijzonder commissielid in deze commissie OGB. Tijdens de PS-vergadering zal er nog wat extra aandacht zijn voor zijn afscheid, maar ik bedank hem nu alvast voor zijn inzet bij de commissie en ik wens hem heel veel succes in zijn verdere loopbaan. Zoals ik u ook al gisteren in de mail heb aangegeven, of eigenlijk heeft de griffie dat gedaan, is het belangrijk dat u uw microfoon en camera nu uitzet. En de bedoeling is dat u bij het agendapunt waar u de woordvoerder bent, pas uw camera aan te doen. Want alleen op die manier kan ik zien wie de woordvoerders zijn en vervolgens geef ik u het woord en dan kunt u ook uw microfoon aanzetten. Mocht er iemand buiten de woordvoerders willen interrumperen, laat dit dan merken door net als voorheen in de Statenzaal uw microfoon aan te zetten en ook iets te zeggen, want dan kan ik het zien. Dus ik hoop dat nu iedereen de camera uit heeft. Mevrouw Kort moet dat nog even doen. De heer Camies wilt u ook nog eventjes uw camera uitzetten en de heer Lobee ook. Als het goed is, ben ik alleen nog in beeld. Mijnheer Lobee zou u uw camera uit willen zetten? Dat gaat vast goedkomen.

2. Vaststelling van de agenda

De voorzitter: We gaan verder met de Vaststelling van de agenda. Heeft iemand een aanvulling of een wijziging op de Agenda? Volgens mij is dat niet het geval en daarmee is deze Agenda vastgesteld.

3. Mededelingen

De voorzitter: Dan gaan we meteen door naar de Mededelingen en bij dit agendaverzoek zijn geen verzoeken tot het doen van een mededeling binnengekomen. Dus dat gaat snel.

4. Besluitenlijst van de vergadering van 13 oktober 2021

De voorzitter: Dan gaan we door met punt 4, de Besluitenlijst van de vergadering van 13 oktober 2021 en de Lijst van toezeggingen. Er zijn geen opmerkingen binnengekomen en ik stel de Besluitenlijst van 13 oktober vast conform het ontwerp. Dan de Toezeggingenlijst. Zijn er wellicht toch vragen of opmerkingen over de toezeggingen? Dan kijk ik naar dat mooie grote scherm voor mij, met al die kleurtjes. Dan is ook hierbij de Toezeggingenlijst vastgesteld.

5. Ingekomen stukken

De voorzitter: Gaan we verder met punt 5, de Ingekomen stukken. Toegezonden aan u, is de lijst met ingekomen stukken A.1 tot en met A.13 en B.1 tot en met B.21 en tevens 5 voorhangprocedures C.1 tot en met C.5. Er zijn ook dit keer bij een behoorlijk aantal brieven vragen gesteld. Deze vragen zijn ook op het SIS gezet aan u en aan de gedeputeerden gemaïld en deze vragen lees ik dan dus ook niet helemaal voor. Ik verzoek hierbij de gedeputeerden hun camera aan te zetten en verder ook de woordvoerders bij dit punt. Dit zijn de commissieleden mevrouw Kleine Deters, mevrouw Zuiker, de heer Vorenkamp en mevrouw Slagt. Dan wacht ik even totdat iedereen in beeld is. Mevrouw Kleine Deters nog. Ja, die is er ook. Even kijken. Ik zie mevrouw Zuiker. Ik zie mevrouw Slagt... Ja, die zie ik ook Heel goed.

Mevrouw Slagt: Volgens mij doe ik mijn camera weer uit, want wij hebben bij de ingekomen stukken geen vragen gesteld.

De voorzitter: Dan haal ik u weer van de lijst af. Heel fijn. Uw naam gaat er van af. Ik begin met ingekomen stuk A2, het Programma zandgronden Noord-Nederland en het project beekherstel Hunze en Drentsche Aa. De fractie van D66 heeft hier twee vragen over. Worden voor de extra middelen ook extra activiteiten verricht? Zo ja, welke? En wat zijn de eisen van de provincie in de besteding van deze extra middelen? Ik geef daarvoor het woord aan de gedeputeerde Kuipers. Gaat uw gang.

Gedeputeerde Kuipers: Dank u wel voorzitter. Volgens mij is dit een hele mooie brief, het is goed dat ik die nog even extra kan toelichten, want hij is misschien wel wat technisch. Het komt erop neer dat vanuit de nieuwe fase van het Deltaprogramma zoetwater wij veel middelen hebben toegekend gekregen in twee regio's, Rijn-Oost en Noord-Nederland, voor beide programma's. Dat ziet u ook. Het gaat om tientallen miljoenen voor projecten binnen de provincie Drenthe. En specifiek voor het noordelijk deel, dus het programma zandgronden en de beekdalprojecten zullen wij als provincie ook de kassiersfunctie vervullen. Dus in die programma's zijn diverse projecten verwerkt die ertoe leiden dat er meer zoet water wordt vastgehouden in de provincie Drenthe. Dat zijn dus ook projecten of van andere deelnemers, waarbij wij het geld ontvangen dat door het Bestuurlijk Platform Zoetwater aan ons is toegekend en vervolgens als kassier door bedelen aan die deelnemers als het gaat om projecten van de provincie Drenthe in de beide programma's. Die zijn dan onderdeel van het programma Natuurlijk Platteland, dus daar hebben de Staten al instemming meegegeven. Dus die zoetwatermaatregelen zullen plaats gaan vinden in onze provincie. Dus dat is een ontzettend mooie stap. Daarbij komt kijken dat wij dus kassier zijn, het Rijk deze middelen met een specifieke uitkering aan ons heeft toebedeeld, dus dat die gewoon een op een voor die projecten moeten worden gebruikt en dat we daar ook geen extra eisen aan mogen stellen. Dat heeft u al in de brief gezien. Maar het gaat dus om het realiseren van deze projecten en daar hebben we een bijdrage van het Deltaprogramma voor ontvangen. Dus ik hoop dat dat voldoende is als extra toelichting. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Kuipers. Vraag aan mevrouw Kleine Deters of dit inderdaad voldoende is.

Mevrouw Kleine Deters: Het is het antwoord van de gedeputeerde. Of ik het daarmee eens ben, is natuurlijk een ander deel. Ik betreur, D66 betreurt het, dat de gedeputeerde toch niet wat meer sturing daarop geeft en het gesprek aangaat over aanvullende eisen en ik zal daar straks in het Waterprogramma verder op terugkomen.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Kleine Deters. Dan de volgende vragen, die gaan over A.3: Onderzoek actualisatie en herijking Drents fietsnetwerk 2021. De fractie van de PVV heeft hier twee vragen over: 1. Waarom zijn de ontwikkelingen op het gebied van bromfietsen en snor-scooters niet meegenomen? En 2: Zijn die ontwikkelingen niet van belang juist voor de wat grotere afstanden? Ik geef het woord aan gedeputeerde Vedelaar, gaat uw gang.

Gedeputeerde Vedelaar: Dank u wel voorzitter. Het Sweco-rapport heb ik ook met heel veel belangstelling goed gelezen. Maar het begint met een prachtige foto op de voorkant en daar staat een speed-pedelec op afgebeeld en die valt ook in de categorie bromfietsen, fietsen met hele hoge snelheid, 45 km/uur. Voor de wet vallen die in dezelfde categorie. Dus dat betekent dat ook in dit rapport echt met fietsen, bromfietsen die hogere snelheid hebben, rekening gehouden is. Dit onderzoek specifiek heeft vooral het netwerk in beeld gebracht, dus niet zozeer alle gebruikersgroepen. Maar dat gaan we natuurlijk nog vertalen naar de Fietsagenda die in het voorjaar aan u gepresenteerd wordt.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Vedelaar. Is dit voor u voldoende mijnheer Vorenkamp?

De heer Vorenkamp: Zeker, dank u wel. Ik begrijp dat het dus meegenomen is.

De voorzitter: Fijn, dank u wel. De volgende vragen gaan over A.6 Notitie Beleidsuitgangspunten biograndstoffen in Drenthe. Daar hebben maar liefst drie fracties vragen over gesteld of opmerkingen over gemaakt. De fractie van JA21 heeft aangegeven deze brief te willen agenderen voor de commissievergadering van 12 januari 2022. De onderbouwing is al binnen voor behandeling in het presidium van 9 december aanstaande. D66 heeft over dit ingekomen stuk de volgende vragen: Bent u bereid en in staat het regionale Drentse aanbod van mest als input voor vergisters in kaart te brengen en als maat te hanteren vanuit het beleid ten aanzien van de circulaire economie? Kunnen en willen we dit als vastgestelde bovenmaat voor de hoeveelheid vergisters en daaraan gerelateerde groengasproductie hanteren? Ik geef het woord aan gedeputeerde Stelpstra.

Gedeputeerde Stelpstra: Voorzitter dank u wel. Er zijn twee fracties die hebben gevraagd om dit stuk te agenderen en er zijn een paar inhoudelijke vragen. Ik wil me natuurlijk niet met uw orde bemoeien, maar is het misschien handig dat we dat allemaal dan in januari meenemen?

De voorzitter: Ik kijk even rond. Ik zie twee keer geknik. Ik denk dat we dat inderdaad gaan doen. Fijn. Dank u wel mijnheer Stelpstra. Heel fijn, maar ook de fractie van de Partij voor de Dieren heeft een vraag over LIS A.6. Even kijken. GS wil deze beleidsuitgangspunten toelichten in de commissievergadering. Moet de fractie dit dan eerst agenderen, is de vraag. Wij stellen voor dat deze beleidsuitgangspunten op de agenda precies worden gezet voor de OGB. Dat is eigenlijk hetzelfde wat u net aangaf. Fijn. Ook mevrouw Zuiker was het ermee eens. Fantastisch. De volgende vraag gaat over A.13, Aanvulling op de prestatieovereenkomst 2021 provincie Drenthe en Prolander. Dit betreft een brief van 23 november 2021. De fractie van de PVV vraagt of het hier om tijdelijke activiteiten, waar de organisatie Prolander destijds voor is opgezet, gaat, of dat hier een voorschot wordt genomen op permanente werkzaamheden door Prolander ten behoeve van hydrologisch en natuuronderzoek in Drenthe. Duidelijke vraag. Ik geef het woord aan gedeputeerde Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Dank u wel voorzitter. Het gaat om afspraken die zijn gemaakt, extra afspraken die zijn gemaakt vanwege het Natuurpact om het NNN te realiseren. Daar is versneling voor nodig. Dat betekent bijvoorbeeld dat we parallel meerdere gebiedsprocessen hebben opgestart. Meer menskracht bij Prolander en ook om in een bepaalde periode dat te versnellen. Het is vervat in het PBO, de overeenkomst met Prolander, en het gaat om een tijdelijke periode. Dus het antwoord is inderdaad: Tijdelijk. Maar tegelijkertijd maak ik hier wel alvast de opmerking dat er ook een programma Natuur ligt, wat nu in dit jaar voor het eerst ook van start is gegaan. Ook daarvoor is Prolander om in te zetten. Daar zullen we natuurlijk uiteraard op moeten terugkomen. Maar als het gaat om de vraag van de heer Vorenkamp van de PVV, is het antwoord: Tijdelijk.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Vorenkamp voor u voldoende?

De heer Vorenkamp: Ja voorzitter, het is voldoende. U begrijpt dat ik nogal scherp ben op de tijdelijkheid van de organisatie Prolander, zoals dat is afgesproken.

De voorzitter: Dat heeft u nog even goed aangegeven. We gaan nu over naar de vragen over de ingekomen brieven onder B. De fractie van de Partij voor de Dieren heeft een opmerking over B.1. Dat betreft de brief van bewoners van de Hoofdweg Veenhuizen van 30 september 2021 over de Snelheid Hoofdweg Veenhuizen, de N919. U wilt deze brief betrekken bij de werksessie om te komen tot een afwegingskader met betrekking tot snelheid op provinciale wegen op 15 december. Dit lijkt mij op zich geen vraag aan de Gedeputeerde Staten, maar het staat de Partij voor de Dieren natuurlijk vrij om dit te gaan doen. Ik zie wederom een knikje. Heel fijn. De fractie van de PVV wil brief B.2 van de heer Muijzert van 28 oktober 2021 over de bereikbaarheids- en investeringsplan Noord-Nederland agenderen voor een volgende OGB- vergadering. Mijnheer Vorenkamp indien u dat wilt agenderen, dan verzoek ik u de onderbouwing uiterlijk woensdag 8 december aan te leveren. Dat weet u. Ik zie een duim. De volgende vraag van D66 gaat over brief B.14, Meten=Weten, over het Handhavingsverzoek stoffen in bestrijdingsmiddelen. De vraag is: Wat zijn Gedeputeerde Staten voornemens te gaan doen met dit verzoek? Gedeputeerde Jumelet, graag uw antwoord.

Gedeputeerde Jumelet: Dank u wel voorzitter. De brief is gestuurd naar de provincie Drenthe, maar ook naar alle andere elf provincies. Dan is het wel heel snel dat we in IPO-verband ook gaan afstemmen. Gebleken is dat niet helemaal duidelijk was wat de vraag moest zijn. Daarom is er contact gezocht met Meten=Weten, met de heer Baptist om precies te zijn. En daar is in ieder geval uit naar voren gekomen dat tot nu toe het debat onvoldoende concreet is gebleken en daarom is ook gevraagd om het verder in te vullen. Daar is ook de gelegenheid voor geweest voor Meten=Weten, om de ontbrekende gegevens aan te vullen. Dat is per brief op 29 november namens alle provincies ook schriftelijk bevestigd. Op basis van die ontbrekende gegevens kan GS nader beoordelen welke stappen er dan moeten worden ondernomen. Dus er is goed contact geweest tussen provincies en ook het handhavingsverzoek met de heer Baptist van Meten=Weten.

De voorzitter: Fijn, dank u wel. Mevrouw Kleine Deters, is dit voor u voldoende?

Mevrouw Kleine Deters: Nou nee. Fijn te horen van de gedeputeerde dat er contact geweest is, dat er aanvullende informatie gegeven is. Maar mijn vraag is wat u verder gaat doen, of u gaat handhaven. Maar ik begrijp dat u vorige week aanvullende gegevens heeft ontvangen. Ik zou het op prijs stellen om dan ook nader geïnformeerd te worden over het vervolg.

De voorzitter: Wellicht nog een laatste reactie van de heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, ik kan me niet aan de indruk onttrekken dat dat ook openbaar zal worden, dus ook richting de Staten. Dank u wel.

De voorzitter: Fijn, dank u wel. De volgende vraag van D66 gaat over de brief B.21 van de Natuur en Milieufederatie Drenthe, het Drentse landschap, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer van 25 november 2021 en die betreft het Regionaal Waterprogramma Drenthe 2022-2027. De vraag is: Wat vinden Gedeputeerde Staten van de suggesties van de natuurorganisaties? Het woord is aan de heer Kuipers.

Gedeputeerde Kuipers: Voorzitter, ik kijk eerst procedureel even naar u. Wilt u dat ik die vraag nu beantwoord, of straks bij de behandeling van het Regionaal Waterprogramma? Want het vergt wel even enige inleiding. Dus ik kijk even of u daar nu echt een antwoord op wil hebben of dat ik hem meeneem in eerste termijn van de beantwoording bij het Regionaal Waterplan.

De voorzitter: Ik denk dat het een hele goede suggestie is. Ik zie ook geen druk nee-gebaar van D66, dus wij voldoen aan uw verzoek. Dank u wel. Dan ga ik nu over naar de voorhangprocedures.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter.

De voorzitter: Mevrouw Kleine Deters, D66.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, ik heb geen bezwaar dat het daar meegenomen wordt, maar ik wil voorkomen dat straks de tijdsbeperking bepaalt dat die toch weer niet beantwoord wordt.

De voorzitter: Dat begrijp ik zeker, maar volgens mij gaat de heer Kuipers daarvoor zorgen. En het feit dat we hem dan nu niet twee keer hoeven te beantwoorden, gaat dat ook wat tijd inlopen. Dus ik vond het een goede suggestie van de heer Kuipers en hij gaat hem goed beantwoorden, heb ik begrepen. We gaan over naar de voorhangprocedures. Voorhangprocedure C.1, het voornemen van GS om € 246.000 subsidie te verlenen aan de gemeente Midden-Drenthe voor de uitvoering van het activiteitenplan Torenlaan/Nassaukade. Hier zijn geen schriftelijke vragen over binnengekomen. Zijn er wellicht nog commissieleden die alsnog iets willen opmerken? Nee. Mijnheer Vorenkamp zou u misschien uw camera nog even uit kunnen doen, want anders dan denk ik dat u wat wilt zeggen. Dank u wel. Nee? Dan concludeer ik dat er geen bedenkingen zijn. Dank u wel. Voorhangprocedure C.2. Het voornemen van GS om op basis van het Regiostedenfonds € 4,55 miljoen subsidie te verlenen aan de gemeente Assen voor uitvoering van het activiteitenplan 'Assen Centraal'. En ook hier zijn geen schriftelijke vragen over binnengekomen. Zijn er nog commissieleden die alsnog iets willen opmerken? Niet het geval? Dan concludeer ik wederom dat er geen bedenkingen zijn. Voorhangprocedure C.3. Hetzelfde verhaal, alleen dan nu € 2,65 miljoen subsidie voor de gemeente Meppel, ook geen schriftelijke vragen over binnengekomen. En zijn er commissieleden die hier iets over willen zeggen? Dit gaat mooi snel. Geen bedenkingen mag ik concluderen. We gaan naar voorhangprocedure C.4. Hetzelfde verhaal, maar dan € 4,55 miljoen subsidie aan de gemeente Emmen voor het activiteitenplan Regiostedenfonds. Ook geen schriftelijke vragen over binnengekomen. En wellicht nog commissieleden die iets willen zeggen? Dan concludeer ik wederom dat er geen bedenkingen zijn. Dan

zijn we nu aangekomen bij de laatste voorhangprocedure en dat betreft C.5, het voornemen van Gedeputeerde Staten om € 2.647.029 subsidie te verlenen aan Arriva voor de exploitatie van de spoorlijn Zwolle-Emmen in 2022. En daarnaast nog een aantal punten die u allemaal mee kunt lezen, ik ga ze niet allemaal nog een keer opnoemen. Maar hier is een vraag over binnengekomen van de fractie van de PVV. De vraag luidt: Er gaat € 2,6 miljoen naar Arriva voor de exploitatie van de spoorlijn Zwolle-Emmen en € 245.000 subsidie voor toezichtsverbetering op de reizigers van dezelfde Vechtdallijn. Draagt de provincie Overijssel hieraan ook naar rato bij? Ik geef het woord aan Gedeputeerde Vedelaar.

Gedeputeerde Vedelaar: Dank u wel voorzitter. Jazeker draagt de provincie Overijssel bij. Uiteraard zou ik haast willen zeggen. Er is een verdeelsleutel en die komt voort uit het aantal kilometers op eigen grondgebied en dat betekent dat wij 36% van de kosten dragen en de provincie Overijssel 64% van de kosten. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Vedelaar. Mijnheer Vorenkamp is dit voor u voldoende?

De heer Vorenkamp: Uitstekend, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Ik zie dat mevrouw Zwaan haar camera aan heeft gedaan. U wilt een interruptie plegen of iets toevoegen?

Mevrouw Zwaan: Mag ik een aanvullende vraag stellen aan mevrouw Vedelaar, gedeputeerde? Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Als u het kort kunt doen.

Mevrouw Zwaan: Ja, ik doe het heel kort. Hoe gaat het na 1 januari?

De voorzitter: Mevrouw Vedelaar heeft u daar een antwoord op?

Gedeputeerde Vedelaar: Ja, ik heb de vraag begrepen. Dat wordt vooralsnog voortgezet, maar de gesprekken daarover zijn nog gaande. Zodra daar duidelijkheid over is, dan kunnen we dat delen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan concludeer ik dat er geen bedenkingen zijn.

6. Rondvraag

De voorzitter: en dan gaan we over naar de Rondvraag, punt 6. Er zijn 2 rondvragen binnengekomen. De eerste rondvraag is van de fractie van de VVD over de wolf, en dan met name over de wolfwerende rasters. De heer Moes, zou u uw camera en microfoon aan willen zetten? Dat heeft u gedaan en dan geef ik u kort het woord om uw vraag te stellen.

De heer Moes: Dank u wel voorzitter. De afgelopen periode zijn er in Drenthe veel aanvallen geweest op schapen en kalven. De DNA-uitslagen die nu bekend worden, geven duidelijkheid dat het om minstens twee wolven gaat. Niet alleen schapen zijn dus het slachtoffer, maar ook een kalf. Na de vele aanvallen en een toezegging van het college enkele weken geleden, dat alle

schapenhouders in Drenthe voor subsidie in aanmerking komen, is er veel gebeurd. Veel schapenhouders hebben hun schapen binnengehaald of hebben veel energie en geld gestoken in een wolfwerend raster. Helaas zijn binnen deze weides met wolfwerende rasters, die aan de voorwaarden en eisen van BIJ12 voldoen, toch aanvallen geweest. Om te beoordelen of dit daadwerkelijk door de wolf veroorzaakt is, zal eerst de uitslag van het onderzoek moet worden afgewacht. Ondertussen vragen de schapenhouders zich af wat zij nog meer moeten doen en of hun maatregelen wel nut hebben. Onze vraag: Hoe denkt het college de schapenhouders te blijven motiveren maatregelen te nemen, ondanks dat de aanvallen ook in weides met wolfwerend raster plaatsvinden? Vraag 2: Hebben de aanvallen binnen het wolfwerend raster in Drenthe gevolgen voor de inbreng van de provincie Drenthe richting het IPO, waar gewerkt wordt aan het nieuwe wolvenplan? Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Moes. Dan geef ik graag het woord aan gedeputeerde Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Dank u wel voorzitter. Regelmatig op de agenda, de wolvenaantallen op schapen. Ik ben het met de heer Moes eens, dit gaat wel heel ver. Op dit moment is er veel onrust, zeker in Zuidwest-Drenthe. Ik maak ook melding van overlast van de wolf als het gaat om aanvallen in Brabant, ook in Gelderland hebben we vernomen. Het staat op de agenda, zeker als het gaat om het IPO-verband waarin wij ook als Drenthe meedoen. Daar zal ik zo meteen iets over zeggen. De heer Moes vraagt in ieder geval allereerst hoe wij schapenhouders kunnen motiveren. We hebben met elkaar natuurlijk goed voor ogen dat dit een probleem is. Vervolgens hebben we met elkaar op korte termijn kunnen besluiten dat heel Drenthe ook gebruikt zou kunnen maken als het gaat om schapen-, geitenhouders van de subsidieregeling. Dat heeft de heer Moes net ook verwoord. Daarnaast hebben we met elkaar bedacht, vanuit het advies van de gebiedscommissie, dat ook een consultant zou kunnen worden aangetrokken, zoals dat ook in andere provincies aan de orde is, zeker als het gaat om de ervaringen in Gelderland. En daarnaast heeft de gebiedscommissie ook verzocht om wildcamera's te plaatsen om zo ook de situatie, de huidige situatie, te monitoren. En dat zal ook gebeuren. Voorzitter, er wordt in ieder geval op een aantal plekken of op een aantal manieren goed contact onderhouden, maar wel met dezelfde inzet, namelijk om de schade te voorkomen. Maar de heer Moes maakte ook de opmerking dat het nu allereerst ook gaat om onderzoek en dat moet we even afwachten. Maar de situatie is wat ons betreft ook ernstig en we zullen daar ook op acteren. Daarom ook het antwoord direct op die tweede vraag die de heer Moes stelt: Wat gaat u doen met deze ervaringen die wij opdoen in Drenthe? Die nemen we uiteraard mee in de actualisatie van het wolvenplan. Wij zullen onze inbreng vanuit Drenthe daarin meegeven. Ik heb ook trouwens, dat meld ik hier maar, de voorzitter van de gebiedscommissie gevraagd om contact te zoeken met de voorzitters van de andere gebiedscommissies in het land, om gezamenlijk de ervaringen te delen en vooral ook die in te brengen in het gesprek met het ministerie van LNV. Voorzitter, dat was de beantwoording.

De voorzitter: Fijn, dank u wel mijnheer Jumelet. Mijnheer Moes tevreden met het antwoord?

De heer Moes: Ja, ik ben blij dat de gedeputeerde ook de grote zorg noemt. U weet allemaal, ik houd me daar redelijk mee bezig, maar ik kan u ook vertellen dat ik mij op dit moment bijna een wolfconsultant voel. Ik heb allerlei schapenhouders en mensen met paardjes en alles en die melden zich via social media bij mij, wat voor maatregelen zij moeten nemen. Dus ja, ik... De gedeputeerde had het net al over de consultant. Ik sta mensen graag te woord, maar ik hoop wel

dat er met grote spoed echt een consulent komt in Drenthe, want er is in dit gebied van Zuid-west-Drenthe echt veel onrust. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Goed uw punt gemaakt. De volgende rondvraag is van de fractie van GroenLinks, over een gezonde toekomst voor de landbouw. Mevrouw Slagt is in beeld, u krijgt van mij het woord. Gaat uw gang.

Mevrouw Slagt: Dank u wel voorzitter, Onze vraag gaat over een gezonde toekomst, maak een ambitieus Nationaal Strategisch Plan, de NSP. Op 8 december staat de invulling van de Europese gelden voor de Nederlandse landbouw op de agenda van de Tweede Kamer. Een belangrijk moment. Het Rijk, de provincies en waterschappen kunnen samen besluiten miljoenen euro's vrij te spelen voor het klimaat, natuur, onze gezondheid en de boeren van de toekomst. Gedeputeerden van de provincies hebben onlangs in reactie op de plannen van de minister een compromis gepubliceerd, zonder afstemming met Provinciale Staten. Als GroenLinks, maar ook namens de Partij voor de Dieren, de SP en D66, vragen wij of GS bereid is alsnog er bij de Kamer en de minister op aan te dringen om te kiezen voor een Nationaal Strategische Plan, dat de transitie van landbouw ondersteunt. Tenminste 30% onmiddellijke overheveling naar het groenere plattelandsbeleid en regionale vergoedingen. Daarmee helpen we natuur, milieu en gezondheid. We helpen de boeren die vastlopen in de ratrace naar intensivering en schaalvergroting om stappen te zetten naar een gezonde toekomst voor een bedrijf met waardering vanuit de samenleving. Dat is de vraag.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Slagt. Zijn er andere commissieleden die hier iets aan toe willen voegen? Nee. Dan geef ik graag het woord aan gedeputeerde Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Dank u wel voorzitter. Het is goed om te melden ook hier, dat er op 6 oktober een brief is gegaan richting de Staten om te informeren over de stand van zaken wat betreft het GLB, het Gemeenschappelijk landbouwbeleid, het Nationaal Strategisch Plan. Daarin hebben we als provincies gezamenlijk de dilemma's geschetst en ook aangegeven wat wij zien als een belangrijk punt als het gaat om het nieuwe NSP, de uitvoering dus van het nieuwe GLB. En het is denk ik goed om te melden dat daaraan vooraf is gegaan veel uitzoekwerk, veel discussie, en dat heeft geleid in ieder geval tot een gezamenlijk standpunt van de provincies in die brief die u als Staten hebt ontvangen en die u op de agenda had in oktober. Daar is geen gebruik van gemaakt om die brief te agenderen. Het is inderdaad waar dat volgende week al dat gesprek, het debat in de kamer is. Het zou natuurlijk wel bijzonder zijn als wij, als Drenthe, nu een andere koers zou varen dan we in de brief hebben opgeschreven met elkaar als twaalf provincies en die we u hebben doen toekomen in oktober. Dus even dat wat betreft het proces. Volgens nog even over de inhoud, want u vraagt eigenlijk als een aantal partijen vanuit de Staten om te gaan zitten op 30% overheveling. U moet zich voorstellen dat vanuit Drenthe we de inzet hebben gepleegd op toch zo veel mogelijk boeren laten meedoen aan het nieuwe GLB. Het GLB is om vrijwillig aan mee te doen. Het is van belang natuurlijk dat we proberen om die doelstellingen die in het GLB zitten, die gaan langs de lijn van ecoregelingen, van ook inzet op verduurzaming, zo veel mogelijk boeren aan boord te hebben. En als het over 30% gaat, dan moet u zich ook realiseren als u dat vraagt, dat het afgaat van pijler 1, dat is toch ook deels inkomensondersteuning. Wij hebben er in ieder geval voor gekozen om in de situatie dat boeren al in het nieuwe GLB meer moeten gaan doen voor minder geld, te kijken van kunnen we niet laten opbouwen. Er is genoemd percentage van 15% en ik denk dat de Kamer daar goed in is meegenomen. De indruk ontstaat inderdaad dat je beter misschien moet beginnen met zo veel mogelijk boeren aan te laten sluiten met de nieuwe GLB, om dat vrijwillig te kunnen laten doen,

en ze vervolgens ook te helpen om die duurzaamheidsstappen te maken. Wij vanuit Drenthe, ons college, heeft daar in ieder geval op ingezet en u vindt daar ook grotendeels onze bijdrage in de brief die u op 6 oktober heeft ontvangen. Voorzitter, dat is het antwoord op deze vraag.

De voorzitter: Fijn dank u wel. Mevrouw Slagt. Is dit voor u voldoende?

Mevrouw Slagt: Ja, dat is voor mij voldoende. Het speelt binnen meer provincies. Binnen Gelderland is het vandaag zelfs geagendeerd. Vanuit gezamenlijke Statenfracties zullen we toch kijken of we hier beweging in kunnen krijgen om toch meer richting de 30% te gaan zitten, op vrijwillige basis. Dat wel en met zoveel mogelijk deelnemers. Daar heeft de gedeputeerde wel degelijk een heel goed punt, dat het belangrijk is dat zo veel mogelijk boeren aansluiten. Maar dat kan waarschijnlijk ook met wat hogere doelstellingen, meer richting de 30% dus. We wachten het af, wat het Kamerbesluit zal worden 8 december.

De voorzitter: Fijn, dank u wel. Ik zie dat mevrouw Kleine Deters een korte vraag heeft. Gaat uw gang.

Mevrouw Kleine Deters: Toch even in aanvulling. Mevrouw Slagt geeft een interpretatie van de 15, 30%. Maar toch even naar de gedeputeerde. Heb ik u horen zeggen gedeputeerde, dat als u niet op 15% zou gaan zitten, maar op 30%, dat er dan geen sprake van vrijwilligheid zou kunnen zijn. Want als dat zo is, dan hebben we een verschil van mening daarover. Maar ik wil dat graag even checken. En aansluitend daarop gedeputeerde, ik veronderstel dat u op de motie 11 november van de Kamer heeft gezien waar uw partijgenoot Boswijk en mijn partijgenoot Tjeerd de Groot een motie hebben ingediend die kamerbreed is aangenomen om naar 30% te gaan. Dus ik begrijp het niet.

De voorzitter: Een korte check van de heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Als ik mevrouw Kleine Deters kan helpen, dan doe ik dat heel graag. Volgens mij gaat het niet over 50% vrijwilligheid en 30% dat niet vrijwillig te laten zijn. Het gaat over het percentage wat invloed heeft op de inkomens van boeren. En als je aan de overheveling 30% koppelt, dan zou het wel zo kunnen zijn dat er minder boeren gaan meedoen. Dat is de veronderstelling en dat blijkt ook uit gesprekken die er zijn. Dat is één. Dus het gaat niet over of het vrijwillig is of niet vrijwillig is. In beide gevallen, in alle gevallen gaat het over het GLB NSP programma dat vrijwillig is. Daar kan de boer wel of niet aan meedoen. En als het gaat om moties in de Kamer, ik heb het gezien. U duidt daar terecht op, want er liggen allerlei moties in de Kamer. Maar de Kamer heeft inmiddels ook uitgesproken dat het gaan naar 30% niet het probleem moet zijn, maar hoe je daar komt. En dan moet je misschien niet direct op 30% gaan zitten, maar vooral op een percentage en dat daar naartoe laten groeien. En er is zelfs ook gezegd, ga het jaarlijks monitoren om te kijken wat de gevolgen zijn voor de deelnemers aan het GLB. Dus het is denk ik goed om dat Kamerdebat te volgen. Een ieder kan daar ook zijn inbreng in hebben, ook zijn lobby op doen als hij dat graag wil, maar vanuit de provincies hebben we gezegd: Laten we op 15% gaan zitten voorlopig, omdat we willen dat zo veel mogelijk boeren meedoen en de doelstellingen werkelijk gehaald kunnen worden. En dat is wat we hebben ingebracht. Het college heeft zich daar ook in uitgesproken.

De voorzitter: Fijn, dank u wel heer Jumelet.

7. Regionaal Winterprogramma Drenthe 2022-2027; Statenstuk 2021-31

De voorzitter: Alvorens wij overgaan tot agendapunt 7 wil ik vragen of alle woordvoerders over het Regionaal Waterprogramma Drenthe, Statenstuk 2021-31, zich in de spotlight willen zetten, alsmede onze inspreker de heer Lobee. Wilt u ook de camera aanzetten? En dan gaan we even checken of iedereen aanwezig is. Ik turf even hoor. De heer Berends, mevrouw Kort, de heer Drukker, de heer Wiersema, mevrouw Peeks. De heer Van Liempd zie ik niet in beeld. Is hij er wel?

De heer Van Liempd: Dat is nu verholpen, voorzitter. Hoort u mij wel?

De voorzitter: Ik hoor u wel.

De heer Van Liempd: Ik ben present in ieder geval en ik heb mijn camera aan.

De voorzitter: Akkoord. Mijnheer Vorenkamp heb ik. Is hij in beeld? Ziet iemand de heer Vorenkamp?

De heer Vorenkamp: Ben ik nu in beeld, voorzitter? Ja. Je kunt hier ook altijd op kijken. Ja, ik zie het nu. En dan mis ik nog ... Mijnheer Oosting is er ook. En van Forum voor Democratie is er geen woordvoerder. Klopt dat? Dat klopt. Fantastisch. De spreektijd bedraagt drie minuten voor de commissieleden en de gedeputeerde gaat vragen beantwoorden en daar krijgt hij negen of twaalf minuten voor, Ria? Het staat er allebei, dus wij houden het op negen minuten. En in de tweede termijn kan er nog een keer kort geantwoord worden. Ik krijg een aanwijzing van Ria. Er zijn mensen met problemen met de stream, zij mogen nu inloggen met de code van Starleaf, maar dan wel graag gelijk de camera en de microfoon uitdoen. Er zijn mensen die problemen hebben om de livestream te volgen. Zij mogen nu inloggen met de code, maar dan moeten ze wel gelijk de microfoon en de camera uitzetten. Er wordt naar een oplossing gezocht. Het is hier allemaal een beetje hectisch in de Statenzaal, maar niets wat wij niet kunnen oplossen. Dus ik ben in ieder geval blij dat de betreffende woordvoerders voor agendapunt zeven inmiddels allemaal aanwezig zijn. Bij dit agendapunt hebben zich twee sprekers gemeld, één is digitaal aanwezig, welkom mijnheer Lobee en één is fysiek aanwezig. En aan de orde stel ik het Regionaal Waterprogramma Drenthe 2022-2027. Gevraagd wordt te besluiten het Regionaal Waterprogramma vast te stellen. De heer Lobee heb ik al eventjes welkom geheten. Hij spreekt in namens Stichting Gezond Water. Volgens mij mag u aftrappen en u heeft vijf minuten de tijd om uw woord te doen. Ga uw gang, mijnheer Lobee.

De heer Lobee (inspreker): Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Gaat uw gang.

De heer Lobee (inspreker): Geachte leden van de commissie Omgevingsbeleid. Ik woon in Hansweert in Zeeland, aan de Westerschelde. Waarschijnlijk heeft u ook wel gehoord over de PFAS-problematiek in de Westerschelde. Of dichterbij u in de buurt de loodproblematiek bij Tata Steel. Vergelijkingen gaan altijd mank, maar er zijn heel veel overeenkomsten met het vislood. Gedeputeerde Staten geeft aan geen prioriteit aan de grootste en onnodigste bron van een prioritair stof te willen geven, het vislood. Gedeputeerde Staten geeft in de antwoordnota aan dat er geen normen worden overschreden en dat er dus geen prioriteit is. Dit laat volgens GS onverlet dat aandacht voor vermindering wenselijk is en in dat kader verwijst GS naar de 'Green

Deal Sportvisserij Loodvrij', die is afgesloten. Het doel van de Green Deal is volgens GS dat in 2027 het loodgebruik dan helemaal is gestopt. Maar een ander doel van die Green Deal is de reductie van het loodgebruik van de sportvissers met 30% in 2021. Misschien weet u het niet, maar die Green Deal heeft een looptijd van drie jaar en die eindigt in mei 2021. Aan de evaluatie van die Green Deal wordt nu gewerkt. Daar hoor je echter niemand over, en ook niet over het feit dat er nu 30% meer sportvissers zijn, waarschijnlijk door Covid-19. En heel simpel gezegd: meer sportvissers betekent meer lood in het water en in de natuur, want elke sportvisser gebruikt lood. Ervaringen met loodvrij vissen die er wel degelijk zijn, bijvoorbeeld in de Zwaakse Weel of in de Roer of bij viswedstrijden, leren dat sportvissers niet vanzelf van het lood afgaan. Daar is druk voor nodig. Dat beseffen inmiddels ook de partijen die deelnemen in de Green Deal. Daar hebben wij als Stichting regelmatig contact mee. Dat de provincie Drenthe naar de Green Deal verwijst is opmerkelijk. Provincies zijn geen partij in de Green Deal. Daarom geeft Stichting Gezond Water aan dat de provincie Drenthe zelf niets doet aan de visloodproblematiek en alleen verwijst naar anderen. Maar dan vragen wij ons af: staat de provincie Drenthe niet zelf aan de lat voor het voorkomen van onnodige emissies van zeer zorgwekkende stoffen? Voor de substitutie van onnodig gebruik van zeer zorgwekkende stoffen? Voor het beschermen van de Natura 2000-gebieden? Voor de ZZS-uitvraag, voor ZZS-decentraal, voor het gebruik van best beschikbare technieken? Het is makkelijk voor Gedeputeerde Staten om het vislood onnodig in het water achter te laten, maar je krijgt het er nooit meer uit. De vraag van Stichting Gezond Water is daarom: waarom doet Gedeputeerde Staten niet wat de provincie Overijssel doet? Of wat Staatsbosbeheer doet, of wat de VBC Roerdal doet, of wat Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden samen met de Algemene Utrechtse Hengelsportvereniging doet, of wat Waterschap Amstel, Gooi en Vecht samen met de Algemene Hengelvereniging Amsterdam doet? En beide waterschappen doen dat ook met alle andere hengelsportverenigingen in hun beheergebied. Waarom maakt Gedeputeerde Staten niet gewoon en eenvoudig een eind aan dat visloodgebruik, door bijvoorbeeld het visrecht in te zetten en dan bij voorkeur in samenwerking met alle andere partners die visrechten uitgeven: de gemeente, de waterschappen de natuurbeherende organisaties en Rijkswaterstaat? En waarom maakt de provincie Drenthe daarmee niet een einde aan dat onnodige gebruik van vislood? Omdat Gedeputeerde Staten dit kennelijk niet uit eigen beweging willen doen, verzoeken wij aan de commissie om dat Gedeputeerde Staten op te leggen. Daar wil ik het bij laten.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Lobee. Is er wellicht iemand die hem een korte, verhelderende vraag wil stellen of is zijn betoog helemaal duidelijk? Ik zie een hand van de heer Van de Weg van de SP. Ga uw gang.

De heer Van de Weg: Dank u wel, voorzitter, Bedankt, mijnheer Lobee, voor uw inspreken. Even een korte vraag, een technische vraag. Praat u dan over het achterblijven van het lood door sportvissers of gaat het om de chemische werking tussen lood en water?

De voorzitter: De heer Lobee.

De heer Lobee (inspreker): Dank u, voorzitter. Het gaat niet over de reactie van het lood. Het gaat over het lood, dat in het water achterblijft als de lijn breekt. Maar er zijn ook sportvissers, met name karpervissers, die lood-los-systemen gebruiken. Dat betekent elke vis aan de lijn, een loodje in het water, en dat zijn meestal serieuze loodjes van 50 gram of meer.

De voorzitter: Dank u wel. Ik zie een vraag van de heer Vorenkamp van de PVV.

De heer Vorenkamp: Dank u, voorzitter. Mijnheer Lobee, ik vind het een interessant verhaal op zich van u. Maar je moet natuurlijk ook alles op zijn merites beoordelen. Weet u hoeveel ton of hoeveel kilo lood dan in de Drentse wateren jaarlijks achterblijft?

De voorzitter: Mooie, concrete vraag. Antwoord van de heer Lobee.

De heer Lobee (inspreker): Ik weet niet hoeveel lood er in de Drentse wateren achterblijft. Er zijn verschillende onderzoeken gedaan naar de hoeveelheid voor Nederland in totaal. Een redelijk bedrag om mee te rekenen is volgens ons 40 gram per sportvisser per jaar. En als je het aantal sportvissers daarbij pakt, die gegevens zijn beschikbaar, ik heb ze niet voorhanden overigens, dan weet je over welke hoeveelheden het gaat.

De voorzitter: Hartelijk dank, heer Lobee voor uw inbreng. Vandaag nog een nabrander van de heer Veldsema van de ChristenUnie.

De heer Veldsema: Mijnheer Lobee, dank u voor uw inspraak. We hadden ook via de mail al contact. U benoemde de evaluatie van de Green Deal voor het eerste gedeelte. Heeft u reden aan te nemen dat de evaluatie aan zal geven dat die 30% reductie niet gehaald is? En waar baseert u dat dan op?

De voorzitter: De heer Lobee.

De heer Lobee (inspreker): Dank u, voorzitter. Dat baseer ik op de toename van het aantal sportvissers en op de toename van de verkoop van lood in de hengelsportwinkels. De hengelsport-handel is booming, er is nog nooit zo veel verkocht als de laatste tijd en elke sportvisser gebruikt lood. Of de Green Deal dat ook durft te zeggen, dat zij niet succesvol zijn geweest, omdat er veel meer sportvissers zijn gekomen en de loodemissie veel groter is geworden, dat is onbekend. Wij hebben al verschillende keren bij Laurent Gorissen van het ministerie van LNV navraag gedaan, maar hij wil daar niks over zeggen. Er is binnen de Green Deal een heleboel discussie over het onderzoek dat door het Wageningen Marine Research in dit kader is uitgevoerd. Kennelijk is er veel meningsverschil over.

De voorzitter: Dank u wel, meneer Lobee, alsnog voor uw inbreng en dan ga ik nu over naar onze volgende inspreker en dat is de heer Hanskamp. Hartelijk welkom hier bij ons in de Statenzaal en ik nodig u ook uit om uw inbreng te geven. U mag op het knopje drukken helemaal rechts en dan heeft u ook vijf minuten de tijd. Ga uw gang.

De heer Hanskamp (inspreker): Dank u wel, voorzitter. Geachte Statenleden, het Regionaal Waterprogramma, ik spits dat wat toe op het stroomgebied van de Drentsche Aa. Het gaat mij erom dat er heel veel zaken zijn onderzocht en op papier staan, maar vooral het vervolg, het handelen en de maatregelen, ik maak dan ook af en toe een knipoogje naar de Maasstad, 'hand in hand, kameraden' en 'geen woorden, maar daden'. Wat ik daarmee bedoel is het volgende. Ik heb al een aantal keren een zaak aangegeven naar het Nationaal Park Drentsche Aa, het overlegorgan. Daar zitten een heleboel partijen, ook de provincie en het waterschap, en ik merk dat daar een stuk van de inbreng blijft liggen. Ik heb ook een verhaal gestuurd, dat heet dan een zienswijze, naar Waterschap Hunze en Aa's. Daar beslist men als Algemeen Bestuur over op 15 december, net de dag dat u ook een besluit neemt over het Regionaal Waterprogramma en wat ik vooral zie, dat is dat naar elkaar gekeken wordt. Ik zal dit concretiseren aan de hand van een paar zaken in de Drentsche Aa en ik zit dan in het verlengde van de laatste brief van de Natuur

en Milieufederatie, namens de groene organisaties, om vooral over te gaan tot het doen. Concrete maatregelen. Zeker nu er nogal wat geld extra via een aantal lijnen voor Drenthe beschikbaar is. In de Drentsche Aa zie je een hoofdstroom die wel 60 kilometer lang is, van Groningen tot het begin bij Elp of bij Grolloo en als je daar langsloopt en fietst, wat ik regelmatig doe, dan zie je bijvoorbeeld 900 meter van die 60 kilometer, dat helemaal niet in een of ander beleid zit qua waterbescherming of qua grondgebruik wat passend is. Maar daar zie je akkerbouw tot op de insteek. Het gewas komt er moeilijk uit, de boer lijdt verlies. Ik zie dat er nu een paar hectare maïs is blijven staan, als voorbeeld, als treffend voorbeeld. Zware machines, uitstoot van CO2 en kortom, hier zou een ander grondgebruik en ik bedoel dan niet alleen maar natuur, maar nadrukkelijk ook grasland, ook voor de melkveehouderij in de lijn, zoals via de lijn van de heer Jumelet ook al 250 melkveehouders in Drenthe steun ontvangen met programma's, om daar een meer passend grondgebruik te hebben. Vooral dat passende grondgebruik met een stukje hermeandering. Als je dat berekend voor die 900 meter en een strook aan beide zijden, kom ik pakweg tot 35 of 36 hectare. Mogelijk kun je dat elders uit de NNN verplaatsen naar hier, maar dan krijg je doorlopend, hermeanderend, ongestuwd stromend water, zuurstofrijker met de visop-trek en daarin is de Drentsche Aa uniek. Alleen daar zit bijvoorbeeld onderweg hier en daar nog een drempel of een knoop. Ik noem dat maar het gat van Ekehaar. Wat ik daaraan toevoeg dat is toch wel iets waar je de wenkbrauwen door gaat fronsen, dat is dat het areaal bollen- en lichteelt in de Drentsche Aa stijgende is. En dan bedoel ik ook stijgende langs watervoerende sloten. En dan kom je op het punt dat gisteravond in het nieuws was, Drenthe Nu-journaal, maar ook in het Dagblad van het Noorden, dat is dat de drinkwatervoorziening, de waterwinning bij De Punt vanuit de Drentsche Aa, 230.000 mensen worden gevoed met dat drinkwater, dat daar eigenlijk een lijn zit van toename van kapitaalintensieve teelten. Ik noem hier lelies en bollen, dat breidt zich uit en ik zie de gewassen nu nog deels op het veld staan. Ook vorig jaar werd dat in december bespoten, omdat daar voor de export naar Japan en Amerika natuurlijk geen kevertje in mag zitten, en het CDA heeft op 16 juni vorig jaar of dit jaar, dat heb ik goed geregistreerd, ook gezegd: moeten we dat nu willen? In bepaalde situaties moet het bodemgebruik niet meer passend zijn daar waar dit beter kan, gelet op de doelen voor de landbouw, de melkveehouderij, de drinkwaterwinning, de natuur et cetera. Als je in mijn laatste boek kijkt, dan verwijst ik naar bladzijde 332 is het geloof ik, daar staat een kaart van Drenthe en de beken en de natuur en dan zie je net in de Drentsche Aa een ontbrekend gat. En zonder nu in een schuiverij terecht te komen, ik zou zeggen: 'hand in hand, kameraden'. Want de één zegt: het waterschap, de provincie moet het begrenzen, en en en, dan is dat de portefeuille van de heer Kuipers of van Jumelet of ruimte van de heer Brink? Je kunt allerlei insteken noemen, maar ik zou zeggen: sla de handen ineen net als dat voetbalteam uit de Maasstad deed: 'hand in hand, kameraden' en 'geen woorden, maar daden', en probeer daar veel concreter in het Regionaal Waterprogramma dat op 15 december wordt vastgesteld, met geld en maatregelen zaken te doen. En dan heb ik deze twee voorbeelden ingebracht en ik denk dat het urgent is, ook in de lijn van de brief van de groene organisaties, om nu tot handelen over te gaan. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Hanskamp. Zijn er commissieleden die een korte verduidelijkende vraag hebben? Ik zie de heer Vorenkamp van de PVV.

De heer Vorenkamp: Dank u wel, mijnheer Hanskamp. Hoor ik u nu pleiten, indirect dan, ik heb het u niet horen zeggen, indirect dan voor de onteigening van die gebieden?

De heer Hanskamp (inspreker): Nee, helemaal niet. Ik pleit ook niet voor alleen maar begrenzen voor natuur. Ik pleit voor passend bodemgebruik. Ik maak een link met de langste beek die we in Drenthe hebben, de Oude Vaart, die loopt van Meppel naar achter Westerbork, Orvelte. Dat is

een melkveegebied bij uitstek. Als je kijkt naar het water in de Oude Vaart en de vis et cetera, dan zie je dat bijvoorbeeld zo'n beekstelsysteem en het gebruik als grasland als melkveebedrijf en er zijn 100 boerenbedrijven, plaats in alle ruilverkaveling langs die Oude Vaart, tot en met Orvelte. Dus ik zou erg graag willen dat je zo'n soort grondgebruik in de Drentsche Aa langs de hoofdstroom hebt. Daar pleit ik voor.

De heer Vorenkamp: Dus u wilt een ander grondgebruik?

De voorzitter: Mijnheer Vorenkamp, wilt u wachten totdat ik u het woord geef? Ik had uw laatste opmerking daarom ook niet gehoord. Wilt u die nog een keer herhalen?

De heer Vorenkamp: Dank u, voorzitter. Mijnheer Hanskamp, u pleit dus niet voor, wat ik zonet noemde: het onteigenen, maar voor ander grondgebruik, zodat er een ander regime gaat gelden?

De voorzitter: Ik zie instemmend geknik bij de heer Hanskamp, dus dat is inderdaad het geval. Dan dank ik ook de heer Hanskamp voor zijn aanwezigheid in deze Statenzaal. Mijnheer Berends, hoor ik uit mijn rechterhoek. Mijnheer Berends, u heeft ook nog een korte vraag?

De heer Berends: Jazeker, voorzitter. Dank aan Bernhard Hanskamp voor zijn gloedvolle betoog. Zijn betrokkenheid bij het onderwerp is ons meer dan duidelijk gezien zijn boeken enzovoort, maar ik heb een hele concrete vraag. Zit u hier als particulier of namens een organisatie? Dat is mij niet geheel duidelijk.

De heer Hanskamp (inspreker): Ik zit hier strikt particulier, maar ik heb wel overlegd met veel buren en bewoners van Nijlande en Deurze. Ik verwijs alleen naar de brief van de NMF, Reinder Hoekstra, omdat mij dat bij de stukken trof. Dank u. Dank u wel. Dan nogmaals hartelijk dank, mijnheer Hanskamp en wel thuis voor straks. Dan gaan wij nu verder tot de beraadslagingen. Ik heb een heleboel woordvoerders en ik ga gewoon mijn rijtje af en dan begin ik met mevrouw Kleine Deters van D66. Ga uw gang.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, dank u wel. Een nieuw Waterprogramma voor de komende vijf jaar. D66 heeft de afgelopen jaren al diverse keren gepleit voor meer regie als we het hebben over ons oppervlakte-, grond- en drinkwater. Aanvullende eisen ter bescherming van al ons water. En wij zien Drenthe graag als een provincie met het schoonste drinkwater voor de inwoners en grondwater, dat we maximaal beschermen voor stoffen die er niet in horen én voldoende oppervlaktewater voor onze agrariërs én om verdroging in onze natuur tegen te gaan. Voorzitter, in de beleidsbrief wordt een opsomming gegeven van de Actualisatie, de Europese kaders en richtlijnen, doelstellingen uit de begroting en waarom het een verplicht programma is. Voorzitter, realiseert GS zich dat de provincie een grote verantwoordelijkheid heeft als het om de bescherming van grondwaterwinning voor onze drinkwatervoorziening gaat? De provincie een grote verantwoordelijkheid heeft als het gaat om de bestrijding van de verdroging van de Natura 2000-gebieden? De provincie het bevoegd gezag is voor de vergunningverlening van de grondwateronttrekking? Maar in de Actualisatie volstaat u, dat met de Kaderrichtlijn Water er een nieuw besluit genomen moet worden over de doelen. Ja, dat is niet zo verwonderlijk. Het blijkt dat we de huidige doelstellingen vanuit de KRW bij lange na niet gaan halen en als we op de site www.waarstaatjeprovincie.nl kijken naar de diverse onderdelen met betrekking tot het water staan we er niet goed voor. In uw beantwoording aan de VVD op de vraag wat er veranderd is ten aanzien van het vorige programma, schrijft u dat uw ambitie hetzelfde is gebleven en

over de gevolgen van de klimaatverandering wilt u een onderzoek laten uitvoeren, waarvan de effecten op lange termijn verkend moeten worden. Voorzitter, wat gaan we doen op korte termijn? De grondwaterbescherming is niet vertaald naar concreet beleid, maar opgenomen als onderdeel van het zojuist genoemde onderzoek. Wat zijn uw doelen? Om verdroging tegen te gaan, wilt u beleidsmatig ruimte geven voor aanvullende strategische voorraden. Beleidsmatig. Maar lost u hiermee de verdroging op? Voorzitter, realiseert de gedeputeerde zich dat wij in een klimaatcrisis verkeren? We hebben een enorme opgave met betrekking tot ons waterbeheer. D66 wil graag kansen benutten, inzetten op een verantwoord beheer en bescherming van al ons water. Wij willen de gestelde doelen behalen en het Waterprogramma is op dit moment om te bepalen wat wij gaan dóen, wat wij gaan dóen in Drenthe. Wij willen ons niet verschuilen achter wat anderen zouden moeten doen en misschien sluit ik daarmee aan bij de woorden van de heer Hankamp: verzamel ons en laten we dat met elkaar aanpakken, gedeputeerde, dan kunnen we met elkaar trots zijn op ons blauwe goud en daar wil D66 graag met u voor staan.

De voorzitter: Mevrouw Kleine Deters, wilt u afronden?

Mevrouw Kleine Deters: Ja, ik dacht dat ik net een mooie zin aan het formuleren was om dat te doen. Wij willen dat graag samen doen. Wij willen staan voor onze verantwoordelijkheden, ambities en doelen en wij horen graag welke ambities de gedeputeerde heeft ten aanzien van ons oppervlakte-, grond- en drinkwater, en of hij dat denkt te bereiken met dit concept Waterprogramma. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u, mevrouw Kleine Deters. Als u voortaan van dit soort mooie volzinnen heeft, zou ik u willen aanraden om die wat meer naar voren te doen, zodat u zeker weet dat ze binnen de spreektijd blijven. Ik geef nu het woord aan de heer Berends van de Partij van de Arbeid en daarna, mevrouw Vedder van het CDA. Ga uw gang.

De heer Berends: Dank u wel, voorzitter. Dat biedt mij de gelegenheid om D66 te bedanken, mevrouw Kleine Deters voor het agenderen van brief B21, want die is wat later binnengekomen, want daar staan prangende dingen in. En het voorwoord zegt de gedeputeerde Water, zoals de heer Kuipers dan heet, dat het inderdaad gaat over het blauwe goud en dat is ons uit het hart gegrepen. Maar nu vragen wij ons af, ook gezien de zienswijzen en onlangs stonden er nog dingen in onze kwaliteitspers, of we inderdaad vooraan in het peloton lopen of dat we ergens achteraan zitten te bungelen. Het moge duidelijk zijn dat de Partij van de Arbeid-fractie absoluut vooraan wil zitten met dit verhaal van het blauwe goud, want in principe hebben wij iets goeds in handen, dat mag duidelijk zijn. Dan kom je inderdaad ook bij de doelen terecht en kan dat dan niet concreter? Want er wordt bijvoorbeeld gesproken om gewasbeschermingsmiddelen, al aangehaald, te beperken en kan dat beperken niet wat concreter geoperationaliseerd worden of komt dat later in het proces? En we willen ook graag van de gedeputeerde horen wat er na de doelen komt, want doelen zijn mooi, maar het gaat niet alleen om procesdoelen, maar ook om productdoelen. Dus wat ga je concreet doen? Verder ook zo'n punt als: in stedelijk gebied moet waterhuishouding ook beter in verband met de effecten van klimaatverandering. We hebben de Bosatlas nog eens geraadpleegd op het gebied van klimaat en weer. Er staat ons inderdaad wat te wachten. Maar wat is dan beter? Dus operationaliseer dat nou eens. Zeker als je vooraan in het peloton wilt zitten. We hebben ook gelezen dat er in verband met veenoxidatie en bodemdaling er een verkenning of plan van aanpak komt. Maar goed, dat moet inderdaad ook concreet aangezet worden. We vielen bijna van onze stoel af toen die brief binnenkwam van die vier verschillende organisaties, brief B21. Die kwam ons wat rauw op het dak over, want deze organisaties, en niet de minsten, die hebben ook een zienswijze ingeleverd en daar is op

gereageerd. Maar goed, we hebben ook gelezen in de zienswijze, met name op punt nummer 55, dat intensieve teelten naast natuurgebieden leidt tot onhoudbare situaties en daar is natuurlijk wat zwak op gereageerd. De vier organisaties verwijzen in dit geval naar Brabant en naar het bestuursakkoord daar. Of Brabant nou het goede voorbeeld is, dat vraag ik me af, want ik weet dat de heer Hanskamp daar een mooi boek over heeft geschreven. Als je Brabant en Drenthe vergelijkt, dan kun je beter in Drenthe vertoeven.

De voorzitter: Wilt u afronden?

De heer Berends: Ja, dat zal ik doen. Mijn laatste punt heeft te maken met de planning. Er staat in het stuk dat het Waterprogramma op 1 januari 2020 moet worden vastgesteld, terwijl op de voorpagina van de beleidsbrief staat dat de voorgestelde behandeling, dat een fatale beslisdatum niet van toepassing is. Nou, dat rijmt niet met elkaar. Wat als we het stuk aanhouden of op zijn minst gaan bespreken straks dus in PS, hoe hard is die datum van 1 januari? Dank u.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Berends. Dan neem ik even de gelegenheid om de toehoorders te vertellen dat we wat technische problemen hebben met deze vergadering, het zal u wellicht niet ontgaan zijn. Er is daarvoor een speciaal YouTube-kanaal geopend en de link naar dit YouTube-kanaal staat op de website van drentsparlement.nl. Dus mochten er mensen in uw omgeving zijn die bij u aangeven: 'ik kan het niet volgen', laat hen dan kijken op de website van Drents parlement, en daar is een link naar het YouTube-kanaal te vinden. We gaan met dit stuk verder met mevrouw Vedder van het CDA en daarna volgt mevrouw Peeks van de Partij voor de Dieren. Ga uw gang, mevrouw Vedder. Drie minuten ook.

Mevrouw Vedder: Voorzitter, ik maak me zorgen over de tijd, dus ik ga het zo kort en krachtig mogelijk proberen te doen. Als eerste over participatie. Mijn vraag is: er staat in het stuk dat er uitvoerig vooroverleg is geweest met waterschappen, waterwinbedrijven en groene partijen, maar toch hebben zij in zijn algemeenheid flinke kritiek en aanvullingen. Ik kan dat moeilijk met elkaar rijmen. Ik zie ook dat die 20 cm-maatregel voor het grondwaterpeil behoorlijk uit de lucht is komen vallen. Dus hoe heeft dat vooroverleg plaatsgevonden en waarom zijn de groene partijen en de landbouw niet betrokken geweest in die vooroverleggen? Dat zou ik graag willen weten. Ik heb zelf nog even een belronde gedaan langs LTO en zij spreken ook nadrukkelijk de wens uit om nauw betrokken te zijn. Ook daar zijn veel zorgen over verdroging namelijk. Voorzitter, dan naar de peilverhoging. Zoals ik net al zei: voor de waterschappen kwam dat uit de lucht vallen en ik weet dat omdat ik ze ook gebeld heb en de originele zienswijze heb opgevraagd. Dat had nog wat voeten in de aarde, maar goed, en dan zie je daarin dat men zich hardop afvraagt of en hoe ze die opgave zouden moeten realiseren, dat ze niet bekend zijn met die ambitie, dat het een ingrijpende en onrealistische opgave is, dat ze aangeven dat de sociaal-economische en ecologische impact van deze ambitie gebiedsafhankelijk is en zich niet zonder nadere studie laat inschatten en alle vier roepen ze op om die ambitie zodanig te herformuleren dat we niet op de stoel van het waterschap gaan zitten en centimeters voorschrijven, maar hen een opdracht meegeven om de grondwatervoorraad zo groot mogelijk te maken en het dan vervolgens aan de expertise van de waterschappen en betrokken partijen over te laten hoe je daar dan het beste kan komen. En het antwoord van de provincie hierop is geweest: vooruit, die 20 cm daar houden we aan vast, maar dan doen we dat niet in 2030, maar in 2050. Nou, voorzitter, dat is toch geen serieus antwoord op de zorgen van waterschappen en ik zou daar echt graag een toelichting van de gedeputeerde op willen. In mijn ogen zou je voor dit soort vraagstukken en dit soort ambities, die we zeker onderschrijven, laat ik daar duidelijk over zijn, moeten beginnen vanuit een waterbalans met de ontwikkelingen in de toekomst en vanuit daar kun je dan

door de betrokken experts bepalen wat de maatregelen zijn die je moet nemen. Maar je kunt dat niet platslaan door over de hele provincie één peil uit te storten en dan te zeggen: dat is dat. Voorzitter, als laatste de oproep van de vier groene partijen over de Watertafel. Ik heb gezien dat er een reactie is van de gedeputeerde dat dat overleg waar om gevraagd wordt, wel in de Commissie Landelijk Gebied kan plaatsvinden, maar zou zo'n Watertafel zoals al geopperd is, niet een veel effectiever instrument zijn, al is het maar door de samenstelling, om die belangrijke vraagstukken van klimaatverandering, veenoxidatie, verdroging et cetera echt serieus aan te pakken? Want ook de CDA-fractie onderschrijft wat een aantal partijen al zegt en onder andere mijnheer Hanskamp, dat er gewoon werk aan de winkel is. We zouden ook graag de relatie leggen ...

De voorzitter: Wilt u afronden, mevrouw Vedder? Ik heb even gewacht op uw zin, maar graag een korte nabrander wellicht nog. '

Mevrouw Vedder: We zouden ook graag zien dat er meer een relatie wordt gelegd met de Bodemstrategie en daar zullen we dan straks op terugkomen.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Vedder. We gaan verder met mevrouw Peeks van de Partij voor de Dieren en daarna de heer Van Liempd van GroenLinks en nogmaals de oproep om u aan de drie minuten spreektijd te houden. Ga uw gang, mevrouw Peeks.

Mevrouw Peeks: Dank u wel, voorzitter. Ik zal maar gelijk met de deur in huis vallen. De Partij voor de Dieren maakt zich ernstig zorgen over de sussende woorden die we kunnen lezen in het Regionaal Waterprogramma. Enerzijds is de kwaliteit van het grond- en oppervlakte- water goed, maar anderzijds lezen we over de toenemende vervuiling door nitraatuitspoeling door meststoffen en andere vervuilende bronnen. Bij 75% van de drinkwaterwinningen is sprake van een actueel risico voor achteruitgang van de ruwwaterkwaliteit vanwege aanwezige belasting, schrijft de gedeputeerde. Oftewel: er zit veel te veel vervuiling in het water om geschikt te zijn als drinkwater. Daardoor moet er weer een veel groter beroep gedaan worden op de waterzuivering. Daarnaast is voor negen Natura 2000- gebieden de grondwaterstand te laag, waardoor deze verdrogen. Oftewel in gewone mensentaal kurkdroog zijn. Als we verder kijken naar de waterbergingsgebieden, dan zijn dat er nog altijd te weinig. Het lijkt erop dat het 'water naar de zee dragen' nog altijd voorgaat op vasthouden. We kunnen namelijk lezen dat deze wel vol raken in de winter, maar in de zomer is er nog aanvoer nodig vanuit het IJsselmeer. Dan zou dus een oplossing kunnen zijn om meer waterbergingsplaatsen te creëren. Ook kunnen we lezen dat de onttrekking van water om bijvoorbeeld over bollenpercelen te sproeien een klein onderdeel is van het grote geheel. Wel is het zo dat bij een bollenperceel dat naast een natuurgebied ligt onttrekking van het grondwater voor de teelt kan leiden tot verdroging van het natuurgebied. Daarnaast is het zo dat door het ...

De voorzitter: Mevrouw Peeks, u houdt heel erg uw papier voor het beeld. Zo zien wij u helemaal niet. Dit is veel beter, veel prettiger voor ons. Dank u wel.

Mevrouw Peeks: Ook kunnen we lezen dat de onttrekking van water, oh, dat had ik al gezegd. Daarnaast is het zo dat door het toestaan van meer en meer sierbloemen- en bollenteelt het beschikbare grondwater er niet schoner op wordt door het gebruik van gif voor de teelt. We kunnen ook lezen dat loofbomen minder zorgen voor verdamping van het water dan naaldhout. De Partij voor de Dieren pleit al jaren voor uitbreiding van het bosareaal en hiermee hebben we er nog weer een goede reden bij, want meer loofbossen is een win-winsituatie. Tot slot wil ik graag

van de gedeputeerde horen waarom er niet meer urgentie wordt gegeven aan het tegengaan van de vervuiling, de verdroging van onze Natura 2000-gebieden en het voorkomen van CO₂-uitstoot door veenoxidatie. Daarnaast hoor ik graag hoe er rekening gehouden wordt met deze plannen, met de stand van het grondwater bij de opgaven van het creëren van meer natuur in Drenthe de komende tijd. Tot zover. Dank u wel, voorzitter. Toch gelukt.

De voorzitter: Fantastisch. Hartelijk dank, mevrouw Peeks. Dan geef ik nu het woord aan de heer Van Liempd van GroenLinks en daarna is mijnheer Veldsema van de ChristenUnie aan het woord. De heer Van Liempd.

De heer Van Liempd: Dank u wel, voorzitter. Een nieuw Waterprogramma Drenthe ligt voor. Mooi dat dit programma vernieuwd is en dat er ruimschoots met partners over is gesproken. De provincie stelt kaders en strategische doelen vast en het Regionaal Waterprogramma is bedoeld als een concrete uitwerking van het provinciale waterbeleid, lezen we in het stuk. Als fractie van GroenLinks hadden wij graag wat concretere doelen en kaders gezien in het programma. Doelen worden al te gemakkelijk door- geschoven naar de toekomst en vaak zelfs buiten de periode van dit plan. Water wordt weer een sturend principe en 'functie volgt peil', lezen we ook op verschillende plekken. Toch wordt dit idee naar onze mening onvoldoende meegenomen in de kaders en doelen. Het programma lijkt daarin wat tegenstrijdig te zijn. Regelmatig bereiken ons alarmerende berichten als het gaat om de KRW, de Kaderrichtlijn Water. Het benoemen van 'one out, all out' ontslaat ons niet van wettelijke plichten. Kan het college bekijken waar het wat extra's kan doen om de KRW-doelen te behalen? Drinkwaterbedrijven vinden de grondwaterbescherming onvoldoende. Voorzitter, het moge duidelijk zijn dat als verontreiniging eenmaal doorsijpelt naar het diepe grondwater, dan is zuivering vrijwel onmogelijk en op zijn best buitengewoon kostbaar. Onze vraag daarbij is of het college niet meer kan doen om problemen in de toekomst voor te zijn. Geconstateerd wordt dat er teveel nitraat uitspoelt en ook de zogeheten opkomende stoffen. Deze laatste mooie term, voorzitter, kan niet verhullen dat het om stoffen gaat die vaak ecologisch voor problemen zorgen, onze gezondheid kunnen schaden en drinkwaterwinning in gevaar kunnen brengen. Ook hiervoor zou GroenLinks graag stevigere doelen in het stuk zien. Is de gedeputeerde bijvoorbeeld bereid om met de minister te bespreken dat er landelijk wat strengere regels moeten komen op het gebied van mest en gebruik van gewasbeschermingsmiddelen? Graag een reactie van de gedeputeerde. Ook omdat natuur en landbouw geen compleet gescheiden systemen zijn, zou GroenLinks graag zien dat de minister hiervoor strengere regels en doelen stelt. Nog één laatste vraag aan het college. Nee, nog twee, sorry. Welke regels worden gesteld aan de eventuele vestiging van grootverbruikers op het gebied van water en hoe worden de huidige groot- verbruikers gestimuleerd om hun verbruik te verminderen en te verduurzamen? Voorzitter, kan het college ook de SDG's die betrekking hebben op water verwerken in dit programma? En nu besluit ik echt, voorzitter. Mijn laatste vraag aan de gedeputeerde: u onderzoekt en verkent wel verder. Dat is uiteraard altijd goed, maar waarom pakt u niet ook al een aantal urgente zaken met een hoge ambitie op? Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Fijn, dank u wel. We gaan verder met de heer Veldsema van de ChristenUnie en daarna de heer Wiersema van Sterk Lokaal. Mijnheer Veldsema, ga uw gang.

De heer Veldsema: Dank u, voorzitter. Daar ligt het dan. Een programma dat een beschrijving geeft van veel zaken die het waterbeheer in de provincie Drenthe aangaan. Zowel oppervlakte- als grondwater komt aan de orde. Een Regionaal programma, een verplichting voor de provincie in het kader van de Omgevingswet en er is een uitwerking van het waterbeleid, de Kaderrichtlijn

Water, grondwater, zwemwater enzovoort. Op pagina vier wordt aangegeven dat er geactualiseerd is op al die thema's die genoemd zijn. Nou ga ik niet alle programma's bij langs, maar er is een interessante taartdiagram die het speelveld weergeeft. Op pagina vier, meende ik. De input van water is 2.200 miljoen kuub aan neerslag en IJsselmeerwater en qua verdamping, afvoer, onttrekkingen en dergelijke, houden we 2.185 over. Er zit dus een verschil in, maar daar kom ik zo op terug. Als we het programma lezen, dan valt toch wel het een en ander op. De verhoging van de grondwaterstand van 20 cm, maar dan pas in 2050. Is dat niet een beetje laat? En kan dat niet in samenwerking inderdaad, net zoals mevrouw Vedder zei, samen met die waterschappen? Die weten veel beter hoe dat moet. Een grotere strategische watervoorraad van 15 miljoen kuub. Dat is nou precies het verschil tussen verdamping en aanvoer. Gaan we dan helemaal nietsdoen? Er komt een verkennend onderzoek naar veenoxidatie. Hoe kan dat? Geen concrete uitvoering of plannen? We hebben dat issue toch in Nieuw-Amsterdam en Erica wel onderzocht? En de verhoging van de klimaatveerkracht door meer organische stof in de bodem? Het is aangegeven dat het belangrijk is, dat wordt aangestipt, maar nergens lezen we een manier om dit te bereiken, terwijl het juist in dit plan volgens ons zou moeten staan. En waar vinden we iets over particuliere grondwateronttrekkingen terug? Samengevat: waar is de ambitie en waar is de urgentie?

De voorzitter: Eén moment: ik zie een interruptie van mevrouw Vedder voor de heer Veldsema. Ga uw gang, mevrouw Vedder.

Mevrouw Vedder: Dank, voorzitter. Ik hoor de ChristenUnie-fractie spreken over het belang van organische stofpercentage in de bodem. Nou, daar raakt u ons in het hart, want dat vinden wij ook zeer belangrijk en mijn vraag aan de ChristenUnie-fractie is: bent u het met de CDA-fractie eens dat het misschien een mogelijkheid zou kunnen zijn om bijvoorbeeld de toename van het percentage organische stof in de landbouwbodem van melkveehouders die meedoen met het programma Duurzame Melkveehouderij Drenthe op te nemen als een extra KPI? Dus op die manier ook een groot deel van de grond- beheerders in Drenthe te stimuleren om bezig te zijn met het percentage organische stof in de bodem?

De voorzitter: De heer Veldsema.

De heer Veldsema: Zeker, dat zou een hele goede actie zijn. En we hebben nog meer mensen die in het landelijk gebied bezig zijn, maar ook wat meer aandacht en focus op groenbemers, waar je bovendien nog een heleboel andere leuke dingen mee kunt doen. Dat zal zeker van belang zijn. Alleen het mist in dit programma en dat vind ik jammer, maar we doen graag mee. Als u een voorstel heeft, dan ja.

De voorzitter: U vervolgt uw betoog, mijnheer Veldsema.

De heer Veldsema: Ja, ik ben bijna klaar hoor. Graag horen wij een reactie van de gedeputeerde, want zien wij nou zaken over het hoofd waaruit blijkt dat we tussen 1 januari van het komende jaar en 2027 nu echt meters gaan maken met dit plan?

De voorzitter: Hartelijk dank, mijnheer Veldsema. We gaan verder met de heer Wiersema van Sterk Lokaal Drenthe en daarna de heer Van de Weg van de SP. Ga uw gang. U moet even uw microfoon aanzetten, mijnheer Wiersema. Lukt het u om de microfoon aan te zetten? Het gaat niet goed. Kunt u wat anders proberen? Anders dan ga ik even over naar iemand anders, zodat

u de tijd heeft om uw microfoon aan te zetten. Ik ga even verder, ik zet u even 'on hold'. We gaan even verder met de heer Van de Weg van de SP. Ga uw gang.

De heer Van de Weg: Dank u wel, voorzitter. In de beleidsbrief staat dat er jaarlijks op grond van de Europese Kaderrichtlijn Water en landelijke afspraken de voortgang van maatregelen en toestand wordt geëvalueerd. Het is dan ook verstandig om die evaluatie ook jaarlijks naar Provinciale Staten te sturen. Nu staat er dat Provinciale Staten één keer in de twee jaar worden geïnformeerd. Voorzitter, wij vragen dit jaarlijks te doen en dit ook nu af te spreken met Provinciale Staten. De Omgevingswet maakt dat de volksvertegenwoordigers sowieso veel minder aan de knoppen komen te zitten en veel informatie en bijsturingsmogelijkheden op bestuurlijk niveau zullen blijven hangen. Voorzitter, kunnen we jaarlijks de voortgang van de maatregelen en de toestand van het water ontvangen? Het lijkt me niet te veel gevraagd, aangezien die evaluatie voorhanden is. We hebben technisch nagevraagd of we de in april ter inzage gelegde Omgevingsverordening 2022 konden krijgen. Het zou voor de Statenleden handig zijn als we de wijzigingen in de nieuwe Omgevingsverordening 2022 op het gebied van waterbescherming kunnen inzien. Even concreet. Op bladzijde 15 staat bijvoorbeeld onder het kopje 'Wat gaan wij doen': 'Het in de POV opnemen van een bescherming voor Aanvullende Strategische Voorraden in het Hunzedal tussen de bestaande winningen Annen en De Groeve. En op pagina 17 als tweede opmerking staat, dat voor het Hunzedal een apart voorstel voor bescherming wordt opgesteld. Twee opmerkingen. Klopt het dat voor de strategische grondwatervoorraad Hunzedal eventueel toekomstige strategische voorraden niet worden opgenomen onder de zorgplichtbepaling en beschermingsartikelen in de Omgevingsverordening? Opmerking twee: we zijn het niet eens met de opmerking over de Aanvullende Strategische Voorraad Hunzedal en dat en ik citeer: 'Voor het reguliere landbouwkundige gebruik wordt het voorgenomen Rijksbeleid voor gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen toereikend geacht voor het behoud van de grondwaterkwaliteit voor een toekomstige grondwateronttrekking'. Einde citaat. Wij vinden dat je niet de bescherming kunt regelen van het grondwater voor gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen door te verwijzen naar voorgenomen Rijksbeleid. De brief van de minister van 22 november 2021 aan de Tweede Kamer over de voortgang, moties en toezeggingen gewasbeschermingsmiddelen laat heel duidelijk zien dat er nog volop beweging en onderzoek gaande is. Wij raden de Staten dan ook aan om in ieder geval de door mij net geciteerde zin, die in essentie een uitspraak is, uit dit Statenstuk te verwijderen. Voorzitter, tot slot. We hopen dat de Omgevingswet niet wordt ingevoerd halverwege volgend jaar. De gemeenten krijgen dan nieuwe raden en nieuwe colleges en krijgen dan de Omgevingswet ook nog voor hun kiezen met meer werk en meer verantwoordelijkheden. Een pas op de plaats zou welkom zijn. Ook voor de provincie zal een pas op de plaats welkom zijn. Mocht het toch doorgaan, dan willen wij voorkomen dat de Omgevingsverordening 2022 bijvoorbeeld samen met de Voorjaarsnota wordt ingepland. De fracties moeten deze Omgevingsverordening 2022 wat ons betreft ter info ontvangen met betrekking tot bodem en water, met daarbij een artikelsgewijs overzicht van de wijzigingen, oud en nieuw en de ingediende zienswijzen en antwoorden. De Omgevingsverordening 2022 heeft al meer dan zeven maanden ter inzage gelegen. Ik hoor graag ook andere fracties op dit punt. Samenvattend ...

De voorzitter: Nee, mijnheer Van den Weg, u bent echt ruim over uw tijd heen en u heeft mij een beetje gefopt door te zeggen: tot slot, en dan vervolgens nog 40 seconden te praten. Dus nog één zin en dan ga ik verder.

De heer Van de Weg: Oké. Voorzitter, wij maken ons zorgen en zoals Leo Hendriks, de directeur van de WMD gisteren in het Dagblad van het Noorden stelde: 'Het kan wel wat scherper en er

kan nog wel een tandje bij.' En wat ons betreft kan het veel scherper en er moeten echt meer tandjes bij. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van de Weg. Dan gaan wij even kijken of bij de heer Wiersema het geluid het weer doet, en daarna gaan we verder met de heer Vorenkamp. Maar dus eerst de heer Wiersema, ChristenUnie. Ga uw gang. Excuus, Sterk Lokaal.

De heer Wiersema: Ben ik nu te horen, voorzitter.

De voorzitter: Dat bent u zeker.

De heer Wiersema: Ja, ik moest opnieuw opstarten, want hij accepteerde het niet meer. Maar dank u wel alsnog. Voorzitter, water is er al sinds Drenthe bestaat, een vanzelfsprekendheid. Het was er, het is er, soms wat meer, dan wat minder en we hebben ermee leren leven. Af en toe een incidentje van heel veel water en dan komt het koningshuis langs om ons moed in te spreken, maar voorzitter, de vanzelfsprekendheid is aan het verdwijnen. Droge zomers rijgen zich aaneen en de hoeveelheid water die soms in korte tijd valt, beide zorgen ze voor problemen. Problemen en uitdagingen die ons allemaal raken. Onze inwoners, onze boeren, de industrie en de natuur. Tot zover de inleiding en laat ik positief starten. Het plan is breed en goed opgezet, geeft inzicht in problemen, uitdagingen en doelen die we willen realiseren. Er is melding van een positieve samenwerking tussen het rijk, de provincie, gemeenten en diverse waterschappen. Aan de vele goede voornemens ontbreekt het niet. Een goede basis en vertrekpunt. Wie kan daarop tegen zijn en dat zijn we dan ook niet. Wel hebben we opmerkingen over de uitvoering of eigenlijk het ontbreken hiervan. De urgentie is er vandaag niet en ook niet in de verre toekomst. Om een willekeurig voorbeeld te noemen: de verhoging van de grondwaterstand van plusminus 20 cm, al of niet in goed overleg tot stand gekomen, maar dat staat bij de doelen van 2050. Een jaartal dat we vaker lezen in de nota. Rondom teleurstellend. Natuurlijk begrijpen wij dat dit een proces is van lange adem, maar wat meer ambitie zouden we graag zien. Met uw tempo schiet het zeker niet op. Als klein voorbeeld noem ik de oproep van de Stichting Gezond Water, die u voorstelt te stoppen met vislood in het water te gooien. De buur- provincie is u al voorgegaan. U vindt 2027 vroeg genoeg en laat deze simpele quick-win liggen. Alles wat je er niet ingooit, hoef je er later niet weer uit te halen, was toch de opmerking van de directeur van de WMD? Teleurstellend, zeker van een GroenLinks-wethouder. In dit kader stellen we ons ook van harte op achter de oproep van de Natuur en Milieufederatie Drenthe, Het Drentse Landschap, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer, niet de eerste de besten is al vaker geopperd, en die van de insprekers en de oproep om op onderdelen de zaak op te pakken en vooral ook eens een keer vaart te maken. Samengevat: heldere en informatieve nota, veel goede voornemens, maar wat ontbreekt, is het urgentiegevoel om de uitdagingen voortvarend en op korte termijn op te pakken. De toekomst is vandaag begonnen. Genoeg gepraat. Kom met een uitvoeringsplan, steek de handen uit de mouwen. Morgen. Dank u, voorzitter.

De voorzitter: Hartelijk dank, mijnheer Wiersema. Zou u zelf uw microfoon uit willen zetten? Ja, dan gaat het helemaal goed komen. Dan gaan wij verder met de heer Vorenkamp van de PVV en daarna volgt mevrouw Kort van STIP. Ga uw gang.

De heer Vorenkamp: Voorzitter, dank u. Voorzitter, zijn de wensen en doelen in dit programma niet deels tegenstrijdig? Een zo groot mogelijke grondwatervoorraad, maar ook grondwatergebruik voor diverse doelen. Dat laatste zijn we niet op tegen, maar op grond van het eerste uitgangspunt kan alles tegengehouden worden, want zodra je begint te gebruiken, vermindert de

grondwater- voorraad. Voorzitter, de grondwaterstand moet met 20 cm verhoogd worden in 2050. Kan dit overal wel? Een belangrijke vraag. We zijn niet overtuigd. De doeldatum is niet voor niets verschoven door de zienswijzen van 2030 naar 2050. Is dit alleen in de Natura 2000-gebieden bedoeld of ook in de robuuste landbouwgebieden? Wat vinden de LTO en FDF hiervan? Is die verhoging dan ook niet deels strijdig met de verhoging van het organische stofgehalte van de bodem? Dat kan mogelijk toch leiden tot ongewenste verrottingsprocessen en verzuring van de bodem? Dan de bedoeling om de beekdalen in Drenthe te gebruiken voor ruimte voor water. Die lopen deels door de robuuste landbouwgebieden. Die laatste worden op zich steeds kleiner en dat is zorgelijk, voorzitter. Gebeuren dit soort veranderingen zonder uitzondering, zonder dwang? Hard of zacht? Wij vinden het belangrijk dat als dat al gebeurt, dat dit dan geheel vrijwillig en met voldoende landbouwcompensatie gebeurt. Vind GS dit ook? Voorzitter, het oppervlaktewater is hier aan de orde. Daarom neem ik hier even de gelegenheid, omdat ik toch nog spreektijd heb, om een vraag te stellen: waarom mag er eigenlijk nu of toekomstig niet meer gekanood worden op de Drentsche Aa? Ik heb dat nooit begrepen, voorzitter. Misschien kan dat eens uitgelegd worden door de gedeputeerde. Vanwege de waterkwaliteit? Dat lijkt me toch vreemd. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Vorenkamp voor uw bijdrage. Wij gaan verder met mevrouw Kort van STIP. Daarna de heer Drukker, ook al heeft hij nog niet zijn camera aan, maar dat gaat vast straks goed komen. Eerst het woord aan mevrouw Kort. Ga uw gang.

Mevrouw Kort: Dank u wel voorzitter. Water is belangrijk voor mens, dier en natuur om te leven en te groeien. Het is dan ook goed dat wij een Waterprogramma krijgen, waarin we onze doelen vastleggen. Op dit moment ligt de bevoegdheid voor het vaststellen van dit programma bij Provinciale Staten, maar als straks de Omgevingswet van kracht wordt, dan verschuift deze bevoegdheid naar Gedeputeerde Staten. Wat gaat dan de rol van de Statenleden hierin worden? Hebben wij dan nog enige inspraak in dit programma? Of krijgen we alleen maar een eindprogramma te zien? Ik ben benieuwd hoe de gedeputeerde dit gaat vormgeven. Het stuk wat nu voor ons ligt is duidelijk en er wordt aangegeven wat de huidige doelen zijn. Alleen ontbreekt inderdaad nog wat meer concreetheid. Wij lezen dat er veel aandacht is voor het vasthouden van water in de natuurgebieden, omdat daar anders verdroging ontstaat. Dat is ook belangrijk, maar wij zijn ook van mening dat er nog meer aandacht moet gaan naar het vasthouden van water in de landbouwgebieden. Dit is voor Stip van grote waarde, want als de landbouwgebieden verdrogen, gaan de oogsten verloren en daar heeft iedereen last van. Zijn er op dit moment al concrete plannen om het water in de landbouwgebieden beter vast te houden? Stip maakt zich ook zorgen over de verdroging van de veengebieden in onze mooie provincie en de gevolgen die dit kan hebben. Het verzakken van de bodem vindt al op sommige plaatsen in de provincie plaats. Wij zien dat de verkenning van de opgave veenoxidatie als actiepoint wordt opgenomen en daar zijn we wel blij mee, maar we zien ook graag op korte termijn de resultaten van een verkenning tegemoet, zodat we beter weten wat de grootte is van het gebied waar sprake is van veenoxidatie en wat de gevolgen hiervan zijn. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Kort. Het woord is aan de heer Drukker en als laatste, de heer Oosting VVD, maar nu eerst de heer Drukker. Ga uw gang.

De heer Drukker: Voorzitter, door huiselijke omstandigheden en het feit dat ik voortdurend uit het systeem gegooid wordt en weer moet inloggen, waarom ik mijn spreektijd inlever. Ik beschouw mezelf als passief deelnemer aan deze vergadering voor de rest van de middag.

De voorzitter: Hartelijk dank, mijnheer Drukker. De omstandigheden zijn natuurlijk wat minder, maar fijn dat het zo opgelost kan worden en dat betekent dat ik meteen doorga naar de laatste spreker en dat is de heer Oosting van de VVD. Ga uw gang.

De heer Oosting: Dank u wel, voorzitter. Ben ik te horen? Water is van essentieel belang voor alles wat leeft, dat weten we allemaal en daar zijn we het ook onbetwist over eens. We moeten zuinig zijn met zoet water dat we beschikbaar hebben. En na bestudering van het Regionaal Waterprogramma 2022-2027 willen we toch wat punten noemen die wat extra focus nodig hebben. Met name de drinkwaterbeschermings- gebieden. Deze gebieden zijn deels gelegen in de landbouwgebieden en deze gebieden genieten de maximale bescherming. Er mag slechts een gering aantal gewasbeschermingsmiddelen worden toegepast die aan alle eisen voldoen en goedgekeurd zijn door het Ctgb, zodat uitspoeling naar het grond- water minimaal schadelijk kan zijn. Deze middelen worden toegepast met de modernste technieken tegenwoordig die drift met meer dan 90 tot 95% reduceren, zodat het oppervlaktewater ook optimaal beschermd wordt. Onzes inziens moet wat vervuiling betreft meer gekeken worden naar andere zaken, zoals medicijnrestanten, riooloverstorten en vervuiling met PFAS en microplastics. Want uiteindelijk krijgt landbouw heel vaak de zwartepiet toegespeeld wat vervuiling betreft. Zo lasen we gisteren ook in het Dagblad van het Noorden een opiniestuk van de heer Hendriks, directeur van de WMD. Daar willen we toch nog even op ingaan. Dat is eigenlijk wel een klap in het gezicht van alle gangbare boeren, melkveehouders en akkerbouwers, die steeds beter met hun bodem omgaan, gebruikmaken van kunstmest en gewasbeschermingsmiddelen reduceren en bezig zijn met het ontwikkelen van natuurinclusieve landbouw. Deelname aan kringloop- projecten is aan de orde van de dag. De WMD weet dat vanuit deelname van boeren aan studiegroepen in grond- waterbeschermingsgebieden. Het is teleurstellend om deze stigmatiserende duit in het zakje te moeten lezen van de directeur van de WMD en vandaar de oproep aan hem om toch eens de boer op te gaan en zich bij te laten praten. Tot zover dit onderwerp. Klimaatverandering. Dat het klimaat verandert, dat is een feit. Waardoor het klimaat verandert, dat is overigens een hele andere discussie, maar we hebben waterbuffer- gebieden nodig, naar ons idee in de nabije toekomst. We moeten er naar werken om deze te integreren in de huidige natuurgebieden, zodat het een win-winsituatie wordt voor én de natuur én de veiligheid. Er zal gebufferd moeten worden ten tijde van wateroverlast, als ook ten tijde van opslag voor drogere periodes, zodat het water beschikbaar is voor de landbouw. Ook moet er voldoende aandacht zijn en capaciteit om het water indien nodig wel heel snel te kunnen afvoeren. En over watergebruik door de landbouw gesproken: het grondwater dat gebruikt wordt door de landbouw voor beregning is slechts 3% van de totale hoeveelheid grondwater die jaarlijks opgepompt wordt. En dan lezen we hier verder ...

De voorzitter: Wilt u afronden, mijnheer Oosting?

De heer Oosting: Ja, ik ben bezig. ... om het grondwaterpeil voor de komende jaren met 20 cm te verhogen, dat is naar ons idee een schreeuw in de wind. Het is beter om dit over te laten aan de expertise van de waterschappen en zoals mevrouw Vedder daar uitgebreid op inging, op een andere wijze dan zomaar te roepen dat het 20 cm omhoog moet. Tot zover.

De voorzitter: Hartelijk dank, mijnheer Oosting. Dan geef ik nu het woord aan gedeputeerde Kuipers en hij krijgt negen minuten om alle vragen te beantwoorden en eventueel nog andere opmerkingen toe te voegen. Negen minuten voor u. De heer Kuipers.

Gedeputeerde Kuipers: Een interessante exercitie. Dank u wel, voorzitter. Ik zal zeker aan het eind ook nog eventjes het ingekomen stuk behandelen. Dus ik hoop dat dat het allemaal goed komt. Ik zal gebundeld even een aantal thema's bij langsgaan. Ik heb de meeste politieke vragen daarin ook meegenomen. Dus laten we met elkaar even bewaken of dat ook lukt. En voor technische vragen kunnen we ook altijd nog een ander moment wat aanleveren. In zijn algemeenheid, dank voor alle steun die er ligt voor het waterdossier en dat proef ik ook wel voor dit plan. Ik proef brede steun voor het waterbelang in uw commissie en u wilt eigenlijk ook nog wel sneller of harder ingrijpen dan wij hier voorstellen. Ik ben ook heel blij dat er zoveel aandacht is voor water, want tot nu toe stelde u het Regionaal Waterplan telkens vast als onderdeel van de Omgevingsvisie en in praktijk kwam er dan weinig aandacht voor in het dossier. Het laatste heeft u dat trouwens nog gedaan in 2018 in de Omgevingsvisie en ik denk dat u ook moet kijken waar we dus in de afgelopen drie jaar een slag hebben gemaakt en dan ziet u dat dit plan met de onderliggende stukken wel degelijk stukken concreter is dan het was, zoals vastgelegd is in de Omgevingsvisie. We doen dit nu omdat het verplicht is voor de Omgevingswet, maar de Omgevingsvisie blijft wel het leidende document als het gaat om ruimtelijk beleid. Dus dit stuk is een uitwerking van die Omgevingsvisie, zoals u dat heeft vastgesteld op dat moment en wij kunnen dus hier geen stappen zetten die contrair zijn aan dat beleid. Wat we dus wel hebben gedaan, dat ziet u ook in onze reactie op de zienswijze, op hoofdlijnen zijn we het met eigenlijk alle zienswijzen wel eens, dat is volgens mij ook mooi, maar wij kunnen niet nu alles meteen tot beleid verheffen, omdat dat in tegenspraak zou zijn met de geldende Omgevingsvisie, zoals u ziet dat we na de inspraakreactie hebben verwerkt. We hebben onszelf ook huiswerk opgelegd voor het jaar 2022 om dingen nader uit te werken richting het ruimtelijk spoor. De heer Berends vroeg: 'operationaliseer dat nou', dat zit in dat huiswerk, zodat wij ook klaar zijn voor de volgende beleidsrijke wijziging van de Omgevingsvisie die u in een afspraak met collega Brink voorzien heeft voor 2023. Dus eigenlijk alles wat wij hebben geabsorbeerd vanuit de inspraakreacties, maar wat ook overeenkomt met wat u zegt, kunnen we niet nu tot beleid verheffen en werken we het uit in 2022 met alle partners. Daar hebben we ook afspraken over staan en dan is de Omgevingsvisie klaar voor 2023. Dat is wel belangrijk om bij dit stuk in ogenschouw te nemen. We kunnen niet in strijd zijn met onze geldende Omgevingsvisie. Nog een aantal dingen die in zijn algemeenheid gesteld zijn. De heer Berends vroeg naar de deadline. De afspraak was dat alle provincies dit hadden vastgesteld voor 1 januari, omdat het rijk ook een soortgelijk besluit moet nemen. Dat is een paar maanden uitgesteld door het rijk, dus u heeft de ruimte als u de tijd daarvoor wilt nemen. Volgens mij ligt er nu een Regionaal Waterprogramma waar we prima mee kunnen voldoen. Als het gaat over het betrekken van de verschillende partijen in de participatie, zijn er in het voortraject zeker gesprekken geweest met alle sectoren, waar zij voor uitgenodigd zijn voor brede bijeenkomsten en individuele gesprekken. Dus ik herken niet helemaal een aantal signalen die daar over spreken. Het is ook in de CLG aan bod geweest en er zijn ook naar aanleiding van inspraakreacties nog gesprekken geweest tot we een definitieve versie hebben gemaakt. Er is een aantal keren die peilverhoging aangehaald. Dat is ook niet iets wat wij hebben verzonnen. Dat komt uit een gezamenlijke Grondwateragenda vanuit de Regio Rijn-Oost. Daar zitten de waterschappen aan tafel, maar ook bijvoorbeeld de drinkwaterbedrijven en de LTO en daar komt dat doel uit: 20 cm peilverhoging. Dat hadden we zo opgenomen. De deadline uit de Grondwateragenda is inderdaad 2050. Dat hebben we daaruit overgenomen, maar de Grondwateragenda nemen wij over als deel ...

De voorzitter: Eén moment, mijnheer Kuipers. Ik zie een interruptie van mevrouw Vedder van het CDA. Ga uw gang.

Mevrouw Vedder: Dank, voorzitter. Ik voel dat die laatste zin, die werd afgebroken, over iets gaat waarop ik wil interrumperen. Dus misschien moet die zin nog even afgemaakt worden?

De voorzitter: Dan moet u later uw hand opsteken. Mijnheer Kuipers, maakt u uw zin even af.

Gedeputeerde Kuipers: Er is een gezamenlijke Grondwateragenda in het Stroomgebied Rijn-Oost opgesteld met al die partijen, waterschappen et cetera. Die Grondwateragenda hebben wij overgenomen als beleid in het Regionaal Waterprogramma van de provincie Drenthe, conform de afspraken die daarover gemaakt zijn. Daar hoort ook die grondwater- verhoging van 20 cm bij, inderdaad conform de afspraak die daar in die agenda staat: 2050. Dat laatste, die laatste deelzin, dat is dus gecorrigeerd ten opzichte van het concept.

De voorzitter: Ik zie nu twee handen omhoog. Ik geef eerst mevrouw Vedder van het CDA het woord.

Mevrouw Vedder: Voorzitter, dank. Wat u zegt, dat klopt, maar het Stroomgebied Rijn-Oost dat is ongeveer de helft van Drenthe en de waterschappen die ik heb gesproken, onder andere bijvoorbeeld Noorderzijlvest, want het is natuurlijk niet zo dat de waterschappen geen ambitie hebben op het vergroten van de grondwatervoorraad, dat is zeker wel zo, dat hebben ze alle vier, en Waterschap Noorderzijlvest heeft bijvoorbeeld in het Waterprogramma opgenomen dat ze onderzoek gaan uitvoeren, hoe ze meer water op het Drents plateau kunnen vasthouden en dat ligt natuurlijk boven het Stroomgebied Rijn-Oost. Maar zij geven ook aan: als wij in dat proces nu met de handen op de rug worden geknoopt door die 20 cm peilverhoging die over de hele provincie wordt uitgestort, dan kunnen wij niet voorzien wat daar de consequenties van zijn in andere delen van de gebieden, bijvoorbeeld in beekdalen et cetera. Dus ik begrijp echt niet waarom, want ze zijn er alle vier heel duidelijk over. Er zijn zelfs waterschappen die aangeven: wij weten werkelijk niet waarom ten eerste we aan die 20 cm moeten voldoen, maar ook niet hoe we dat zouden moeten kunnen realiseren. Dus waarom gaan wij op de expertisestoel van de waterschappen zitten en geven we ze in plaats daarvan niet de kaderstellende ambitie mee, elk waterschap: zorg ervoor dat de hoeveelheid grondwatervoorraad zo groot mogelijk wordt binnen de beperkingen van het watersysteem daar en dat zij daar dan mee aan de slag gaan.

De voorzitter: Het antwoord komt van de heer Kuipers.

Gedeputeerde Kuipers: Voorzitter, ik denk als we goed kijken naar hoe het hier opgeschreven is, het is niet de bedoeling dat wij de peilen met 20 cm verhogen bij provinciale regel. Het is een gezamenlijk streven om precies te doen wat mevrouw Vedder zegt, de grondwatervoorraad verhogen en dat zal ook voor het hogere deel van de provincie anders zijn dan voor het lage deel wat je dan kunt doen, met als streven die 20 cm verhoging en dat wil dus niet zeggen dat het overal gaat gebeuren. Dat wil ook niet zeggen dat we op sommige plekken nog verder kunnen gaan, maar dat is dus iets wat we samen met de waterschappen gaan doen. En wat er dus ook niet staat, is dat we het in 2050 bij provinciale regel overal met 20 cm verhogen, want dat is ook niet de manier waarop wij op peil sturen. Dus volgens mij met deze context en het staat er ook als streven omschreven, als ik het wel heb, en het is dus een gezamenlijke ambitie en het is wel degelijk ook met de partijen in het Stroomgebied Rijn-Noord besproken dat wij de Grondwateragenda van Rijn-Oost gaan uitrollen als Provinciaal beleid voor de hele provincie, omdat dat een zorgvuldige agenda is.

De voorzitter: Mevrouw Vedder.

Mevrouw Vedder: Ik heb alle vier de originele zienswijzen van de waterschappen doorgelezen. Dat heeft wat moeite gekost overigens, om die te krijgen. Dat vond ik opmerkelijk en ze geven alle vier heel nadrukkelijk aan dat ze vragen om een herformulering van deze ambitie en ik begrijp niet waarom u dan zo hardnekkig vasthoudt aan iets waar alle vier de waterschappen grote zorgen over hebben, dat ze met deze formulering op deze manier met deze ambitie niet uit de voeten kunnen. Dat is toch een signaal dat we heel serieus moeten nemen?

De voorzitter: Mijnheer Kuipers.

Gedeputeerde Kuipers: Voorzitter, dat is het zeker, maar aan de andere kant vraagt u mij op diverse punten als commissie om concreet en ambitieus te zijn. Dit is een gezamenlijke, breed opgestelde ambitie om het streven van 20 cm peilverhoging gemiddeld te hanteren. Dan lijkt het mij om dat ook gewoon over te nemen met de steun van al die partijen en ik snap dat dat niet een makkelijke opgave is, waar we ook nog een beperkte tijd hebben om daaraan te werken, maar als u mij aan alle kanten vraagt om sneller, harder in te grijpen, meer ambitie te hebben, dan is dit een ambitie die niet eens vanuit ons verzonnen is, om die niet te gaan afzwakken in dit document. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan heeft de heer Vorenkamp van de PVV ook een vraag.

De heer Vorenkamp: Ik wil het ook hebben over die 20 cm, want ik vind de uitleg van de gedeputeerde die ik nu hoor nog gevaarlijker eigenlijk, want ik begrijp dat het een soort gemiddelde moet zijn, die 20 cm, waar heel veel gebieden natuurlijk die 20 cm niet kunnen halen, die komen dan gewoon 's winters onder water te staan, dat kan natuurlijk niet. Maar als je er een gemiddelde van maakt, dan zullen er misschien wel stukken zijn die misschien wel 1 m verhoogd moeten worden, dat kan natuurlijk ook niet. Dus ik wil graag van de gedeputeerde horen dat die 20 cm een maximum is van 20 cm. Dat het een doel is, een streven is van maximaal 20 cm verhoging. Dat wil ik graag horen.

De voorzitter: Gedeputeerde Kuipers.

Gedeputeerde Kuipers: Voorzitter, het gaat om een streven van een peilverhoging van ongeveer 20 cm, passend bij het watersysteem en als ik gemiddeld heb gezegd, ik bedoel niet gemiddeld over het grondoppervlak van Drenthe, dat we op die 20 cm moeten aankomen. Het is alleen een streven om het peil te verhogen met 20 cm, omdat wij gezamenlijk verwachten dat dat nodig is als je de klimaatmodellen ziet richting 2050. Dus volgens mij heb ik de heer Vorenkamp daarmee gerust kunnen stellen.

De voorzitter: Hartelijk dank. Ook een vraag van de heer Van de Weg van de SP. Ga uw gang.

De heer Van de Weg: Dank u wel, voorzitter. Misschien zowel tot de gedeputeerde als tot mijn mede-commissieleden: hangt dat vooral, die peilverhoging niet vooral samen met functie volgt grond, zoals al eerder door iemand werd genoemd, ik dacht de heer Van Liempd, functie volgt peil? Want voor mij leeft dat ook heel erg binnen de waterschappen, dat je inderdaad met natuurgebieden waar een hoger peil zal moeten komen, dat je dan ook je landbouwgebruik van de grond eromheen aan moet passen. Dus dat het heel essentieel is, dat je dus de functie de grond laat volgen op de mogelijkheden van de grond.

De voorzitter: Dat is uw vraag aan de gedeputeerde?

Gedeputeerde Kuipers: Voorzitter, als ik daar even kort op reageer en zelf even een vraag verzin waar ik nu antwoord op geef. Het is nou juist dat u in de huidige Omgevingsvisie heeft bepaald: peil volgt functie en wat wij nu zien in dit document voor de lange termijn is, dat bodem en water leidend moeten zijn in de ruimtelijke ordening. Dat heeft de minister ook zo uitgesproken. Die slag moeten we maken. Daarvan zegt een aantal van u: dat had u vandaag moeten doen. Dat kunnen wij dus niet doen, want uw beleid is: peil volgt functie. Dan wil ik komend jaar ook naar dit soort zaken kijken wat het betekent als wij water en bodem leidend maken voor de ruimtelijke ordening, richting de Omgevingsvisie 2023 om dit soort dingen mee te nemen. En dat betekent dat we ook goed moeten kijken naar wat wij precies bedoelen als iets een bepaalde functie heeft met het peil, want standaard peilen gaan niet meer werken. Voorzitter, zal ik een brug maken ...?

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder met uw betoog.

Gedeputeerde Kuipers: Even over de waterkwaliteit, daar is ook veel over gezegd. Het is goed om nog even helder te maken hoe dat in elkaar steekt. U stelt uiteindelijk de doelen vast als het gaat om de oppervlaktewater- en de grondwaterlichamen. Vervolgens zijn de waterschappen degenen die de maatregelen moeten treffen als het gaat om het oppervlaktewater. En de waterschappen daar maken we jaarlijks ook de balans mee op en zij garanderen ons dat alle maatregelen getroffen gaan worden voor 2027. Het enige wat een aandachtspunt daarbij is, is de grondaankoop en de herinrichtingsprojecten die de waterschappen met ons hebben ingebracht in het Programma Natuurlijk Platteland (PNP). We hebben daar, ook als provincie al prioriteit gegeven aan die projecten binnen het PNP. Zoals u bij de ingekomen stukken heeft gezien, hebben wij daar ook nog extra rijksmiddelen voor betrokken, maar dat is het aandachtspunt waarvan wordt gezegd: daar moeten we wel strak op sturen, willen we dat halen, maar dat geldt ook voor onze eigen doelen. PNP voert deze discussies ook met collega Jumelet en dit zal ook worden betrokken in de evaluatie in 2024 voor de Kaderrichtlijn Water die ook nationaal gedaan zal worden. Wij zelf zijn verantwoordelijk voor het treffen van de maatregelen voor het grondwater. Alle grondwaterlichamen in Drenthe staan op 'Goed' conform de Kaderrichtlijn Water. Dat wil dus niet zeggen dat er geen bedreigingen zijn voor de kwaliteit en voor de verdroging van Natura 2000-gebieden, maar wij voldoen aan de normen van de Kaderrichtlijn Water. Vorig jaar hebben we u ook al uitgebreid geïnformeerd over het Uitvoeringsprogramma Grondwaterbeschermingsgebieden, dat maakt onderdeel uit van het Rwp en u heeft per gebied een gebiedsdossier gezien, de maatregelen die we moeten treffen, een aanpak in de tijd en daarvoor hebben we de financiën vastgesteld. Concreter dan dat kan het eigenlijk niet, heb ik ook eerder al gezegd. Dat heeft u vorig jaar van ons gehad en dat gaat over de RES-opgave en de bedreigingen die er zitten, hoe gaan wij daarmee om? Dus de concrete aanpak heeft u in uw bezit. Daarnaast, daar wordt ook naar gevraagd, het rijk zal ook wat moeten doen. Als regionale overheden staan we ervoor dat we al die maatregelen treffen en daar werken we hard aan, maar het rijk krijgt ook steeds meer signalen, vorige week nog, dat zij ook generieke maatregelen moeten treffen. Dat zijn dingen die wij niet kunnen doen, omdat de ministers bevoegd gezag zijn. Het gaat om mestwetgeving, het gaat om regels voor toelating van gewasbeschermingsmiddelen en het gaat om een bronaanpak van industriële stoffen. Dat zijn stoffen die wij nog steeds bovenmatig terugvinden in het oppervlaktewater en die bedreigend zijn voor onze grondwaterkwaliteit en de minister zal ook echt strengere regels op al die vlakken moeten gaan stellen om de Kaderrichtlijn Waterdoelstellingen te bereiken.

De voorzitter: Mijnheer Kuipers, u heeft een interruptie van mevrouw Kleine Deters van D66. Ga uw gang.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, ik zou graag van de gedeputeerde willen weten of hij dan ook los van anderen, want je kunt je altijd verschuilen achter landelijk, Europees, de burens of gemeenten of wie ook maar, dat je zelf een ambitie hebt. En is er andere regelgeving, is wetgeving anders, dan nog kun je trachten op vrijwillige basis het gesprek aan te gaan en dat bij te sturen. Heeft de gedeputeerde daar een visie op en ziet hij dat überhaupt?

De voorzitter: De gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuipers: Voorzitter, wij kunnen dus geen regels maken op die vlakken. Wij doen wel op vrijwillige basis een tweetal programma's, het u welbekende Deltaprogramma Agrarisch Waterbeheer (DAW), een aanbod van de landbouwsector, dat door de overheid gehonoreerd en gefinancierd wordt, hoe op vrijwillige basis te werken aan de waterkwaliteit. Probleem daarbij is wel dat we nog zien dat de deelnamegraad onder agrariërs daarbij te laag is. Er wordt nu gesproken over een eventueel vervolg onder het volgende GLB, maar we zien dat met de maatregelen vanuit de DAW-projecten, we voorzien dat we de KRW-doelen nog niet gaan halen. Mijn inschatting is trouwens ook dat als we niet doorgaan met DAW dat we het sowieso niet gaan halen. Tegelijkertijd doen we eenzelfde soort aanpak als het gaat om nitraat. In de grondwaterbeschermings- gebieden hebben we ook een bestuursovereenkomst en werken we op vrijwillige basis aan maatregelen. Daarbij geldt eigenlijk dezelfde disclaimer zoals ik die heb gesteld. De minister heeft vrij recent nog weer een rapport ontvangen dat, en dat geeft de minister zelf ook toe, dat als zij niet strengere regels maken, generiek, dat wij de Kaderrichtlijn Waterdoelstellingen in 2027 niet gaan halen.

De voorzitter: Dit lokt ook een vraag uit van de heer Van de Weg van de SP.

De heer Van de Weg: Dank u wel, voorzitter. Ik neem aan dat de gedeputeerde ook refereerde aan de opmerkingen in mijn bijdrage, dat ging over dat citaat van voorgenomen rijksbeleid waar wij ons bij neerleggen, terwijl wij zeggen: eigenlijk in de brief van de minister van 22 november aan de Tweede Kamer over de voortgang in moties en toezeggingen over gewasbeschermingsmiddelen, dat er nog zoveel in beweging is. Is het niet te voorbarig om je daar nu al bij neer te leggen van: ja, dat is voorgenomen rijksbeleid en daar sluiten wij ons bij aan. Is dat niet een beetje te prematuur?

De voorzitter: De gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuipers: Ja, als ik net heb gezegd dat er strengere regels moeten komen, dan lijkt me dat we daar niet in de volle breedte ook bij aansluiten, in de richting van de heer Van de Weg. En u haalde vooral ook de Aanvullende Strategische Voorraden aan en daar ging volgens mij het citaat over, dat u heeft aangegeven. Wat wij gaan doen met die ASV's, is dat we extra grondwater- lichamen aan gaan wijzen om te zorgen dat we in 2050 sowieso voldoende zoet grondwater hebben. Wat wij hiervan zeggen is: voorlopig zijn dit dingen die het rijk nu voornemens is te gaan doen, voldoende om de ASV's te beschermen, ook omdat we nog niet weten waar in de toekomst in die ASV's precies de wingebieden gaan liggen. Als dat in de tijd concreter wordt, dan zullen wij u ook weer vragen om grondwaterbeschermingsgebieden aan te wij-

zen en waterwingebieden en daarvoor geldt een apart beschermingsregime. Maar op dit moment daar op hele grote schaal dat soort gebieden aanwijzen, dat is volgens ons op dit moment niet nodig, maar in de breedte is het dus wel nodig en ik was, tot de voorzitter mij onderbrak bij de interruptie, het IPO heeft ook bij de minister aangegeven dat zij staat voor het aanleggen van regelgeving op die drie punten en dat wij als regionale overheden ook niet de verantwoordelijkheid kunnen nemen voor het behalen van onze KRW-doelen als zij dat niet doet. Wij staan voor het treffen van alle benodigde maatregelen, maatregelen die wij hebben ingediend.

De voorzitter: De heer Oosting van de VVD.

De heer Oosting: Dank u, voorzitter. Ik hoor dat we voldoen aan de Kaderrichtlijn Water voor de gestelde data. Wat dat betreft zie ik geen enkele noodzaak om die 20 cm peilverhoging door te gaan zetten of in het rapport te laten staan, want u praat net over meer watervolume, ook meer watervolume van het grondwater, maar wanneer het grondwaterpeil 20 cm wordt verhoogd, daar wordt het diepe grondwatervolume niet mee vergroot. Dus dat heeft niets te maken, naar mijn idee, met de watervoorraad die we hebben. Tot zover.

Gedeputeerde Kuipers: Voorzitter, dat is ook geheel correct. Dat zijn ook verschillende dingen die nu samenkomen in het Regionaal Waterprogramma. En dan bent u ook het bruggetje, dat ik zo ga maken naar waterkwantiteit. We moeten meer water vasthouden in zijn algemeenheid, gezien de klimaatverandering en de beschikbaarheid voor water in de zomerperiode en afnemende beschikbaarheid van IJsselmeerwater. Ik wil nog één ding zeggen over kwaliteit, voorzitter en dan ga ik daadwerkelijk dat bruggetje maken. Mevrouw Kleine Deters haalde nog die website aan, www.waarstaatjeprovincie.nl. Dat deed u in de begrotingsvergadering en tot mijn schrik zag ik inderdaad hetzelfde wat u daar zag. Dus dank dat u dat onder de aandacht heeft gebracht. Maar die website is niet actueel en is overgegaan van de ene beheerder naar de andere beheerder, daar hebben wij nog navraag naar gedaan. Maar die website is op dit moment voor de grondwater-lichamen gewoon niet gevuld met data en daarom staan die op ontoereikend. Als u op onze eigen website www.drentheincijfers.nl kijkt, Drenthe in feiten en cijfers, daar staat wel de juiste informatie op en het klopt daadwerkelijk dat onze grondwaterlichamen op 'Goed' staan. En ook worden rapportages in zijn algemeenheid, voorzitter, daarover is ook een aantal opmerkingen gemaakt, ook door de heer Van de Weg, wij zien ook dat het 'one out, all out'-principe hier heel lang de kwaliteit ...

De voorzitter: Mijnheer Kuipers, misschien kunt u heel even wachten voordat u verdergaat, want mevrouw Kleine Deters wil iets zeggen.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, ik was in de veronderstelling dat www.waarstaatjeprovincie.nl een zeer betrouwbare website is voor informatie, maar onze informatie in onze eigen begroting is dan ook niet in overeenstemming met wat u nu aangeeft.

De voorzitter: Mijnheer Kuipers.

Gedeputeerde Kuipers: Voorzitter, wij veronderstelden precies hetzelfde wat u veronderstelt en daarom is die rapportage in de begroting ook op die manier opgebouwd, maar deze website is inderdaad overgegaan van de ene beheerder op de andere en daarom niet compleet. Wij hebben ook gevraagd of de website die disclaimer op dit moment kan krijgen, maar de verantwoording in onze jaarstukken zal daar dus ook op worden aangepast op hoe de toestand daadwerkelijk is. Dus wij veronderstelden hetzelfde als u. Ik wil u gaan toezeggen dat wij u gedetailleerder

gaan rapporteren over de Kaderrichtlijn Water. Ik heb al eerder gezegd dat 'one out, all out'-principe, daar zijn meer dan 150 categorieën waaraan water moet voldoen. Dus het duurt, ondanks dat wij in het veld zien dat de waterkwaliteit in Drenthe sterk verbeterd, dat zien we niet terug op papier. Dus in de begroting en de jaarstukken zullen we u blijven verantwoorden op het Europees rapportageniveau, dat moet ook voor de vergelijkbaarheid, waarbij die correctie wordt toegepast die u zelf ook constateert, maar we hebben een dashboard ontwikkeld waarbij beter inzichtelijk wordt hoe de wateren scoren op die verschillende subcategorieën, zodat u ook daadwerkelijk voortgang kan gaan zien, zonder dat we het continu over 'one out, all out' moeten hebben. En op basis van het dashboard zullen wij u dus jaarlijks kunnen laten zien dat de waterkwaliteit daadwerkelijk verbetert, ook al is die nog niet overal goed. En ik stel me dan ook zo voor dat wij u gelijktijdig met het aanbieden van de jaarstukken jaarlijks een brief sturen, waarin we hierop ingaan en voor het eerst zullen we dat dan doen in 2022 op basis van dat dashboard. Dan krijgt u gedetailleerdere informatie en bent u beter te volgen. Voorzitter, dan maak ik nu het bruggetje naar waterkwantiteit. Ik zal dat kort proberen te houden. Ons waterbeleid 'grosso modo' de afgelopen decennia is: we voeren alles zo snel mogelijk af wat valt in Drenthe. Vanaf de jaren negentig moet alles vertraagd afgevoerd worden met bergingsgebieden en het inzicht nu en dat staat ook in het Regionale Waterprogramma is: we moeten zoveel mogelijk water vasthouden, zonder onaanvaardbare overlast. Dat principe is nou precies wat we komend jaar moeten uitwerken. Wat is daar de ruimtelijke impact van en hoe leggen we dat netjes vast in die Omgevingsvisie 2023? Er zijn nog een paar vragen gesteld over de kwantiteit. De grootverbruikers vroeg de heer Van Liempd geloof ik naar. Wij geven geen vergunningen in zijn algemeenheid voor laagwaardig gebruik van grondwater, tenzij het bijvoorbeeld gaat om een sanering van een verontreiniging. Voor vergunningen voor hoogwaardig gebruik van grondwater gelden hele strenge voorwaarden, dat ziet u ook in de bijlage bij dit stuk en via de WMD kan natuurlijk ook drinkwater geleverd worden vanuit het grondwater en dan zal dat moeten vallen binnen de modellen van de ASV en dat is de verantwoordelijkheid van de WMD. En bij hen wordt erop gestuurd om zoveel mogelijk gebruik van drinkwater voor industriële processen te voorkomen. Dat is ook onderdeel van onze gesprekken met de WMD. In het verleden hebben wij wel acties gehad om industrieel gebruik van grondwater te beperken, maar het is op dit moment ook niet een enorme factor in onze grondwateronttrekkingbalans, maar als we de vinger aan de kraan houden, zeer letterlijk in dit geval, dan weten we ook te voorkomen dat dat een grote factor wordt. Dat ziet u allemaal ook in de bijlage van dit stuk. Aan de andere kant willen we natuurlijk ook wel voor bepaalde economische activiteiten water beschikbaar houden, maar die afweging ziet u in de bijlage. De ASV van de heer Van de Weg heb ik volgens mij net beantwoord en ik heb hier iets onleesbaars opgeschreven. O ja, de heer Oosting maakte nog de opmerking over dat taartdiagram, de heer Veldsema had het er ook over. Als je naar de provincie kijkt, is dat ongeveer de balans, waarbij verdamping echt een grote factor is. Wat u zich wel moet realiseren, is dat bijvoorbeeld in de buurt van grondwateronttrekkingen lokaal die taart er natuurlijk heel anders uitziet en daarom hebben we ook nog wat te doen in en rond de Natura 2000-gebieden, omdat lokaal die taartpunt wel degelijk ertoe leidt dat bijvoorbeeld grondwateronttrekkingen de grootste taartpunt kunnen zijn. Nog twee dingen die ik heb beloofd, voorzitter. Ik zal even ingaan op de WMD die een ingekomen stuk heeft gestuurd. Die is feitelijk ook hetzelfde als wat al in hun zienswijze stond. En ons beleid is op dit moment al dat we ruimtelijke ontwikkelingen stimuleren die goed samengaan met grondwaterwinningen voor de openbare drinkwatervoorziening. Dat ziet u ook in hoofdstuk zes terug. Ons voornemen, dat hebben we opgeschreven, is om de waterkwaliteit en de bescherming van drinkwater te gaan meenemen in die uitwerking, van aan de ene kant de gewenste condities daarvan en aan de andere kant wat dan de passende ruimtelijke functies zijn die daarbij horen. Dat ziet u ook in de reactie onder A op de zienswijze. We zullen de suggesties van de WMD daarin meenemen. Zij zijn ook één van

de partners met wie wij komend jaar dat huiswerk daartoe gaan uitwerken. Dat hadden we dus al met hen afgestemd. Het is goed dat zij nog een keer aandacht vragen voor hun belang, maar dat staat dus al als beleid en het andere is opgenomen als voornemen richting 2023. Dan de beantwoording van ...

De voorzitter: Wilt u afronden, mijnheer Kuipers? U bent echt ruim over uw tijd heen en u heeft nog een belofte in te willigen.

Gedeputeerde Kuipers: Ja, het is mooi dat ik dan nu de tijd van de ingekomen stukken nog even gebruik voor de natuurorganisaties. Zij vragen nogmaals om die Watertafel die wij hebben belegd in speciale sessies van de Commissie Landelijk Gebied, waar overigens dezelfde mensen aan tafel zouden zitten. Ik was een beetje verbaasd over dit element in de brief aan u, want we hebben met hen contact gehad naar aanleiding van uw zienswijze én in de Commissie Landelijk Gebied waar zij bij zitten, heeft iedereen ermee ingestemd dat dit een goede werkwijze is. Dus daar wordt in voorzien. Dat traject, het tweede punt eigenlijk van afvoeren naar vasthouden, daar heb ik net al van gezegd dat dat past precies binnen dat agenderende thema en het huiswerk: wat zijn de ruimtelijke conclusies? Tot slot over de veenoxidatie voorzitter, dat hoort ook echt thuis in het Klimaatakkoord als het gaat om die CO2-ambitie, maar in de landelijke aanpak wordt er alleen maar gekozen voor de veenweidegebieden. Wij hebben ons tot aan de minister aan toe ingespannen om ook meegenomen te worden daarin en er vindt nu onderzoek plaats naar wat efficiënte maatregelen zijn, want zonder het geld van het Klimaatakkoord, dat soort orde van grootte van bedragen, komen we niet tot een goede aanpak. Dat gezegd hebbend, hebben we samen met de provincie Groningen, die ook niet-veenweidegebieden heeft, het initiatief genomen om een plan van aanpak te maken voor die veenoxidatie. Daarmee hebben we dus de regie naar ons toe getrokken en dat ziet u ook weer terug als actiepoint in hoofdstuk 3 van het RWP om samen dat plan op te stellen. En tot slot een allerlaatste opmerking voorzitter, in de richting van Stip. U vroeg nog naar hoe dat samenhangt met die funderingsproblematiek en veenoxidatie en over de voortgang daarvan hebben wij u op 16 november een brief gestuurd. Dus daar kunt u kennis van nemen. Dan hoop ik dat ik zo een beetje de vragen heb beantwoord en dank u wel voor de rekkelijkheid, voorzitter.

De voorzitter: Geen dank, mijnheer Kuipers. Mijnheer Wiersema en mijnheer Van de Weg, ik zie beide handen, maar we hebben nog een hele korte tweede termijn. In het presidium is afgesproken dat indien er een tweede termijn komt, dat deze wordt behandeld tijdens de PS-vergadering, maar het is nu nog wel mogelijk om een verhelderende vraag te stellen of om aan te geven of het een A- of B-stuk wordt. Dus u kunt alle vingers naar beneden houden. Ik ga iedereen weer bij langs en dan heeft u maximaal één minuut om uw vraag te stellen of een andere opmerking te maken en ik houd u aan uw tijd. Anders lopen wij wel heel erg uit. Ik begin bij mevrouw Kleine Deters. Ga uw gang.

Mevrouw Kleine Deters: Na de eerste termijn dacht ik dat de gedeputeerde zou zeggen: u gehoord hebbend. Alleen een paar positieve opmerkingen van de heer Wiersema heb ik kunnen bespeuren, uiteindelijk geen steun voor dit Waterprogramma. Dus ik ga het programma aanhouden en ik ga opnieuw overwegen wat ik hiermee ga doen en waar ik hem kan concretiseren. Voorzitter, de gedeputeerde begon zijn beantwoording: 'Dank voor uw brede steun'. Voorzitter, een B-stuk als de gedeputeerde het stuk niet aanhoudt en bijstelt. Een B-stuk, want voor mij is dan de vraag: worden we nog serieus genomen met de inbreng die we gehad hebben? Of ik zat in een andere vergadering. Voorzitter, ik kan het niet meer volgen.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Kleine Deters. Dan gaan we naar mijnheer Berends.

De heer Berends: Dank u wel, voorzitter. Een B-stuk wat de PvdA-fractie betreft, dat mag duidelijk zijn. Dat is één en twee is: de gedeputeerde zei in het begin dat de Omgevingswet geldig is. Dat mag dan zo zijn, maar zoals u weet is die formeel nog niet aangenomen. Dus dit hele verhaal valt dan nog onder de Waterwet, wat ook in de beleidsbrief staat. En drie is die Watertafel. Zou u daar nog kort op kunnen ingaan, want dat is ook gesuggereerd door mevrouw Vedder van het CDA, die komt ons ook wel sympathiek over, omdat dan een en ander wordt benaderd vanuit provinciaal niveau. Dus over heel Drenthe en niet alleen op stroomgebiedniveau. Tot zo ver, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar mevrouw Vedder. Ga uw gang.

Mevrouw Vedder: Dank, voorzitter. Ook namens de CDA-fractie een B-stuk. Ik voorzie dat wij mogelijk in de Statenvergadering komen met een motie over het stimuleren van het vergroten van organische stof in de bodem. Mijn collega de heer Neutel zal daar straks bij de Bodemstrategie denk ik, ook over spreken en bijvoorbeeld ook het belang van verstandig bodemgebruik in kwetsbare gebieden, denk bijvoorbeeld aan bollenteelt in de beekdalen. Zeer waarschijnlijk komen we ook met een amendement rondom de peilverhoging. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Vedder. Dan gaan we verder met mevrouw Peeks.

Mevrouw Peeks: Dank u wel, voorzitter. Voor onze fractie is het ook een B-stuk. Ik sluit me helemaal aan bij wat mevrouw Kleine Deters aangaf omtrent de brede steun voor dit stuk, want dat leeft bij ons ook totaal niet zo. Daarnaast, wat de heer Berends zei over de Omgevingsvisie, dat punt was mij ook opgevallen. Daar wil ik ook graag meer uitleg over. Dus we wachten af wat voor nieuw stuk er komt omtrent het Waterprogramma. Dank u wel.

De voorzitter: Fijn, dank u wel. Dan gaan we verder met de heer Van Liempd. Ga uw gang.

De heer Van Liempd: Dank u wel, voorzitter. Ook voor de fractie van GroenLinks is het een B-stuk. Vervolgens had ik gehoopt dat de gedeputeerde nog met een paar toezeggingen had kunnen komen, maar dat bewaart hij vast ook voor de Statenvergadering. Dat hopen we dan althans. Ik heb één verduidelijkende vraag. Ik snap dat de gedeputeerde zegt dat wij door de Omgevingsvisie nu niet strenger kunnen zijn. Mijn vraag: is het mogelijk en zou het college er ook voor willen zorgen dat wij bij een nieuwe Omgevingsvisie ons niet alvast beperken in toekomstige ambities? Dat zou ik namelijk erg jammer vinden.

De voorzitter: Hartelijk dank. Het woord is nu aan de heer Veldsema van de ChristenUnie.

De heer Veldsema: Gedeputeerde, dank voor de beantwoording. Inderdaad, ik deel het scherpe moment dat u zegt van ja, de lokale taarten zijn anders als je het over verdamping en dergelijke hebt en dat geeft eigenlijk tegelijkertijd het belang van organische stof aan. Enfin, daar komen we denk ik tijdens de PS-vergadering op terug. En eigenlijk ook rechtstreeks de vraag, want misschien kunt u daar kort even op reageren. Gaan we nu daadwerkelijk vanaf 2023 effecten hiervan zien? Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. Het woord is aan de heer Wiersema van Sterk Lokaal Drenthe.

De heer Wiersema: Dank u, voorzitter. Ik hoorde mevrouw Kleine Deters zeggen dat ik positief was. Ja, ik ben positief gestart over de nota en de opzet van het plan, maar zeer teleurstellend geïndigd daar waar het ging over alle uitvoeringen en het tempo die daar mee annex was. In die zin ben ik ook niet gerustgesteld door de woorden van de gedeputeerde en dus is het een B-stuk. Ronduit jammer vind ik het dat hij helemaal geen enkel woord gewijd heeft aan de inspreker de heer Lobee, die hem toch weer een voorzetje gaf in de zin van een quick-win, zoals ik dat ook gedaan heb.

De voorzitter: Hartelijk dank. De volgende spreker is de heer Van de Weg van de SP.

De heer Van de Weg: Dank u wel, voorzitter. Ik wil nog even memoreren aan een opmerking die ik maakte en ook een vraag eigenlijk aan mijn mede-commissieleden en fracties, om die Omgevingsverordening 2022 die al een aantal maanden ter inzage heeft gelegen, om daar iets van te maken waar je oud en nieuw naast elkaar kunt zetten, met name om het onderwerp uiteraard bodem en water. Maar zoals wij ook voorstellen om het in ieder geval een B-stuk te laten zijn, kan iedere fractie ook even kijken of zij dat onderwerp ook zinvol achten. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Het woord is aan de heer Vorenkamp van de PVV.

De heer Vorenkamp: Dank u, voorzitter. De gedeputeerde heeft mijn vraag inzake de zorgen over de beekdalen, daar is hij niet op ingegaan. Ik had daar een vraag over de landbouwcompensatie als beekdalen omgevormd worden tot natuur. De vrijwilligheid had ik aan de orde gesteld. Jammer, dat dat niet aan de orde kwam en daarom houden wij het voorlopig even op een B-stuk.

De voorzitter: Dank u wel. De volgende is mevrouw Kort van STIP.

Mevrouw Kort: Dank u wel, voorzitter. Wij hebben op dit moment verder geen inhoudelijke reacties. Wij bewaren het voor de PS.

De voorzitter: Dank u wel. Dan als laatste de heer Oosting van de VVD.

De heer Oosting: Dank u wel, voorzitter. Eigenlijk gewoon een hele korte, concrete vraag. Wilt u de peilverhoging van 20 cm gewoon schrappen uit dit stuk en dit soort zaken overlaten aan de waterschappen?

De voorzitter: Dank u wel, meneer Oosting. Dan geef ik nu het woord aan gedeputeerde Kuipers en hij krijgt nogmaals drie minuten de tijd om alle openstaande vragen te beantwoorden.

Gedeputeerde Kuipers: Ik zal mijn best doen, voorzitter. Ik heb gehoord wat de reflectie van mevrouw Kleine Deters is. Ik heb ook geschetst waar wij aan gebonden zijn. Dat is het door u in 2018 vastgestelde kader in de Omgevingsvisie die leidend is en ik sta absoluut open, want ik heb al gezegd dat de meeste reacties van u, maar ook van de insprekers in de inspraakreactie, dat wij het daar op hoofdlijnen mee eens zijn en als u concrete voorstellen heeft die passen binnen de Omgevingsvisie, dan kijk ik daar zeker naar uit en dan zullen we die ook positief bejegenen. Wij hebben nu gedaan, wat wij nu kunnen opnemen, wat wij kunnen uitwerken richting 2023. Dus daarmee houd ik vast aan dit voorstel. Richting de Partij van de Arbeid: wat ik heb gezegd, is de Omgevingsvisie. Die is leidend als kader en dit stuk is nodig op dit moment om de aangepaste vorm vast te stellen voor de invoering van de Omgevingswet die voorzien was om in te gaan op

1 januari. Daar waren ook alle afspraken voor gemaakt, daar is dit proces doorlopen op basis van oude wetgeving. Daarom stelt u dit plan uiteindelijk vast. En die gaat nu op 1 juli in, maar dan zijn wij er in ieder geval klaar voor.

De voorzitter: Mijnheer Kuipers, u heeft een interruptie van mevrouw Kleine Deters.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, ik zal het zeer kort en misschien wel te scherp verwoorden. Gedeputeerde, u relateert alles aan andere wetgeving, andere programma's die vastgesteld zijn en u geeft daar geen millimeter ruimte. U doet nu de oproep aan mij, zo ervaar ik dat, komt u met voorstellen, komt u met plannen, we zijn het met alle zienswijzen eens, maar dan zie ik gebeuren dat als we dat gaan doen en daar veel tijd en energie in steken, dat u zegt: maar we hebben het vastgesteld in het Waterprogramma. Dan staan we opnieuw met de rug tegen de muur. Doet u dan nu de toezegging dat het Waterprogramma bijgesteld gaat worden, want dat betekent dat wij het misschien wel heel vaak moeten gaan bijstellen.

De voorzitter: Gedeputeerde Kuipers.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, wat ik heb aangegeven is dat wij geen ruimte zien om het Regionaal Waterprogramma scherper te maken dan wij nu hebben gedaan binnen de kaders die gelden in de Omgevingsvisie, waaronder bijvoorbeeld het vastgelegde principe 'peil volgt functie'. Maar die dingen hebben we wel erkend dat die uitgangspunten niet tot in lengte der jaren gangbaar kunnen zijn, dat wij die uit gaan werken in 2022 en dat wij die opnemen in 2023 in het voorstel voor de herziening van de Omgevingsvisie. Als u sneller wilt dan dat ..., ik zie niet hoe dat soort zaken ondergebracht kunnen worden in dit Regionaal Waterprogramma, want de Omgevingsvisie is het leidende document. Daar kan ik niks aan doen en de afspraak die u met het college heeft, is dat in 2023 de Omgevingsvisie pas beleidsrijk gewijzigd wordt. Daarop hebben wij dit stuk uitgewerkt en dat is waar het nu staat. Als er zaken zijn die daar toch nog anders in kunnen passen, dan sta ik daarvoor open, ik zie ze niet.

De voorzitter: Gaat u verder met uw betoog.

Gedeputeerde Kuipers: De Watertafel van de Partij van de Arbeid, ik had al gezegd: dat gaan wij doen, alleen wij gaan dit doen door in een aantal vergaderingen van de Commissie Landelijk Gebied het alleen maar over water te hebben. Het zijn dezelfde partijen. Het heeft dan niet het logo Watertafel, maar voorts gaan wij volledig in op deze vraag van de natuurorganisaties en daar hebben zij ook mee ingestemd. Dus ik had al gezegd dat ik wat verbaasd was dat in deze brief aan te treffen. Het CDA maakt nog de link met die organische stof in de bodem. Daar ben ik het ook van harte mee eens en daar gaat ook dit plan, het plan wat u straks bespreekt en het programma wat collega Jumelet heeft, volgens mij staan er wel wat linkjes in, maar als u dat concreter wilt maken, dan zullen we dat positief bekijken, maar ik wil wel eerst even zien wat u natuurlijk opschrijft. Maar positief om die link te leggen. En u zegt met de VVD: ja, haal die ambitie voor die peilverhoging er nu uit, maar het is niet een door ons verzonnen ambitie. U stelt uiteindelijk dit document vast. Dus als u van mening bent dat dat eruit moet, dan kunt u dat bij amendement inderdaad doen. De Partij voor de Dieren zegt geen steun. Daar neem ik voor nu even akte van. GroenLinks geeft nog aan: is het mogelijk om ons in de ambities niet vast te beperken in de Omgevingsvisie? Ja, we weten natuurlijk nooit hoe inzichten wijzigen en de Omgevingsvisie kent nou eenmaal een cyclus, dat we die één keer in de zoveel tijd vastleggen. Harde uitspraken als 'peil volgt functie' ..., op een gegeven moment en dat is nu, komt het inzicht dat

dat niet werkbaar is, dan moet je dat toch een keer doen. Dus hoe u die Omgevingsvisie ook onder de Omgevingswet straks flexibel genoeg krijgt, daar heeft u natuurlijk gesprekken over met collega Brink. Gaan wij ook concreet effecten zien vanaf 2023? Een heleboel dingen, mijnheer Veldsema, ziet u nu al. Het Uitvoeringsprogramma grondwaterbescherming had bijvoorbeeld al acties in 2021 en 2022 en dat geldt voor veel meer delen en op de dingen die wij hebben opgeschreven als huiswerk voor 2022, zult u natuurlijk worden meegenomen in wat de resultaten daarvan zijn en dat gaat landen in het voorstel voor de Omgevingsvisie. Dus u gaat dit allemaal terugzien en activiteiten op zien. Ik zal nog even iets zeggen over vislood, voorzitter. Waarom wij niet hebben gemeend daar meteen actie op te moeten zetten, is dat wij in Drenthe geen overschrijdingen zien als het gaat om lood. Dat geeft ons ook geen voeding om een aanwijzing te geven aan bijvoorbeeld waterschap of gemeente om daar direct iets mee te doen. En provinciaal is het ook niet onze taak om daar wat mee te doen, maar ik zou prioriteit geven aan de stoffen die daadwerkelijk overschrijdingen leveren en we kunnen niet overal iets op doen. En rond Natura 2000-gebieden moet men zich gewoon aan de ..., daar staat ook in dat wij geen nadere regels kunnen stellen dan de Visserijwet en de minister van LNV is daar bevoegd gezag. Excuses als ik daar naar andere wetgeving moet verwijzen, maar u mag van mij verwachten dat wij ook alleen maar dingen vaststellen die in lijn zijn met wat wij kunnen doen. Voorzitter, dan tot slot: de PVV stelde nog een aantal vragen. Excuus, daar was ik nog niet op ingegaan, maar dit Regionaal Waterprogramma op deze manier, stelt geen functieverandering in de beekdalen voor. De bewegingen die u ziet, dat valt in de categorie: hoe moeten we dat uitwerken, de toekomst van de beekdalen en hoe moet dat landen in de ruimtelijke visie? Maar op zijn vroegst valt daar dus een besluit pas over bij de Omgevingsvisie 2023. De VVD heeft nog een opmerking gemaakt over peilverhoging, maar die heb ik bij mevrouw Vedder meegenomen. Tot zover, voorzitter, voor dit moment.

De voorzitter: Dank u wel, gedeputeerde Kuipers. Dit is volgens mij met recht een discussiestuk en dat gaan we dan ook doen tijdens onze Statenvergadering op 15 december. Ik hoor al zaken als moties en amendementen. U gaat allemaal aan het werk en dat gaan we dan weer terugzien. Het is dus een B-stuk. Ik denk dat het even tijd is om te pauzeren. Een theepauze, kwartiertje en dan zie ik u graag weer terug om 14.30 uur stipt. Tot straks.

8. Gebiedsfonds Windenergie; Statenstuk 2021-32

De voorzitter: Wij gaan verder met het volgende agendapunt en aan de orde stel ik Agendapunt 8, het Gebiedsfonds windenergie, Statenstuk 2021-32, en ik kijk even of alle woordvoerders en de gedeputeerden inmiddels ingeschakeld zijn. Dan kijk ik wie ik nog mis. Dat is mijnheer Bos van GroenLinks, die zie ik niet. Even kijken, mijnheer Bos GroenLinks bent u er? Ja. Even kijken, mevrouw Kort had ik ook gezien. Volgens mij is iedereen er dan. Heel goed. Dan kunnen wij gaan beginnen. Gevraagd wordt te besluiten om met vier punten in te stemmen en als laatste punt 5, de begroting overeenkomstig te wijzigen. We gaan mijn rijtje weer af en ik zal telkens de opeenvolgende personen ook gaan noemen. Ik begin zo dadelijk met de heer Pragt van D66 en daarna krijgt de heer Neutel van het CDA het woord. En ik herinner u eraan dat iedere spreker maximaal 3 minuten de tijd heeft en daarna heeft de heer Stelpstra 9 minuten de tijd. Dus houdt u zich alstublieft aan deze 3 minuten. Het woord is aan de heer Pragt, D66.

De heer Pragt: Dank u voorzitter. Het is positief dat er een gebiedsfonds is voor versterking van de structuur van het gebied waarin het windpark zich bevindt en voor de omwonenden. De be-

steding van de gelden gaat plaatsvinden door georganiseerde bewonersoverleggen, anders gezegd door de inwoners van het gebied waar de windparken zich bevinden. Daar stemmen wij natuurlijk graag mee in. Het Rijk stelt € 2,1 miljoen beschikbaar en als provincie doen wij daar € 3,5 miljoen bij. Dit betreft dus een storting in een gebiedsfonds van € 5,6 miljoen in een periode van 10 jaar. D66 staat positief tegenover de voorgestelde besluiten. We hebben wel een aantal vragen. Wij lezen dat de initiatiefnemers van het windpark DeMo, de Drentse Monden, een bijdrage van € 5 miljoen in het Gebiedsfonds stort. Zijn hier ook voorwaarden aan verbonden? Het Rijk, provincie, gemeenten en initiatiefnemers vullen samen het Gebiedsfonds. Kan de gedeputeerde ook aangeven om hoeveel geld het totaal gaat en is er een overzicht van de totale verdeling van de gelden per gebied, per gemeente? En zijn er kaders opgesteld voor de besteding van de gelden of is het vrijheid-blijheid? Ik hoor graag van de gedeputeerde. Dank u.

De voorzitter: Fijn dank u wel, mijnheer Pragt. De volgende spreker is de heer Neutel van het CDA, gevolgd door de heer Schomaker van de PvdA.

De heer Neutel: Dank u voorzitter. Een van de kernwaarden die het CDA bij het streven naar zoveel mogelijk hernieuwbare energie heeft genoemd, is de verdeling van lusten en lasten. De gebiedsfondsen zijn ingesteld om de lusten en lasten wat beter te verdelen dan je zou krijgen als je alleen van marktwerking uitgaat. We praten in de Staten al jaren over het instellen van gebiedsfondsen of hoe je het maar wilt noemen. Het gaat in ieder geval om de eis de omgeving mee te laten profiteren van de winsten die gemaakt worden wanneer grootschalige projecten van energieopwekking worden gerealiseerd. Al in een vroeg stadium heeft de provincie daar geld voor beschikbaar gesteld. Ook heeft de provincie erbij het Rijk op aangedrongen óók een flinke duit in het zakje te doen. Het is immers een Rijkscoördinatieregeling. Wat nog steeds steekt, is dat de initiatiefnemers vaak moeilijk doen over het te verstrekken geld als bijdrage in een gebiedsfonds. Eigenlijk zou de hele bijdrage voor de gebiedsfondsen van de initiatiefnemers moeten komen. Als de initiatiefnemers vanaf het begin van de plannenmakerij hadden toegezegd een royale bijdrage te willen doen in een gebiedsfonds, waren er misschien problemen voorkomen. Maar dat is achteraf kijken en dat is altijd makkelijk. De CDA-fractie vindt het ook schrijnend dat er een discussie is ontstaan over de besteding van het geld. Initiatiefnemers willen inspraak in de besteding. Dat moet natuurlijk niet gebeuren. De gebiedsfondsen moeten zo autonoom mogelijk zijn in de besteding van het geld. En dan tenslotte nog een vraag: Hoe is de voortgang in de gebiedsfondsen? Komen ze in goede harmonie tot de juiste beslissing? Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Neutel. De volgende spreker is de heer Schomaker, gevolgd door de heer Smits van de VVD. Maar eerst de heer Schomaker, PvdA.

De heer Schomaker: Voorzitter dank u wel. De Partij van de Arbeid-fractie vindt het een goede zaak dat de Gebiedsfondsen windenergie op korte termijn financieel gevuld worden. € 5,6 miljoen is voor de gebieden bestemd en het is goed dat de omgeving deze vorm van compensatie tegemoet kan zien. Het georganiseerde bewonersoverleg kan aan de slag en de bestedingsdoelen kunnen worden geformuleerd. Voorzitter, wij hebben ons licht opgestoken in de gemeente Borger-Odoorn, waar de start richting gebiedsfondsen wat moeizaam was. Dat gaat inmiddels goed. Er is een stichting in oprichting en het is de bedoeling dat men vanaf 1 januari van start kan. De diverse dorpen hebben bestemmingen aangedragen. Als voorbeeld noemen we het opzetten van een energiecorporatie, het ondersteunen van het dorps huis, het opknappen of verplaatsen van een ijsbaan. Een ander voorbeeld is een gezamenlijk wandelpad dat enkele dorpen verbindt. Er is overeenstemming over de gemeentelijke voorstelling met betrekking tot de financiële verdeling. Over hoe te komen tot een verdeling van gelden afkomstig van initiatiefnemers,

staan de neuzen dezelfde kant op. Voorzitter, zonder alles te willen oprakelen, is het goed hier iets te zeggen over de gevoelige geschiedenis van windmolens in vooral de Drentse Monden gebieden. Er is heel wat te doen geweest over de windmolens en zelfs dit jaar nog, toen een windpark het gesprek staakte met de Omgevingsadviesraad omdat zij zeggenschap wilde over de besteding van gelden die de windboeren in het gebiedsfonds steken. Deze discussie lijkt zoals eerder gemeld voorbij, maar droeg niet bij aan een betere sfeer. Illustratief was ook de documentaire 'Het verdriet van de Veenkoloniën'. Hierin kwamen desperate gevoelens van inwoners voor het voetlicht, met als rode draad het verlies van vertrouwen in de overheid. Al met al is onze fractie van mening dat een gebiedsfonds onder deze omstandigheden bittere noodzaak is. Liever nog zien wij dat bij volgende projecten vooraf afspraken gemaakt worden over lusten en lasten. Voorzitter, tot zover.

De voorzitter: Fijn dank u wel. Volgende spreker is de heer Smits, gevolgd door de heer Bos van GroenLinks. Maar eerst de heer Smits, VVD.

De heer Smits: Dank u wel voorzitter. Even inhakend op de heer Schomaker van zojuist. Wij zien ook wel de noodzaak van het gebiedsfonds. En in het licht van alle dingen die gepasseerd zijn in de afgelopen jaren en gepaard gaan met het afnemend vertrouwen in de regio, zien wij ook de hoge uitdaging verbonden aan dit gebiedsfonds om toch iets te doen aan herstel van dat vertrouwen. Voor de VVD is naast haalbaarheid en betaalbaarheid het creëren van draagvlak onder de Drentse inwoners altijd een onmisbare randvoorwaarde geweest bij het uitvoeren van activiteiten in het kader van de energietransitie. Zonder draagvlak is de energietransitie kansloos, is onze stellige overtuiging? Wij verwijzen u in dit verband ook naar een eerder deze week uitgebracht rapport van de Noordelijke Rekenkamer. We hebben met belangstelling dit Statenstuk gelezen. Een mooi stuk vinden wij. Een stuk wat eigenlijk zegt: Put your money where your mouth is. Ga het nou maar waarmaken. De provincie wil een bedrag van € 5,6 miljoen beschikbaar stellen. Maar de beslissing over de besteding van het geld is aan het georganiseerde bewonersoverleg. Prima. Zo is het zoals wij dat graag willen zien. Participatie concreet gemaakt door te faciliteren en door middelen beschikbaar te stellen. Die middelen komen niet alleen van de provincie, zoals dit stuk zegt, maar ook betrokken gemeenten, het ministerie en initiatiefnemers betalen mee. Ook de financiële constructie achter dit voorstel kan rekenen op onze instemming voorzitter. Hebben we dan helemaal geen vragen? Wij sluiten ons eigenlijk wel aan bij de vragen zoals ze zijn geformuleerd door de fractie van D66. Eén punt hebben we wel, aanvullend daarop en dat is dit. Ik heb het in de inleiding al genoemd, het gaat om het versterken, het doen toenemen van draagvlak. En eigenlijk zegt het stuk daar heel weinig over. Het zegt: We gaan geld beschikbaar stellen, we doen dat volgens die en die processen en regels. Maar voorzitter, gaat het nou werken? Gaat dat draagvlak nou ook toenemen? Daar zijn wij met name nieuwsgierig naar, want eigenlijk is dat hetgene waar je het voor doet. Om betrokkenheid, om draagvlak te laten toenemen onder de bewoners. Op de een of andere manier zouden wij zonder invloed te willen uitoefenen op de besteding van het geld, en dat is zoals gezegd aan het bewonersoverleg, wij zouden willen weten: Wat zijn nou de effecten? Gaat dat draagvlak nou ook toenemen? Dus onze vraag aan de gedeputeerde is: Kunnen we daar op de een of andere manier ook over geïnformeerd worden, dat de inzet van die middelen, de werking van een gebiedsfonds, ook feitelijk leidt tot toename van draagvlak?

De voorzitter: meneer Smits, u bent over uw tijd heen.

De heer Smits: Ik ben met mijn laatste zin bezig.

De voorzitter: Gelukkig.

De heer Smits: En die luidt, dat als de gedeputeerde een alternatieve suggestie aan de Staten wil aanbieden, dan staan wij daar natuurlijk ook erg voor open, maar belangrijk is het toenemen van draagvlak. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Fijn, dank u wel. We gaan verder met de heer Bos van GroenLinks en daarna de heer Pruisscher van de ChristenUnie. Eerst de heer Bos. Ik hoor niets mijnheer Bos. De microfoon even aanzetten. Mijnheer Bos, hoort u mij? Ik kijk ook even links van mij. Ik ga even verder dan met de volgende spreker, dat is de heer Pruisscher en dan kom ik daarna even bij de heer Bos terug als dat goed is. Mijnheer Pruisscher, zou u het even willen overnemen, ChristenUnie.

De heer Pruisscher: Dan gaan we proberen of dit wel werkt voorzitter.

De voorzitter: Jazeker.

De heer Pruisscher: Nou, kijk aan. Rest mij niets anders dan aan te sluiten bij alle lof die natuurlijk al gesproken is in de noodzaak van dit hele project en het vullen van de gebiedsfondsen. Toch zou ik nog een kanttekening willen plaatsen bij dat idee van georganiseerde bewoners-overleggen. Want we voelen natuurlijk ook allemaal aan wat voor types daar in komen. De vraag is of dat niet anders kan, of dat niet breder kan, misschien ook iets laagdrempeliger. Zowel bij de RES en ook bij het PLED, het Programma Lokale Energie-initiatieven Drenthe, was het volgens mij, PLED, heb ik ook al namens de CU aangegeven dat het iets kunstmatigs heeft om inwoners te stimuleren om zich te verenigen en ook te professionaliseren en te juridiseren. En zouden we nou misschien als overheid ook niet de beweging kunnen maken richting inwoners, om het hen makkelijker te maken. En vooral ook dus om meer inwoners te betrekken dan alleen de geëigende types, zodat ook zij kunnen meebeslissen over de besteding van het gebiedsfonds. Dat is een vraag aan de gedeputeerde, maar ik kan me ook voorstellen dat dat onderwerp van gesprek is met de betreffende gemeente. Dank u wel.

De voorzitter: Fijn, dank u wel mijnheer Pruisscher. En dan gaan we even kijken bij mijnheer Bos of zijn microfoon het doet en daarna gaan we dan door met de heer Van der Meijden van de SP. Maar eerst de heer Bos.

De heer Bos: Voorzitter, dank u wel. Ik hoop dat u mij nu kunt horen.

De voorzitter: Ja, helemaal goed.

De heer Bos: Wat oortjes al niet doen. Ik was van plan niet zo heel veel te zeggen, maar er komt best veel langs. GroenLinks heeft de stukken bekeken, en zien het toch als een sluitstuk, nazorg ten aanzien van de lastige Rijkscoördinatieregeling uit het verleden. De nazorg is wel van belang. Volgens mij hebben we best veel geleerd als Staten zijnde in de afgelopen jaren. En dat heeft de gedeputeerde ook met verve opgepakt moeten wij zeggen, in die zin dat er steeds meer energiecorporaties zijn gaan ondersteunen, dat er naar eigenaarschap wordt gestreefd, minimaal 50% procent. En je ziet dat ook al tot ontwikkeling komen in de projecten die recent worden opgestart. Maar het heeft wel een klap gekregen. Want als we kijken naar de Drentse opgave en de RES, de doelstellingen uit de RES, dan zien we dat er weinig wind in voorkomt. En dat heeft misschien wel te maken met de Rijkscoördinatieregeling zoals die destijds gelopen is. En daarom vinden wij het ook goed dat er nu uiteindelijk die nazorg verleend wordt. Dus dat

het geld beschikbaar gesteld wordt en dat ze daarmee ook eigenlijk het doekje voor het bloeden bieden aan de inwoners van dit gebied, zodat zij ook kunnen bewerkstelligen wat zij mooi vinden in het gebied en wat wenselijk is om toch weer het draagvlak te versterken, zoals de heer Smits zo mooi vertelde. Voorzitter bedankt.

De voorzitter: Fijn, dank u wel mijnheer Bos.

De heer Smits: Voorzitter.

De voorzitter: Er is iemand... De heer Smits van de VVD, gaat uw gang.

De heer Smits: Ik heb wat moeite met de cynische formuleringen van de heer Bos over dat doekje voor het bloeden. Zoals u al gezegd heeft, ik ben het eens met de heer Schomaker over de noodzaak van het gebiedsfonds en dat te vullen, en ook goed in gesprek te gaan met bewoners over hoe gaan we dat dan besteden. Ik kan mij nog niet vinden in deze suggestie dat het feitelijk een doekje voor het bloeden is. Als we zo de middelen inzetten, met deze attitude, dan gaat het niet slagen. En dan gaat het ook niet leiden tot meer draagkracht. Dus ik hoop dat we daar toch vanuit een andere attitude mee gaan starten.

De voorzitter: De heer Bos.

De heer Bos: Wellicht... Ik kan die formulering terugnemen, dat zal ik bij deze dan ook doen, maar het is wel essentieel dat uiteindelijk die lusten en lasten goed verdeeld worden. Als wij terugkijken als GroenLinks zijnde naar dit proces, dan heeft deze omgeving wel iets verdiend en misschien nog wel meer dan wat er nu op tafel ligt. Maar dit is in ieder geval iets wat hen wel enige genoegdoening op kan leveren. En in die zin vinden wij het ook belangrijk om vooruit te kijken en ook zelfs nu al terug te kijken naar de processen die we nu doorlopen, waarbij we dus ook veel beter inwoners al betrekken. En om vooruit te kijken naar hoe kunnen we nou nog meer inwoners betrekken, om op voorhand al die financiële compensatie, maar ook genoegdoening te borgen in die processen.

De voorzitter: Fijn, dank u wel. We gaan verder met de heer Van der Meijden van de SP en daarna de heer Koopmans van de PVV, de heer Van der Meijden.

De heer Van der Meijden: Dank u voorzitter. De SP deelt de opvatting dat het overleg met de bewoners c.q. adviesraden, omgevingsraden op een goede manier handen en voeten krijgt en dat ook de inbreng van bewoners serieus wordt genomen en daadwerkelijk is terug te vinden. Wij hopen daar ook een keer over geïnformeerd te worden, hoe dat feitelijk in zijn gang is gegaan. Daarnaast heb ik ook een vraag, misschien overbodig. Maar in de brief van EZ, in de laatste alinea, laat zien op de eerste pagina, daar wordt expliciet verwezen naar de doelstelling van de € 2,1 miljoen met betrekking tot de leefbaarheid van betrokken dorpskernen en verduurzaming van woningen. En dan tevens ook de intentie om met de Omgevingsraad verder te praten. En dan, zoals gezegd, dat dat zeer serieus handen en voeten krijgt. Maar ik zie dat in de inleiding niet zo expliciet terug. Je kunt het wel weer lezen wat er staat, maar er staat niet expliciet genoemd 'dorpskernen' en 'verduurzaming van woningen'. Dat is niet terug te vinden in de inleiding. Je zou het er uit kunnen afleiden. Maar ik zit me af te vragen waarom dat niet zo expliciet benoemd is geworden. Dank u.

De voorzitter: Fijn, dank u wel. De volgende spreker, de heer Koopmans van de PVV en daarna, ik denk de heer Wiersema van Sterk Lokaal. Kan dat kloppen? Ik zie hem niet in beeld. We gaan eerst maar even verder met de heer Koopmans.

De heer Wiersema: Nee voorzitter, niet aangemeld.

De voorzitter: Niet aangemeld, heel goed. Dan haal ik u van de lijst. De heer Koopmans.

De heer Koopmans: Dank u wel mevrouw de voorzitter. Het Gebiedsfonds voor de windenergie. Daar zit een hoop geld in en het dient voor het compenseren van lusten en lasten, eigenlijk het beter in balans brengen. En dan denk ik niet aan de winst. Dus ik denk vooral aan de lasten. En ja, dan denk ik aan lasten is geld en een geldelijke compensatie. Ja, die is er wel, maar die komt niet bij de bewoners, die gaat naar onderwerpen. En dan wordt het polderen. En dat polderen gaat, zoals de gedeputeerde destijds al zei: Ik ben blij dat er nou een stichting komt, hoe weten we dat het goed komt? Nou ja, ik weet niet wat hij onder een stichting verstaat, maar ik weet alleen maar dat stichtingen vaak onduidelijk zijn. En wat je nu ziet gebeuren, we krijgen per bewonersorganisatie, per bewonersgebied, een stichting. Daar komen bewoners, adviesgroepen onder, die gaan organiseren. Maar als je nu in de krant leest en bepaalde mensen spreekt, dan krijg je weer te horen: Ja, het zijn weer dezelfde mensen, het is al eerder gezegd, die zich ermee bemoeien. Dus je zit eigenlijk met de vraag: Wie gaat nou straks bepalen waar het geld blijft? Typisch Hollands, typisch polderwerk. En of dat nou leidt tot versterking van de leefbaarheid, dat is voor ons de vraag. Kortom, we zijn nog niet overtuigd van het nut en het belang van dit verhaal. Maar we hebben wel een aantal vragen en misschien kunnen die de zaken verduidelijken. Vraag 1 is eigenlijk een hele cruciale. Of GS wel echt weet wat de inwoners willen en hoe ze willen gaan borgen dat die wens van de inwoners ook daadwerkelijk naar voren komt? Moet er niet in die bewonersgroepen, in die stichtingen, vanuit GS een soort voorwaardenpakketje komen? Een beetje hulp van joh, denk hieraan, houdt dit in de gaten, let daarop en daarmee wordt het voor die mensen vaak wat makkelijker, en misschien ook interessanter voor gewone mensen, om toch mee te doen. Een tweede vraag, eigenlijk heel simpel: Je kunt heel veel van die commissies en stichtingen vermijden en overbodig maken door gewoon te zeggen: We gaan een postcodegebied aanwijzen, daarin gaan we financiële compensatie voor de energierekening neerleggen. Geld goed besteed, mensen hebben daar een hoop plezier van. En een derde, en dat is een zorgwekkender punt: De exploitanten dragen ook bij, best veel over 15 jaar. Maar de vraag dus eigenlijk: Wat gebeurt er wanneer die exploitanten ermee stoppen, hun park verkopen of gewoon financieel niet haalbaar zijn na een aantal jaren en zeggen we stoppen ermee? De vraag is: Blijft het geld van de provincie, blijft dat geld van het Rijk komen? Het staat voor tien jaar vast, maar blijft het dan ook komen? Of moeten de bewoners er dan weer zelf achteraan om dat geld te krijgen? Dus die vraag is best cruciaal. En uiteindelijk, het gaat om beloftes vanuit de overheid. Ik zou u willen vragen en de rest van de collega's ook: We weten allemaal, kijk maar naar Groningen, wat beloftes van de overheid waard zijn, dus ik denk dat de overheid hier best een belang heeft om hier goeie beloftes neer te leggen en na te komen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. We gaan verder met het betoog van mevrouw Kort van STIP, gevolgd door de heer Bos van Forum voor Democratie. Mevrouw Kort.

Mevrouw Kort: Voorzitter, dank u wel. Voor STIP is het belangrijk dat iedereen goed kan wonen, werken en recreëren in onze mooie provincie. Ik heb al eerder gezegd vandaag, het plaatsen van windturbines valt daar niet onder. Echter, deze beslissingen zijn reeds gemaakt en die kunnen we nu niet terugdraaien. Wat we nu als politiek kunnen doen, is het leed voor de omwonenden

van de windparken iets verzachten. Ondanks dat wij geen voorstander zijn van de windturbines en wij wel instemmen met dit voorstel om deze subsidie te verstrekken om de leefbaarheid in deze gebieden verder te verbeteren. Daar houd ik het bij.

De voorzitter: Fijn, mooi kort mevrouw Kort.

Mevrouw Kort: Ik doe mijn naam eer aan.

De voorzitter: Heel goed. We gaan verder met mijnheer Bos, gevolgd door de heer Camies van JA21. Het woord is aan de heer Bos, FvD.

De heer Bos: Dank u wel voorzitter. Forum voor Democratie is totaal geen voorstander van de huidige energietransitie in de huidige vorm. Windmolens zijn eigenlijk ons grootste schrikbeeld. Hier in het stuk, beleidsbrief, staat een in mijn ogen boekhoudkundige manier dat het geen staatssteun is. In mijn ogen is het wel staatssteun. Ik wil graag vragen: Welke commerciële partijen zijn er mee gemoeid? En mijn vraag is: Hoe wordt het draagvlak gemeten? Is dat met lobbytafeltjes of wordt het echt onder de bevolking gemeten? Want anders is het ook gewoon zonde dat we € 5,6 miljoen weggooien voor iets waar niemand op zit te wachten. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Bos. En dan de laatste voor dit onderwerp is de heer Camies van JA21. Gaat uw gang.

De heer Camies: Dank u wel voorzitter. Het Gebiedsontwikkelfonds windenergie. Wat vinden we daar nou eigenlijk van? U mag weten, bij ons heeft dat wel geleid tot enige discussie. We willen niet het voorstel meteen naar de prullenbak verwijzen, maar het plan nodigt zeer zeker uit voor een goed debat over draagvlak en participatie. Vooropgesteld, het idee van een ontwikkelfonds in zichzelf is heel sympathiek. En we zouden zelfs zeggen: ieder gebied in Drenthe verdient misschien een eigen ontwikkelfonds, ongeacht of dit samenhangt met het feit dat een gemeenschap ongevraagd werd geconfronteerd met een woud aan windturbines in de achtertuin. Hierin zit het hem eigenlijk een beetje. Dat ontwikkelfonds windenergie voelt voor ons een beetje als een afkoopsoem. Wat wij liever hadden gezien, is ten 1e dat het Rijk, maar ook zeer zeker de provincie, lering trekt uit de debacles rondom die windmolens. En dan vooral het Mondengebied is daar natuurlijk een uitgesproken voorbeeld van. Of ten 2e naar meer gedegen onderzoek naar de gezondheids- effecten van die windturbines bijvoorbeeld, voor omwonenden. Getuige het recentelijk rapport van het RIVM, waar ook een correlatie wordt gelegd tussen windturbines en slaapproblematiek en alles wat daaruit voortkomt. Onze visie is eigenlijk deze: Nederland is eigenlijk te klein voor grote windturbineparken. Zelfs de relatief afgelegen Veenkoloniën eigenen zich daar eigenlijk niet voor. Het zal duidelijk zijn dat JA21 liever een andere route voor ogen had als het op de energietransitie aankomt. Een pragmatische aanpak waarbij, ik noem het nog maar een keer, kernenergie een duidelijke rol zou moeten krijgen. Maar goed, dat gezegd hebbende, ik heb wel een paar vragen aan de gedeputeerde. Zou de gedeputeerde bijvoorbeeld dieper in kunnen gaan op de overwegingen die ten grondslag liggen aan het geldbedrag zoals dat nu in het fonds wordt gestort en ook of daarmee de kous nu af is, of dat het ook een meer structureel karakter krijgt? Daar houd ik het eerst even bij voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Fijn, dank u wel, mijnheer Camies. Ik weet niet of het bewust was dat u de camera niet aanhad of dat dat een ongelukje... Kijk dan toch, dit is zo veel prettiger. Fijn u even in beeld te hebben. Wij gaan over naar de beantwoording van alle vragen en ik geef graag het

woord aan gedeputeerde Stelpstra. Hij krijgt in totaal 9 minuten om zijn antwoorden bij elkaar te dichten. Gaat uw gang mijnheer Stelpstra.

Gedeputeerde Stelpstra: Dank u wel mevrouw de voorzitter, Ik ben goed te verstaan, hoop ik? Een aantal van u heeft gewezen op de geschiedenis, dit verhaal heeft de geschiedenis, en mijnheer Bos had het over een sluitstuk. En misschien is dat wel een goede benaming. We gaan ongeveer 10 jaar terug, denk ik, toen uw Staten besloten om zoekgebieden aan te wijzen voor wind en daarbij besloten dat er een gebiedsfonds moest komen. Dat was toen zeg maar, 'wat we met zijn allen wilden', ook uw Staten. Dat was nog voordat ik gedeputeerde was. Toen ik een aantal jaren geleden voor het eerst gedeputeerde mocht worden, stond die toezegging er, die belofte vanuit uw Staten. Alleen, er was nog geen geldbedrag aan gehangen. Toen is daaraan ook in de Begroting een geldbedrag aan gehangen, om te zeggen: Dan is dat ook financieel geregeld, dan weten we dat gewoon. Inmiddels is er van alles gebeurd. Er zijn windmolens gekomen, we zitten waar we nu zijn. We hebben de afgelopen jaren gezegd: Hoe kunnen we dat gebiedsfonds nu handen en voeten geven? En daarbij is ook vanuit uw Staten altijd gezegd: Het zijn de inwoners die daarover moeten beslissen. Het zijn niet wij die daarover moeten beslissen, het zijn de inwoners. Dat is dus de afspraak die we gemaakt hebben. En ik ben van 'Afspraak is afspraak'. We hadden een afspraak over de zoekgebieden daar, we hadden een afspraak over het plaatsen van windmolens. Dat waren voor een aantal van u minder leuke afspraken. Die afspraak hebben we gehouden en ook deze afspraak hebben we gehouden. Er is één verschil met toen: Dat is dat we er nog € 2,1 miljoen van het Rijk bij gescharreld hebben. Het Rijk heeft een extra bijdrage gedaan, met name voor het Mondengebied. Maar er waren toen geen denkbeelden over dat het draagvlak zou vergroten en dat soort dingen. Dat was toen niet aan de orde. Toen was gezegd, we vinden de lusten en de lasten... en in dat kader vinden we dat er gebiedsgrond moet komen en toen zijn we uitgegaan van ongeveer € 1000 per megawatt. Dat is een beetje wat toen is vastgesteld. Dat we hebben we een paar jaar geleden al gedaan. Dus dat is de situatie waarin we zitten. Inmiddels hebben ook de gemeenten geld toegezegd. Dat is verschillend per gemeente. In Emmen moet nog het een en ander gebeuren. Dan praat je over een paar ton, Borger-Odoorn € 550.000 en Aa en Hunze ruim € 300.000 mijnheer Pragt, dan weet u ongeveer wat er ingebracht wordt. De windboeren, de exploitanten, dat is een betere term, die brengen zo'n € 5 miljoen in, in totaal. Doen het ook zonder voorwaarden mijnheer Neutel. Stellen geen voorwaarden meer. Daar is inderdaad gedoe over geweest. U heeft dat ook kunnen volgen, ik heb u daar ook over geïnformeerd. Dat gebeurt zonder voorwaarden enzovoort. Hebben wij voorwaarden gesteld? Nee, op een enkele na.

De voorzitter: De heer Stelpstra, een moment. U heeft een interruptie van de heer Pragt, D66. Gaat uw gang.

De heer Pragt: Ja, de heer Stelpstra. Dat de gemeentes € 500.000, € 300.000 enzovoort gedaan hebben, is daar ook een totaaloverzicht van hoe de gelden van de initiatiefnemers verdeeld zijn, wat er bij de gemeente nu echt totaal is voor het gebiedsfonds? Ik zou het wel prettig vinden om dat te kunnen krijgen.

Gedeputeerde Stelpstra: Dat kunnen we aan u leveren, maar u kunt het ook heel simpelweg ongeveer uitrekenen: Zoveel windmolens en dan kunt u het delen door het aantal en zo zal het ongeveer verdeeld zijn.

De heer Pragt: u dat de opzetje voor mij kunt aanleveren voor de volgende PS-vergadering, dat zou fantastisch zijn.

Gedeputeerde Stelpstra: Mag ik u gewoon een mailtje toesturen?

De heer Pragt: Ja.

De voorzitter: Graag via de voorzitter, beide heren, anders wordt het wel heel erg onoverzichtelijk.

De heer Pragt: Dank u wel heer Stelpstra.

Gedeputeerde Stelpstra: Sorry dat ik u vergeet.

De voorzitter: Dat is niet de bedoeling.

Gedeputeerde Stelpstra: Het is goed dat u mij reprimandeert.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Stelpstra: Welke voorwaarden hebben wij gesteld? Het moet in het gebied besteed worden, het moet binnen de provincie blijven het geld en de inwoners moeten daarover beslissen. Dat zijn onze drie voorwaarden en verder niet. En verder gaan we dat ook niet doen. Mijnheer Koopmans zegt: Zouden we dat niet moeten doen? Aan de ene kant zegt u: u moet het aan de inwoners over laten. Willen de inwoners dat wel? En daarna zegt u: We moeten misschien wel een postcodegebied doen. Dan bent u zelf aan het invullen, dus u spreekt u zelf wat dat betreft een beetje tegen, moet ik zeggen. Nee, we laten het echt aan de inwoners. Sommigen willen daar een burenregeling uit hebben. Nou prima allemaal. Dat mag uit het geld van de exploitanten. Verder doen wij daar zo weinig mogelijk aan. Even kijken, mijnheer Pruisscher zei: Het heeft iets kunstmatigs. Ja, we moeten het... het gaat in de vorm van een subsidie, dus op de rechtspersoon. Zo simpel is het nou een keer. We kunnen het moeilijk op de Brink in Borger gooien.

De voorzitter: Eén moment, mijnheer Stelpstra. De heer Koopmans van de PVV heeft een vraag.

De heer Koopmans: Dank u. De vraag was nu even over dat het niet alleen een idee was dat het zo zou kunnen, maar mijn vraag ging ook over: Kunt u als provincie de burgers helpen om die mening te vormen? Want nu zijn het dezelfde mensen die aldoor al actie voeren, die al bezig zijn. En de rest van de burgers, dat is ook wat ik hoor hier in de omgeving, die zeggen: Ja ach, nou ja, het zal wel goedkomen. En straks krijgen we weer gemopper. Dat wil ik eigenlijk voorkomen. Probeer ze te helpen.

De voorzitter: De heer Stelpstra.

Gedeputeerde Stelpstra: Sorry mevrouw de voorzitter. Wij kunnen altijd helpen, maar ik ga pas helpen als er een vraag komt. En wij hebben ervoor gekozen om het zo veel mogelijk nu lokaal neer te leggen. De gemeenten zijn eigenlijk de eerste gesprekspartner en dat vind ik ook goed. Die zit het dichtst op de inwoners, die kennen die inwoners het beste. Het gaat via de dorpsverenigingen, dorpsraden, dus dat zijn op zich, denk ik, goede waarborgen dat men daar zelf over kan spreken. Dus dat georganiseerd overleggen, daar zijn we het niet altijd over eens, ik denk

dat een goed draagvlak heeft in de gemeente. Ik zit even te kijken of daar nou nog... Er is eenmalig geld mijnheer Camies, daarom hebben we ook dit zo financieel gedaan, dan zijn we er in een keer vanaf, want anders blijft het nog elk jaar een uitkering. Dit gaan we een keer doen. En als exploitanten de boel verkopen, dan gaan de verplichtingen over naar een nieuwe koper, zo simpel is het ook nog eens een keer. Staatsteun is hier niet aan de orde, want het gaat niet naar bedrijven toe, het gaat naar een gebied toe. Dus daar speelt het niet. Uiteindelijk, en daar rond ik mee af... Oh nee, mijnheer Van der Meijden heeft nog gevraagd over de leefbaarheid en duurzaamheid. Dat hebben wij inderdaad niet in ons stuk gezet. Dat staat wel in de brief van EZK. Dat zou men graag willen, maar het is geen harde eis. We hebben daar met EZK wel het gesprek over gevoerd, van we moeten die brief lezen. De EZK zegt: Dit zou mooi zijn. Maar wat wij in ieder geval vinden, is dat het in het gebied moet komen het geld. Dat is geborgd. En verder is men het volledige met ons eens, dat wij het ook aan de inwoners moeten laten om dat te besteden.

De heer Van der Meijden: Voorzitter.

De voorzitter: Even kijken. De heer Van der Meijden van de SP heeft een interruptie.

De heer Van der Meijden: Ik vraag het eventjes vanwege het feit met betrekking tot die expliciete benoeming van dorpskernen en wat dies meer zij. U zegt, dat in die alinea staat dat EZ verwijst naar uw eigen brief.

De voorzitter: De heer Stelpstra.

Gedeputeerde Stelpstra: Even kijken hoor, ik probeer even mijn briefje erbij te halen.

De heer Van der Meijden: Zoals u in uw brief aangeeft...

Gedeputeerde Stelpstra: Waar staat het mijnheer Van der Meijden?

De heer Van der Meijden: De laatste alinea van de brief van EZ begint zo: Zoals u in uw brief aangeeft, kan hierbij gedacht worden aan verbetering van de leefbaarheid betrokkenheid, betrokken dorpskernen. Dus wat in uw eigen brief staat.

Gedeputeerde Stelpstra: Klopt. Dat hebben wij ook aangegeven. Dat is een suggestie. Daarvoor zou het gebruikt kunnen worden, maar uiteindelijk als het op de bottom line is, de inwoners gaan erover wat ons betreft. En wij zien ook in de gesprekken die gevoerd worden, dat men daar heel erg naar kijkt van hoe kunnen wij die goede dingen doen voor ons dorp, voor onze buurt. Dus dat is een illustratie geweest voor ons richting EZ om dat geld ook binnen te krijgen.

De heer Van der Meijden: Voorzitter.

De voorzitter: Nee, nee, nee, een moment mijnheer Van der Meijden, u kunt niet zomaar beginnen met praten. Ik wil echt dat u uw hand opsteekt en dat ik u het woord geef. Anders wordt het echt heel onoverzichtelijk. Mijnheer Van der Meijden, gaat uw gang.

De heer Van der Meijden: Mevrouw Udinga, ik steek mijn hand op en zeg voorzitter. Meer zeg ik niet.

De voorzitter: U begint meteen te praten en dat is lastig.

De heer Van der Meijden: Nee, ik zei voorzitter en steek mijn hand op.

De voorzitter: Gaat uw gang.

De heer Van der Meijden: Maar het zou toch heel wel goed mogelijk zijn om in de inleiding te benoemen, dat ook gedacht wordt aan dorpskernen en wat dies meer zij. Die alinea die ik net genoemd heb. Dat is heel eenvoudig, want u verwijst er ook... of ik verwijs gewoon naar uw eigen brief, waar EZ ook naar verwijst. Dus het is niets minder makkelijk, om dat te noemen in de inleiding.

De voorzitter: De heer Stelpstra.

Gedeputeerde Stelpstra: Mevrouw de voorzitter, u heeft de brief van EZ erbij. Wij hebben aangegeven aan EZ om die subsidie binnen te halen. Het kan ervoor gebruikt worden, maar het is aan de dorpen zelf om daarover te gaan. Goed.

De voorzitter: Wilt u verder gaan met uw verhaal mijnheer Stelpstra.

Gedeputeerde Stelpstra: Wij gaan daar geen nadere regels op stellen. Ik sluit af. En dan ga ik toch even naar mijnheer Smits. Het draagvlak, dat was niet de insteek van dit fonds, dat heeft een lange geschiedenis. Ik weet niet of ik aan draagvlak moet blijven werken, ik vraag me dat af. Wat ik wel hoop, is dat het bijgedragen heeft aan herstel van vertrouwen, want dat heeft hier een stevige deuk gekregen. En doordat wij ons ook aan deze afspraak houden, hoop ik dat dat in ieder geval een klein stapje in die richting mag zijn. En u heeft verder natuurlijk allerlei andere middelen zelf, de Rekenkamer of iets dergelijks, om onderzoeken te doen. Dank u wel.

De voorzitter: Fijn, dank u wel mijnheer Stelpstra voor uw beantwoording. Ook bij dit agendapunt geldt hetzelfde als bij het vorige: De tweede termijn, als die uitgebreid zou moeten zijn, gebeurt dat in PS, maar voor een korte vraag of een opmerking geef ik nu iedereen 1 minuut de gelegenheid om die te doen. Dan doe ik weer hetzelfde rijtje als waar wij mee begonnen, en dat betekent dat de eerste de heer Pragt is van D66. Gaat uw gang.

De heer Pragt: Dank u voorzitter. Bedankt voor de beantwoording heer Stelpstra, voor de toezegging van het overzicht. Die zien we graag tegemoet. We steunen het idee dat het gebiedsfonds voor de inwoners dient te zijn en ook door de inwoners ingevuld dient te worden. Wat ons betreft is dat een A-stuk. Dank u.

De voorzitter: Fijn, dank u wel. De tweede is mijnheer Neutel, CDA.

De heer Neutel: Dank u wel. Wat ons betreft is het ook een A-stuk en daar laat ik het bij.

De voorzitter: Nou, dat is fantastisch. Dank u wel. De heer Schomaker, Partij van de Arbeid.

De heer Schomaker: Voorzitter dank u wel. De gedeputeerde spreekt over een sluitstuk. Maar de ervaringen met betrekking tot de effecten op de gezondheid van de inwoners, nu de molens daadwerkelijk draaien, beginnen nu pas. Dus, de heer Smits sprak terecht over draagvlak, de gedeputeerde over vertrouwen, maar een belangrijke voorwaarde voor draagvlak en vertrouwen,

is wat ons betreft ook afhankelijk van hoe men omgaat met de ervaren overlast nu de molens operationeel zijn. Ik moet denken aan fluittonen, geluidsoverlast. Er is sprake van gemiddelde overlast op jaarbasis. Dat betekent dat er naast hele rustige dagen ook hele drukke dagen en lawaaiige dagen zijn. En de Partij van de Arbeid-fractie hoopt dat hier integer mee omgegaan wordt in de toekomst. Wat ons betreft wordt het voor nu een A-stuk. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Fijn dank u wel. De heer Smits VVD.

De heer Smits: Dank u wel voorzitter. Dank u wel gedeputeerde voor de historische terugblik. Overigens, 10 jaar geleden maakte u zelf deel uit van de Staten, en ik ook. Dus ik weet nog hoe die besluitvorming indertijd plaatsvond. Ten aanzien van de discussie. U noemt het herstel van vertrouwen, ik noem het draagvlak, maar volgens mij zijn het zijn twee begrippen die hand in hand gaan. Ik sluit me dus ook aan bij wat de heer Schomaker zojuist zei. Ik vind dat een belangrijk onderwerp om op dat punt... Dus ik ben het met u eens, de bewoners gaan er over, maar ik zou graag als Provinciale Staten willen weten: Hoe zit het nou met dat herstel van vertrouwen? Daar hebben wij middelen voor, zoals u zegt, die kunnen we ook inzetten. Maar ik vraag nu aan u: Bent u bereid om dat te onderzoeken? En zo ja, hoe wilt u dan de Staten daarover informeren? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Smits en mocht het antwoord bevredigend zijn, is het dan wat u betreft een A-stuk?

De heer Smits: Bij een bevredigend antwoord is het inderdaad een A-stuk.

De voorzitter: Dat laten we daar nog even vanaf hangen. Heel goed. De heer Bosch, GroenLinks.

De heer Bos: Wat ons betreft is dit ook een A-stuk.

De voorzitter: Dat is mooi kort. Dank u wel. De heer Pruisscher, ChristenUnie.

De heer Pruisscher: Idem.

De voorzitter: Idem. De heer Van der Meijden, SP.

De heer Van der Meijden: Dank u voorzitter. Een korte opmerking nog. Ik denk dat het heel wel goed mogelijk is om in het debat explicieter te benoemen als een 'kan'-bepaling, zodat ook de bewoners daar kennis van kunnen nemen, maar uiteindelijk zelf de beslissing nemen. En ik zou willen vragen met betrekking tot de intenties naar de toekomst, waar ik me inderdaad nog wel eens ook gezien de uitspraken die er zijn met betrekking tot gezondheidswinst bij windparken, daar zorgvuldig naar wordt gekeken en dan wordt meegenomen in verdere afwegingen als het gaat om nieuwe in te richten windparken. Want ik denk dat de gezondheid van mensen voorop moet staan.

De voorzitter: En ook aan u de vraag: Is het wat u betreft een A-stuk?

De heer Van der Meijden: Ja, een A-stuk.

De voorzitter: Fijn, dank u wel. Mijnheer Koopmans, PVV.

De heer Koopmans: Wat ons betreft is het ook een A-stuk. Alleen, we zullen ons op termijn de vrijheid voorbehouden om daarop terug te komen met betrekking tot óf gezondheid óf de besteding, dat dat op een redelijk democratische wijze gebeurt.

De voorzitter: Fijn dank u wel. Mevrouw Kort van STIP.

Mevrouw Kort: Dank u wel voorzitter. Wat ons betreft is het ook een A-stuk.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Bos van Forum.

De heer Bos: Dank u wel voorzitter. Ik ben toch bang dat het via stichtingen een staatssteun betreft, dat het toch vooral de windexploitanten zijn die daar voordeel bij gaan halen en niet de bewoners. Wat ons betreft is het wel een B-stuk.

De voorzitter: Dank u wel. Zou u misschien ook uit kunnen met het idee om een stemverklaring af te geven in de volgende vergadering, aangezien de overgrote meerderheid het wel tot een A-stuk wil benoemen?

De heer Bos: Ik heb eigenlijk geen andere keus hè. Dus akkoord.

De voorzitter: Fijn, dank u wel. En dan als laatste de heer Camies van JA21.

De heer Camies: Dank u wel voorzitter, Kijk, dan gaat u er natuurlijk wel van uit dat wij het ook direct een A-stuk maken. Natuurlijk vinden we dat deze gemeenschap tegemoetgekomen moet worden. Daarin voorziet dit fonds ook vooralsnog. Alleen het woordje 'nazorg', sorry het woordje 'sluitstuk' van de gedeputeerde, maakt toch dat ik denk: Dan is hiermee de kous af. Het voelt een beetje als een, als ik dat woord mag gebruiken in deze, een aflaat. Dus ik zou zeggen: Wat is de nazorg? De heer Schomaker van de PvdA, zegt heel erg terecht: Die dingen die staan uit. Dit is nu... We krijgen nu een keer eenmalig een fonds en daarna is het afgelopen. Maar die molens staan er natuurlijk wel structureel. Dus ik zou zeggen: Ik zou hier toch al eens een kritische discussie over willen hebben. Maar laat me even met mijn eigen fractie overleggen of wij hier een stemverklaring voor maken of dat wij ook echt hier een punt van gaan maken.

De voorzitter: Dank u wel. Ik zie de heer Stelpstra reageren, dus hij gaat hier vast op antwoorden. De heer Stelpstra heeft nog 3 minuten om zijn laatste verhaal te doen. Gaat u gang mijnheer Stelpstra.

Gedeputeerde Stelpstra: Dank u wel. Zo zie ja maar hoe precies het komt in formuleren. En dat trek ik mezelf dan maar aan. Als ik het over 'sluitstuk' heb, dan heb ik het over dit gebiedsfonds, het gebiedsfonds op zich. Dat is iets heel anders dan de ontwikkelingen in het gebied, wat er nog allemaal misschien gaat spelen. En daar ben ik als bestuurder natuurlijk ook in geïnteresseerd. En dan zou ook zeggen tegen mijnheer Smits en ook tegen mijnheer Schomaker: Er lopen nog onderzoeken naar gezondheid en natuurlijk blijven wij dat volgen. Dat zie ik even los van dit gebiedsfonds. Het gebiedsfonds is voor mij: Afspraak is afspraak, hier komen wij vandaan. En dat doen we op deze manier. Maar ik ben ook zeer geïnteresseerd natuurlijk in hoe gaat het nou verder? Als u mij niet euvel duidt, dan zou ik deze afspraak die we met het gebied hebben: U krijgt van het gebiedsfonds en dat gaan we zo maar niet doen. Daar zou ik het niet op willen laten hangen, maar ik zou graag met u nog een keer verder spreken. Ik moet er even over na-

denken, maar ik denk dat ik u dan... Ik hoop dat ik u dan voldoende handreiking geef om te kijken, hoe gaan we nou een soort evaluatiemoment doen, even de thermometer erin doen. Hoe is het nou? Want dat voel ik bij mijnheer Smits en ook bij mijnheer Schomaker. Mijnheer Schomaker: Er lopen weer allerlei dingen, let daar goed op. Er lopen rondom dat nevenarrest nog weer dingen, daar ben ik natuurlijk ook alweer mee bezig met EZK. En mijnheer Smits zegt daarop: Je hebt nu zo'n ingreep in zo'n gebied gedaan, dat heeft ook bijna een sociologische impact. Hoe ga je dat mee tellen op den duur? Daar wil ik graag over nadenken, want dat is denk ik in ons aller belang om eens te kijken. Dat zou wel ik dan graag samen met u willen doen.

De voorzitter: Fijn. Hartelijk dank mijnheer Stelpstra. Dan denk ik dat ik voorzichtig ga concluderen dat het een A-stuk wordt, waarbij opgemerkt dat de heer Camies nog met zijn fractie gaat overleggen of hij óf een stemverklaring wil óf dat hij toch het als B-stuk wil agenderen, ook na deze woorden van de heer Stelpstra. En dan dank ik alle woordvoerders voor hun inbreng en ook de gedeputeerde. Dan mag u allen de camera weer uitdoen, tenzij u ook woordvoerder bent op het volgende agendapunt.

9. Beleidsnota Bodem en ondergrond; Statenstuk 2021-33

De voorzitter: want wij gaan meteen door met Agendapunt 9. Dat is de Strategie bodem en ondergrond, Statenstuk 2021-33. Hier hebben alle fracties in totaal 4 minuten de tijd en vanuit GS zijn er gedeputeerde Stelpstra en wellicht gedeputeerde Kuipers en Jumelet. Die hebben in totaal, dus ik herhaal in totaal, 12 minuten. Gevraagd wordt te besluiten de Strategie vast te stellen en ik heb hier een lijstje met woordvoerders. Ik begin deze keer met mevrouw Zouine van D66 en daarna komt de heer Bosch van de PvdA. Gaat uw gang mevrouw Zouine.

Mevrouw Zouine: Dank u wel, voorzitter, Vervolgens ter bespreking vandaag de geactualiseerde Strategie bodem en ondergrond 2021. Allereerst onze complimenten voor de leesbaarheid van dit document en het kiezen voor een integrale benadering en verbetering van onze Drentse bodem en ondergrond. Het vermelden van de ambities en doelstellingen van GS, de dilemma's en de transparantie met betrekking tot de haalbaarheid daarvan. D66 ziet dit als de basis voor toekomstige notities en zouden deze aanpak ook graag terugzien in de uitgewerkte deelplannen. D66 ambieert een duurzame, sterke economie en tegelijkertijd een gezonde en vitale leefomgeving voor onze inwoners, met een focus op klimaat en een gezonde natuur. Daar is de bodem en ondergrond een onderdeel van. Deze beleidsnotitie geeft een goed overzicht van de kansen, maar zeker ook de bedreigingen, dilemma's en uitdagingen voor de grote opgave voor Drenthe als het klimaat, de energietransitie en de oplossingen voor het stikstofprobleem. De verschillende gebruikers met soms tegenstrijdige belangen doen alle een intensief beroep op onze al kwetsbare bodem. Van woningnood tot stikstofdepositie vanuit de landbouw en van olie-, gasbedrijven tot de groeiende recreatiesector. Voorzitter, wij maken ons dan ook ernstig zorgen over het gebruik van de bodem ten aanzien van de bodem en grondstoffen. D66 heeft meerdere malen vragen gesteld en onze zorgen geuit met betrekking tot de ontwikkeling van gaswinning in Drenthe. Het overzicht aan dilemma's en issues zoals opgesteld in hoofdstuk 3 'Bodem en energievoorziening' is alarmerend: Bodemdaling en bodemtrillingen als gevolg. Dat hoeft geen uitleg om te zeggen dat wij geen Groningse situatie willen in Drenthe. Voorzitter, hoewel wij deze notitie een positieve aanvulling vinden en mooie handvaten biedt om de gestelde doelen te realiseren, zien wij het eigenlijk ook als een gemiste kans om de strategische doelen niet te laten terugkomen in het regionaal waterprogramma, het klimaat en bij landbouw. Kortom, de hier genoemde nieuwe ambities ten aanzien van bodem en landbouw, bodem en grondwater,

zijn die ook leidend voor bestaande en toekomstige notities? Wij missen dat laatste A4-tje, waarin een stappenplan is opgenomen met concrete uitwerkingen en gekoppelde termijnen. Voorzitter, we vragen vanuit D66 aan ons college en aan gedeputeerden: Komt dit operationele stappenplan nog en zo ja op welke termijn mogen PS deze verwachten? Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Zouine. We gaan verder met de heer Bosch van de Partij van de Partij van de Arbeid, gevolgd door de heer Neutel van het CDA. Gaat uw gang mijnheer Bosch.

De heer Bosch: Dank u wel mevrouw de voorzitter. Hoe zorgen we ervoor dat onze Drentse bodem verantwoord en duurzaam kunnen gebruiken zonder deze uitgeput door te geven aan volgende generaties? Dat is de doelstelling waar deze Strategie op is gericht. Dat is wat ons betreft hoognodig. Voorzitter, ik val met de deur in huis. Onze fractie heeft een positieve grondhouding ten aanzien van deze Strategie. Een vruchtbare bodem voor Provinciaal beleid, waarmee we volgens de PvdA-fractie werken aan het herstel van de balans tussen gebruik van onze bodem en het herstelvermogen van een bodemsysteem. Voor vele maatschappelijke opgaven, de energietransitie, het herstel van de biodiversiteit en de impact van klimaatverandering op onze leefomgeving, zijn de bodem en de diepe ondergrond een belangrijk fundament. Dat vraagt om een integrale visie en die ligt er wat ons betreft nu. In het coalitieakkoord was de herziening van de structuurvisie ondergrond al aangekondigd. Die zou door het college van GS voortvarend ter hand genomen worden. We zijn inmiddels toch zo'n 2½ jaar verder, maar voor deze nieuwe strategie moesten dan ook maar liefst zes beleidsnota's in elkaar geschoven worden en daarvoor kan alleen maar de hoed afgenomen worden. Bovendien moest deze Strategie in lijn worden gebracht met de ambitie om een integraal Provinciaal kader voor duurzaam bodemgebruik te hebben in de aanloop naar de nieuwe Omgevingswet. De Partij van de Arbeid is tevreden met de uitgebreide motivering bij de beleidskeuzes, al kan de tekst, alle verschillende tekstkaders, wel verwarrend werken. Dus bij het lezen altijd kop erbij. De Partij van de Arbeid is verheugd te lezen dat de provincie wil toewerken naar een systeem waarin menselijke activiteiten de natuurlijke buffer en herstelcapaciteit respecteert. Een omslag in denken waarin niet economische uitputting maar een duurzaam evenwicht wordt nagestreefd op tal van belangrijke thema's. Denk aan duurzame landbouw, grondwaterbeheer, het winnen van fossiele brandstoffen, delfstoffen, de natuur en erfgoed. Ambities en doelen worden geformuleerd die passen binnen het beeld dat mijn fractie heeft bij duurzaam bodemgebruik. Al hadden de ambities en keuzes her en der nog wel wat scherper gemogen wat ons betreft. Bijvoorbeeld door in hoofdstuk 4 'Bodem en landbouw' ook duidelijk te benoemen dat niet alle agrarische activiteiten altijd overal kunnen. Hier is dus ook het ruimtelijk aspect onderdeel van de integrale puzzel. Dan de effecten van verdroging en bodemdaling op de gebouwde omgeving en infrastructuur. Terecht wordt de nadruk gelegd op veenoxidatie, vanwege de autonome en acute effecten op ongelijke zettingen. Maar dit probleem speelt natuurlijk breder. Verzakkingen door lage grondwaterstanden en stapeling van ondergrondse activiteiten doen zich ook voor buiten die veengebieden. We verwachten dus dat de provincie een bredere kijk op dit thema heeft en hier ook actie op onderneemt. We hebben nog een tweetal vragen aan de gedeputeerden. Allereerst, op pagina 24 lezen we dat de injectie van formatiewater onder voorwaarden is toegestaan. We hebben hier al eens eerder over gedebatteerd en mijn fractie is hier geen voorstander van, vanwege de schade die de casus kunnen toebrengen aan ondiepe grond- en drinkwatervoorraden. Wat maakt dat GS ervoor kiest om deze mogelijkheid toch open te houden en onder welke voorwaarden? Graag een reactie hierop van de gedeputeerden, aangezien deze beleidskeuze verstrekkende gevolgen kan hebben voor verontreinigingen in de ondiepere ondergrond. En tot slot voorzitter, wil mijn fractie graag nog enige toelichting op de zoutwinning uit zoutkussens en de mogelijke aanzienlijke

bodemdaling die hierbij optreed. Alhoewel wordt aangegeven dat deze zoutwinning niet direct aan de orde is, willen we wel onze zorg uitspreken over de effecten van de toenemende stapeling van activiteiten in de ondergrond, bijvoorbeeld in Zuidwest-Drenthe naast of na gaswinning ook potentiële zoutwinning en injectie van formatiewater. Kan de gedeputeerde aangeven, of zorgen die leven bij ons en onder onze inwoners over bodemdaling door gestapelde activiteiten zijns inziens terecht zijn en welke voorwaarden dan gehanteerd worden om hiermee in te stemmen? Tot zover in eerste termijn voorzitter.

Mevrouw Slagt: Voorzitter.

De voorzitter: Mevrouw Slagt heeft een interruptie. Gaat uw gang.

Mevrouw Slagt: Ik zou graag een vraag willen stellen aan de Partij van de Arbeid. Ik hoor zeggen dat de definitieve opslag van formatie- water en de opeenstapeling van activiteiten met de bijbehorende risico's daarvoor, dat ze daar eigenlijk op voorhand een soort van besluit op willen of duidelijkheid over willen hebben, of in ieder geval daar als PS betrokken bij willen zijn. Hoe ziet de heer Bosch dat voor zich? Dat is mijn vraag.

De voorzitter: De heer Bosch.

De heer Bosch: Maar we hebben we voornamelijk gekeken naar de kaarten in de bijlage, gekeken naar waar GS kansen ziet voor activiteiten in de ondergrond. En daarbij hebben we gezegd, op een aantal locaties zou stapeling voor kunnen komen. En dan vinden we het inderdaad wel belangrijk dat ook vanwege de democratische onderbouwing van dit soort toch potentieel vergaande besluiten, dat hier wel ruimte voor is om in ieder geval in de Provinciale Staten daarover van gedachten te wisselen. Dus in zoverre: Ja, ik denk dat het zinvol is om hier, als het ter sprake komt, wel over van gedachten te kunnen wisselen.

De voorzitter: Mevrouw Slagt. U kunt gewoon even zo doen als u nog wat wilt zeggen.

Mevrouw Slagt: Excuus voorzitter.

De voorzitter: Mevrouw Slagt.

Mevrouw Slagt: Excuus voorzitter.

De voorzitter: Snap ik hoor.

Mevrouw Slagt: Voorzitter, ik zou de heer Bosch graag willen vragen of bijvoorbeeld een participatie paragraaf in de Omgevingswet hiermee van dienst zou kunnen zijn om deze vraagstukken in te bedden in de besluitvorming?

De voorzitter: Mijnheer Bosch.

De heer Bosch: Ik zou willen dat ik nu op de stoel van de gedeputeerde zou zitten, maar dat zou toch ook een vraag zijn die ik aan de gedeputeerde zou willen voorleggen. We hebben uiteraard niets tegen op participatie. En het zou dan denk ik ook geen kwaad kunnen om zo iets vast te leggen. Maar dat is een traject waar we de komende periode vast nog wel over te spreken komen.

De voorzitter: Dank u wel. Die stoel van de gedeputeerde is inderdaad sinds vandaag bezet, dus u bent gewoon te laat. Wie nog op tijd is om nu zijn inbreng te doen, is de heer Neutel van het CDA en daarna gevolgd door mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren. Mijnheer Neutel.

De heer Neutel: Fijn, dank u wel voorzitter. Voorzitter ik wil beginnen op een manier dat ik nog nooit eerder begonnen ben in dit gremium en het is met de tekst van een ander: 'Ik loop door een straat. Er is een diep gat in het trottoir. Ik val er in. Ik ben verloren. Ik ben radeloos. Het is mijn schuld niet. Het duurt eeuwig om een uitweg te vinden. Ik loop door dezelfde straat. Er is een diep gat in het trottoir. Ik doe alsof ik het niet zie, ik val er weer in. Ik kan niet geloven dat ik op dezelfde plek ben. Maar het is mijn schuld niet. Het duurt nog lang voordat ik eruit ben. Ik loop door dezelfde straat. Er is een diep gat in het trottoir. Ik zie dat het er is. Ik val er weer in. Het is een gewoonte. Mijn ogen zijn open. Ik weet waar ik ben. Het is mijn schuld. Ik kom er direct uit. Ik loop door dezelfde straat. Er is een diep gat in het trottoir. Ik loop er omheen. Ik loop door een andere straat.' Het is misschien wel bijzonder dat een christendemocraat begint met een citaat van Sogyal Rinpoche uit het Tibetaanse boek van leven en sterven. Maar toch is dat het gevoel dat ik krijg bij het doorbladeren van Strategie bodem en ondergrond. Hoe vaak hebben wij ons als, nog dommer dan een ezel, meerdere keren gestoten aan dezelfde steen. Steeds trappen we weer in de val van onze eenzijdige blik op de rijkdommen van onze bodem, die we er zo graag uit halen zonder dat we ons de gevolgen goed realiseren. Het is natuurlijk heel fijn om zo'n mooi uitgevoerde brochure door te bladeren, die alle aspecten van de diepe en ondiepe... .. Maar waar het om gaat is natuurlijk: Wat halen we eruit en wat stoppen we erin? En vervolgens, wat zijn de gevolgen van deze acties? Voorop staat dat we zorgvuldig met de bodem moeten omgaan en ons goed moeten realiseren hoe de bodem zal reageren op onze activiteiten met de bodem. Dat is niet alleen onze christendemocratische opdracht, dat kun je zien als een opdracht voor de mensheid. Bij het onttrekken van materialen uit de bodem moeten we goed kijken wat de gevolgen zijn. Dat hebben we immers geleerd van de commotie rond de aardbevingen in Groningen en Drenthe. Voor het gebruiken van de bodem voor landbouw, waarbij voedingsstoffen worden onttrokken aan de bodem, weet elke boer dat hij minimaal zo veel in de grond moet stoppen als hij eruit haalt, anders punt hij hem uit. Bij mijnbouw moeten we steeds rekening houden dat er op een bepaald moment niets meer te halen valt. Zelfs met geothermie moeten we oppassen, want het is de vraag of dat onuitputtelijk is. Onze ondergrond wordt vaak gebruikt als afvalputje. Maar kunnen we echt alles kwijt in onze zoutcavernes? Hoever kunnen we gaan met het injecteren van productiewater in lege gasvelden? En wat dat laatste betreft, gaat het niet alleen om wat we in de ondergrond verbergen, maar ook hoe we het bovengronds transporteren. Ook is dat te gemakkelijk om hierbij te zeggen: We stoppen alleen maar in de grond wat we er eerder uitgehaald hebben. Het drinkwater wordt bedreigd door het uitspoelen van allerlei stoffen, die opgelost in oppervlaktewater doordringen tot de lagen die voor ons drinkwater cruciaal zijn. Voorzitter, dit stuk is een mooie weergave van alles wat wij op het gebied van bodem belangrijk vinden. Wat ons betreft zeer compleet. Maar, hoe verder? In het algemeen worden er veel dilemma's en issues geschetst. Dat is wellicht logisch, omdat op deze Strategie nog uitvoeringsplannen volgen. Op welke manier worden PS betrokken bij die uitvoeringsplannen? Want als het college zegt dat is aan ons, dan hebben wij nog het een en ander aan deze nota te amenderen. Als het daarentegen aan PS is om de uitvoeringsplannen te beoordelen, dan kunnen we wel leven met het aantal vage uitspraken in deze Strategie. Tot slot, de CDA-fractie...

De voorzitter: Binnenkort tot slot alstublieft, want u bent over uw tijd heen.

De heer Neutel: Zeker weten voorzitter. De CDA-fractie gaat er vanuit dat door een zo'n uitgebreide inventarisatie, probleemstelling en richtinggevend beleid, wij weten te voorkomen dat wij voor de zoveelste keer in het gat vallen. Dat we ons net als een ezel niet vijf keer aan dezelfde steen stoten. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we verder met mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren, gevolgd door mevrouw Zwaan van de VVD. Mevrouw Zuiker.

Mevrouw Zuiker: Dank u wel voorzitter. Het algemene doel van deze Strategie is: Breng het gebruik van de bodem en ondergrond in balans met de draagkracht en het herstellvermogen van die bodem en de ondergrond. En de Partij voor de Dieren kan dat van harte onderschrijven. Maar als eerste een vraag over de status van dit stuk. De strategie wordt onder de algemene wet bestuursrecht vastgesteld, maar twee regels verder staat: GS kunnen in het belang van andere opgaven afwijken van deze Strategie. Kunnen GS dat misschien toelichten. Welke andere opgaven kunnen zwaarder wegen? Zijn daar nu al aanwijzingen voor? En zo nee, waarom staat die opmerking er dan nu al in? En het volgende punt is dat in het hoofdstuk 'Bodem en landbouw' een stuk lijkt te ontbreken. Aan het eind van het hoofdstuk staat: Provincie Drenthe heeft geen specifiek beleid met betrekking tot bodem en landbouw. En daar blijft het bij. Voorzitter, hoe gaan we in Drenthe het Europese nationale beleid op dit gebied van bodem en landbouw dan invullen? Er zijn al heel veel beleidsdocumenten over geschreven. In de nationale bodemstrategie van het ministerie van LNV staat: In 2030 moeten alle landbouwbodems duurzaam beheerd worden. Maar hoe gaan we dat in Drenthe doen? Dat is een raadsel, want we hebben geen beleid en we gaan het kennelijk ook niet krijgen. Kan het college uitleggen waarom er uitgerekend voor landbouw geen beleidskeuzes en kaders geformuleerd zijn in deze Strategie? Er is alleen een provinciale ambitie geformuleerd: We streven naar duurzaam gebruik en beheer van Drentse landbouwbodems met als resultaat vitale landbouwbodems. Maar met streven alleen kom je er niet. Wat gaan we doen om dat streven te bereiken? Kortom: De beleidskeuzes en kaders missen. En dat komt nog een keer terug in het hoofdstuk 'Bodem en klimaatverandering' staat dat een andere manier van beheer van landbouwgronden een belangrijke bijdrage kan leveren aan klimaatadaptatie. Maar ook daar blijft het bij de constatering, want dan volgt er één beleidskeuze en die gaat over het provinciaal vastgoed en wegen, die we dus klimaatadaptief gaan inrichten. Maar niets over die landbouwgronden. Kortom, wij roepen het college op om het hoofdstuk 'Bodem en landbouw' niet zomaar af te sluiten met: We hebben geen beleid. We zouden graag zien dat het hoofdstuk wordt afgemaakt met daadwerkelijke beleidskeuzes. Dus wat gaan we doen om te komen tot duurzaam gebruik en beheer van de landbouwbodems in Drenthe? En die keuzes vervolgens ook te onderbouwen met een motivatie en net als de beleidskeuzes in de rest van dit overigens heldere, leesbare en verder goed onderbouwde stuk. Tot zover.

De voorzitter: Fijn. Dank u wel. We gaan verder met mevrouw Zwaan van de VVD, gevolgd door mevrouw Slagt van GroenLinks. Gaat uw gang.

Mevrouw Zwaan: Dank u wel voorzitter. Voorzitter, voor ons ligt het Statenstuk Strategie bodem en ondergrond. We hebben al wat technische vragen opgesteld op het onderdeel 'Bodem en natuur'. Die zijn beantwoord en daar wil ik het voor zover nu eerst bij laten. Dus daarvoor dank. Onze fractie heeft het stuk goed bestudeerd en onze conclusie is, dat het op nogal wat onderdelen eenzijdig is. Dus instemmen is wat onze fractie betreft zeker nog niet vanzelfsprekend. Over 'Bodem en energievoorziening' en 'Bodem en landbouw' heb ik nog wel een aantal vragen. Om te beginnen met de energievoorziening: Is dat we de gaswinning afbouwen en

warm pleitbezorger zijn voor onder andere geothermie. Tegelijkertijd geven we een winstwaarschuwing voor de hernieuwbare technieken af. Bodemdaling, wellicht aardbevingen en willen we ook schade aan gebouwen en infrastructuur vermijden, staat in het stuk. Al met al spreekt het elkaar nogal wat tegen en dat verontrust onze fractie en ook zeker de inwoners van de gebieden waar dit betrekking op heeft. Gaan we het een afbouwen en het ander weer veroorzaken? Wat gaan GS doen om die veiligheid toch te borgen? Graag een reactie daarop. Voorzitter, wat stevig in de bodem staat, is niet te ontwortelen. Op 5 december aanstaande is het Wereldbodemdag. De dag waarop wereldwijd honderden organisaties aandacht vragen voor onze bodem. Even stilstaan op die bodem. En dat is belangrijk, want dat is het draagvlak en het restaurant van de natuur. Basis voor veel planten, gewassen en bomen. Zonder goede bodem geen groen. Maar een gezonde bodem is ook essentieel voor een duurzame, klimaatbestendige toekomst van de landbouw. Boeren die met gezonde organische mest de bodem weer verbeteren, is van levensbelang. Over de genoemde dilemma's en issues en de toelichtingen daarop heb ik nog wel wat opmerkingen. De grote ontbrekende component in dit hoofdstuk is innovatie. Afname van organische stoffen. Die stof is van nature niet aanwezig in de bodem. Dat kost jaren. Het is goed voor het vochtwerend vermogen, zeker op de zandgronden van Drenthe. Maar dat gaat niet vanzelf. Dat een bodem vatbaarder wordt voor ziekten en plagen heeft geen relatie met gebrek aan bodembiodiversiteit of organische stof, denk bijvoorbeeld aan schimmels of colarodokevers. Dat zijn hele andere problemen. Vermesting wordt genoemd. Dat klinkt heel dreigend. Overbemesting mag wel, maar kan feitelijk helemaal niet. Gewasbehoefte naar meer. landelijke regels.

De voorzitter: Iemand heeft de microfoon aan. Is dat de heer Neutel?

Mevrouw Zwaan: Mevrouw Zouine.

De voorzitter: Ja, maar mevrouw Zouine wil een interruptie plegen. Gaat u gang.

Mevrouw Zouine: Dank u voorzitter. Ik heb een vraag aan mevrouw Zwaan met betrekking tot... Ze noemde dat ze innovaties wilde gaan inzetten bij landbouw. Maar over welke innovaties praten we dan? Kunt u daar voorbeelden van geven?

De voorzitter: Mevrouw Zwaan.

Mevrouw Zwaan: Ja, daar kan ik zeker voorbeelden van geven als het gaat om organische stof. De boer weet wat er in zijn bodem leeft. Dat wordt getoetst, er worden grondonderzoeken naar gedaan en er zijn heel veel innovatieve technieken om te zorgen dat organische stof beschikbaar blijft in de bodem, want dat is er van nature niet zelf. En dat is ook een proces van jaren, net zo goed als dat veen is afgegraven en uiteindelijk tot de bodem heeft geleid waar we nu tegenwoordig nog mee werken, waar we nog steeds veen hebben.

De voorzitter: Een moment. Mevrouw Zouine en daarna mevrouw Zuiker. Eerst mevrouw Zouine.

Mevrouw Zouine: Dank u wel. Ik vroeg u, u had het over het inzetten van innovaties. Ik vroeg om een voorbeeld. U begint over de bodem en de grondstoffen en dat de kennis van de boeren daar voldoende is. Maar als u dat naar een hoger plan wil tillen, welke innovaties kan landbouw als sector inzetten om die bodem beter te maken?

De voorzitter: Mevrouw Zwaan.

Mevrouw Zwaan: Daar hebben onder andere organisaties als bijvoorbeeld Delphy, Agrifirm, BLGG, HLB die bij ons in Drenthe in Wijster zit, enorm veel praktijkvoorbeelden van. Die zijn daar dagelijks mee bezig en dat is wel degelijk innovatie. Daar wordt dagelijks in de praktijk bekeken hoe beter het nog steeds kan met betrekking tot die bodem. Dus dat is wel degelijk een voorbeeld van innovatie. Dan het punt vermesting, overbemesting en onderbemesting. Overbemesting kan feitelijk niet eens. Daar ligt controle op. En onderbemesting heeft een agrariër geen belang bij. Te weinig bemesting levert schade op, waardoor je dus kwaliteitsproblemen krijgt. Grondonderzoeken die gedaan worden waarin precies wordt afgemeten hoe bemest moet worden, de zogenaamde precisiebemesting, waar eigenlijk iedere agrariër dagelijks mee bezig is.

De voorzitter: Dank u wel. Ik heb nog een vraag van mevrouw Zuiker en daarna nog een vraag van de heer Bos. Eerst mevrouw Zuiker, Partij voor de Dieren?

Mevrouw Zuiker: Dank u wel voorzitter. Ik heb een vraag aan mevrouw Zwaan, want zij vertelt allerlei ideeën over hoe je met bodem en landbouw kunt omgaan. Alleen, heeft u ook gezien dat er echt geen beleidskeuze wordt gemaakt in het stuk op dat punt? Dus waar u het allemaal over heeft, dat is allemaal... dat staat er niet in. Mist u dat ook, is de vraag,

De voorzitter: Mevrouw Zwaan.

Mevrouw Zuiker: Ja, dat mis ik zeker. Daarom zei ik net ook: De grote ontbrekende component in dit stuk is onder andere die innovatie. En daar wil ik heel graag praktijkvoorbeelden van zien. Dat wil ik ook graag terugzien in dit stuk, want er gebeurt echt een heleboel. Als we het bijvoorbeeld hebben over verdroging, vernatting, de bodemverdichting, vervuiling, gewasbeschermingsmiddelen die de planten beschermen tegen ziekten en plagen, dat is gevestigd in de wet. Maar ook daar zijn enorm veel innovaties aan de gang. En het Ctgb keurt en toetst. Mijn collega, de heer Oosting, heeft het zojuist ook al in het Programma water aangegeven. Gebruik dan ook die term, want dat doet recht aan wat het is en het geeft garanties voor veiligheid in het milieu en voor onze volksgezondheid. Dus benoem dat ook gewoon. En ook daar zijn zeker steeds meer innovatieve ontwikkelingen in. En ook die agrariër is daar dagelijks mee bezig om te kijken hoe precies en hoe goed hij het gewas kan beschermen.

De voorzitter: Mijnheer Bosch van de Partij van de Arbeid had ook nog een vraag.

De heer Bosch: Ik zet even alles op een rijtje en ik vroeg me bij het betoog van mevrouw Zwaan af, ze geeft aan over overbemesting, onderbemesting, die problemen doen zich eigenlijk niet voor omdat de agrariër dat goed bijhoudt. Ik geloof best in innovatie, maar bent u toch niet van mening dat er ook gewoon op bepaalde punten wel problemen zijn die ook aangepakt dienen te worden? Want ik krijg het gevoel dat u het probleem op dit moment een beetje bagatelliseert en daar zou ik graag wel een reactie op willen hebben.

De voorzitter: Mevrouw Zwaan.

Mevrouw Zwaan: Nee, wij bagatelliseren het probleem absoluut niet. Waar problemen zijn, moeten die ook zeker worden aangepakt. Maar wat ik alleen maar wil aangeven, is dat er op dat vlak al heel erg veel gebeurt. Denk aan spuitvrije zones langs waterwingebieden waar al strenge regels en normeringen voor gelden. Wij hebben ons, althans de agrarische sector heeft

zich daar ook gewoon aan te houden. Dat zijn landelijke regels en dus die worden ook gewoon nageleefd en daar wordt ook streng op gecontroleerd. Dus bagatelliseren doen we absoluut niet, maar we kijken wel naar onze voedselzekerheid. En dat is een heel belangrijk punt, waar we zeker oog voor moeten blijven hebben, en dat kunnen we alleen maar bereiken door ook in te zetten op innovatie. Dus dat is wat ik er wel van wil zeggen.

De voorzitter: Wilt u verdergaan met uw verhaal, mevrouw Zwaan?

Mevrouw Zwaan: Dat ga ik doen. Dan staat er ook nog een kopje 'Drift' en wat mij daar opviel is dat er eigenlijk een heel erg makkelijk gesteld wordt dat door drift stoffen verspreid zouden worden, die ten laste gaan van woonomgeving en natuur. Ik zou graag dat kopje wel een stukje genuanceerder willen zien, want uit de praktijk weet ik dat op veldspuiten tegenwoordig de nieuwste doppen zitten, die drift tot 90% en zelfs tot 95% reduceren. Ook dat is een landelijke regel en daar wordt ook een veldspuit op gekeurd. Er wordt gespoten op gps in verband met het voorkomen van overlap, speciale kantdoppen. Dat vergt investeringen van gemiddeld duizenden euro's. Ik lees daar helemaal niets over. En ik vind dat echt gewoon zonde, want dat geeft een beter beeld van wat we ook hier in Drenthe aan het doen zijn. Want ons college stelt een nieuwe ambitie op Bodem en landbouw, mevrouw Zuiker gaf het net ook al aan. We streven naar duurzaam gebruik, een beter beheer van Drentse landbouwbodems. Zijn GS het dan ook met ons eens dat het onderzoeken van deze bodems beter kan en moet, zowel de landbouwbodems alsook die natuurbodems? Ik weet dat de provincie gesprekken voert met agrariërs in de praktijk, andere partners. Ik noem bijvoorbeeld ook nog de proefboerderij van de WUR in Valthermond. Het HLB noemde ik net al. BLGG's, zij doen dagelijks praktijkonderzoeken, hebben enorm veel inzicht in de kwaliteit van die bodems en die is er absoluut. Landbouwgewassen zijn bijvoorbeeld kampioen koolstof vastleggen. Dat is uiteraard bekend, maar noem het, want het zijn wel de dingen die ontzettend belangrijk zijn voor beleid dat wij gaan maken naar aanleiding van deze Strategie die voorligt.

De voorzitter: Kunt u afronden mevrouw Zwaan.

Mevrouw Zwaan: Ja, dat ga ik zeker doen. We stellen ambities, we stellen strategische doelen, maar innovatie en bewustwording is bij agrariërs aan de orde van de dag. En ik zou dat heel graag in dit stuk terug willen zien. En ik hoop dat ik straks misschien in tweede termijn, nog een paar aanvullende vragen kan stellen. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Fijn, dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Slagt van GroenLinks, gevolgd door de heer Veldsema van de ChristenUnie. Mevrouw Slagt.

Mevrouw Slagt: Dank u wel voorzitter. Voor ons de Beleidsnota bodem en ondergrond. Ik begin dit verhaal bij ons voor de kern en ga dan stap voor stap naar de oppervlakte. Waar voor ons de kern ligt, is zoals sommige andere partijen ook al gezegd hebben: Schone bodem, grondwater en ondergrond doorgeven aan volgende generaties. Daar staat GroenLinks voor en om dat doel te halen, moet er meer gebeuren dan de ambities in deze Beleidsnota. We willen schade voorkomen door de juiste keuzes. Dat houdt ook in om soms 'nee' te zeggen in Drenthe. En als er dan schade is, dan geldt de regel dat de vervuiler betaalt en de schoonmaakplicht heeft. Alleen stimuleren in de gewenste richting, heeft het risico van aanmodderen in zich, om in grondtremen te blijven. Nu staat er in het stuk: Het maatschappelijk gebruik van bodem en ondergrond in balans te brengen met de draagkracht en het herstelvermogen van het bodemsysteem. In medische termen, betekent dit dat je mag verwonden als het weer kan genezen. Het klinkt ook als

moedwillig schade aanbrengen. Schade moet worden voorkomen. Dat moet het uitgangspunt zijn. Van de kern naar de diepe ondergrond. De ondergrond is voor ons hier de overgang naar de Omgevingswet. Integraal werken vormt het uitgangspunt van de Omgevingswet, zoals ook de heer Henk van de Weg van de SP al gezegd heeft. In de oude situatie werden plannen voor bijvoorbeeld bouwprojecten pas achteraf getoetst op natuurnormen. Bij de Omgevingswet worden al tijdens de visie en planvorming direct de belangen van natuur, milieu, biodiversiteit, infrastructuur en dergelijke meegewogen. Alle waarde van de leefomgeving worden aan de voorkant meegenomen in plaats van achteraf. Daarmee voorkom je teleurstellingen bij initiatiefnemers, is het idee. De kans dat deze beoogde integraliteit veel te mager is, kan eenvoudig leiden tot cherry picking welke omgevingswaarden, de nieuwe term van milieunormen en andere ruimtelijke normen, wel en niet worden meegenomen. Wij vragen het college hoe zij denkt deze cherry picking te voorkomen. Kunnen de ambities in deze Beleidsnota daarom allemaal vertaald worden in de regels van de provinciale Omgevingsverordening? En, zoals vele partijen al gezegd hebben, juist op het gebied van landbouw is dat ter sprake, maar ook bij water zou dat beter kunnen. Door ze vast te leggen én in deze nota in alle hoofdstukken inzichtelijk te maken waar het staat in de POV, is de koppeling met de Omgevingswet nog makkelijker te maken. Als GroenLinks Drenthe willen we graag voorkomen dat bestuurlijke keuzes straks allemaal op het bord van de rechter komen te liggen. Experts van de Omgevingswet raden gemeentes en provincies aan om bij een aantal onderdelen op gemeentelijk en provinciaal niveau aangescherpte ambities te formuleren en vast te leggen in omgevingsplannen en verordeningen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan bodemkwaliteit, gezonde leefomgeving, hoe gaan we in Drenthe al onze doelen meetbaar, vergunningsplichtig en controleerbaar maken. En dan de vraag aan de andere fracties. Voor welke type projecten en activiteiten willen wij als Provinciale Staten in ieder geval het laatste woord hebben als het gaat over bodem en ondergrond? Zouden we in een participatie paragraaf kunnen vastleggen altijd betrokken te willen worden bij dergelijke projecten? Zoals de heer Bosch van de PvdA al zei, ik ga niet op de stoel van de gedeputeerde zitten, zou ik graag van de gedeputeerde willen horen hoe hij dat denkt bij cumulatieve effecten van in de diepe ondergrond en bijvoorbeeld bij de definitieve opslag van formatiewater. Nu van de kern...

De voorzitter: Wilt u afronden?

Mevrouw Slagt: Ja, ik ga afronden. De laatste paragraaf. Na de kern en de diepe ondergrond aangekomen aan de oppervlakte. Bij de oppervlakte aangekomen: Complimenten over de implementatie van de ontwikkelingsdoelen in deze Beleidsnota. Er is hard gewerkt aan de lay-out van deze nota en complimenten ook voor de bundeling en actualisering van het beleid volgens een vaste systematiek. En tot slot zou er veel te zeggen zijn over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, maar dat bewaar ik even voor binnenkort. Dit vinden we zo belangrijk dat we daarover binnenkort een apart debat gaan voeren.

De voorzitter: Fijn, dank u wel mevrouw Slagt. We gaan verder met de heer Veldsema van de ChristenUnie, gevolgd door de heer Moinat van de SP. Mijnheer Veldsema gaat uw gang.

De heer Veldsema: Dank u voorzitter. Met een goed gestructureerd stuk zullen we volstaan met een korte bijdrage. Complimenten. Ook over de manier waarop de SDG's in het stuk goed verwerkt zijn. Op pagina 11, figuur 5, staan ter verduidelijking twee eitjes. Het natuurlijke systeem en de maatschappij in evenwicht, c.q. balans. Heel eenvoudig uitgebeeld. Maar de werkelijkheid is veel complexer dan dat beeld doet vermoeden en dat blijkt uit het vervolg. Maar daar is al ruim voldoende over gezegd, dus dat sla ik over. Bij ieder hoofdstuk staan relevante punten. Het betreft een strategisch document, dus concrete uitvoering daar hebben we het nu niet over. Wel

valt het last tegen om een completer beeld te krijgen en te houden, want het stuk is zo uitgebreid, er zitten zo veel raakvlakken ook aan andere onderwerpen in. Zoals water, een van de onderwerpen waar we het hiervoor over hebben gehad. Het is gewoon een constatering. Je bent er niet zomaar door het even door te lezen. Maar het ziet er verder wel mooi compleet uit. Ik pak alleen even 'Bodem en energievoorziening'. Mooi dat het onderwerp geothermie genoemd wordt. Daar moeten we mijns inziens zeker iets mee doen, en natuurlijk mijnheer Neutel met inbegrip van veiligheidsstudies en maatregelen. Want dat ga je ook niet zomaar uitvoeren. Maar ook een opmerking. Hoewel het staand beleid is, geef ik toch deze overweging aan u collega's mee: Opslag van CO2 in lege gasvelden in de diepe ondergrond is nodig om de klimaatdoelen te behalen. Iets dat we in Drenthe niet gaan doen. Zie de motivering op pagina 24. Laten we er wat mij aangaat eens over nadenken of we dit standpunt nog wel blijvend kunnen huldigen. Want het lijkt erop dat we die luxe niet hebben. En dat zou ik natuurlijk aan de gedeputeerden kunnen vragen, maar dat doe ik niet. Ik leg het gewoon bij u collega's in de week. En tot slot de vraag van mevrouw Slagt of wij een participatie paragraaf willen hebben. Nou, liever niet op alle terreinen daarin meedenken, want we willen natuurlijk ook dingen mogelijk maken in deze provincie. Dat is wel een risico van overal over mee willen praten. Laten we dat ook aan de kundige gedeputeerden overlaten. Dank u.

Mevrouw Slagt: Voorzitter.

De voorzitter: U schepte enige verwachting toen u zei: Ik houd het kort. Maar zo kort was het nou uiteindelijk toch niet allemaal, maar wel mooi compact. De volgende is de heer Moinat van de SP.

Mevrouw Slagt: Voorzitter. Ik had een korte interruptie.

De voorzitter: Excuus gaat uw gang mevrouw Slagt. Een korte interruptie.

Mevrouw Slagt: Het is ook niet mijn bedoeling in een participatie paragraaf heel veel dingen vast te leggen, maar enkele belangrijke zaken die we zo belangrijk vinden als Drentse Staten, dat we daarover in ieder geval iets te zeggen hebben. Dus ik zou graag aan de ChristenUnie willen vragen: Heeft de ChristenUnie enkele belangrijke zaken of één, waar die ieder geval iets over wil zeggen of mede over wil besluiten?

De heer Veldsema: Ik kan er zo niet een specifieke opnoemen, want dan loop je heel gauw het risico dat je bijvoorbeeld ook een kersje eruit pikt, bijvoorbeeld bestrijdingsmiddelen in uw geval, en dat willen we nou liefst voorkomen. Maar ik wil er wel eens over nadenken hoor, dat zeg ik wel toe.

De voorzitter: Fijn. Dank u wel voor deze toezegging. De volgende spreker zoals gezegd de heer Moinat en daarna de heer Vorenkamp van de PVV. Nu eerst de heer Moinat. Gaat uw gang.

De heer Moinat: Dank u wel voorzitter. PS moeten kennis kunnen nemen van de volgende drie zaken voordat deze Strategie wordt vastgesteld. 1. De ingediende zienswijze op de in april dit jaar ter inzage gelegde Omgevingsverordening 2022, die betrekking heeft op de bodem en ondergrond; 2. De nota van antwoord op de ingediende zienswijze over de bodem en ondergrond, waarbij in september al gesteld werd dat het antwoord op dat moment werd opgesteld. Dus die moet aanwezig zijn. 3. De wijzigingen in de artikelen in de nieuwe Omgevingsverordening 2022 over de bodem en ondergrond. Onze fractie vindt het belangrijk om voordat we kaders stellen

voor de bescherming van de bodem en ondergrond hiervan kennis te kunnen nemen. Daarom hebben wij die stukken opgevraagd, maar we krijgen ze niet. Vandaar ons verzoek in deze commissie nogmaals: Lever die drie zaken gewoon ter info aan de Statenleden. Graag een reactie daarop. In deze Beleidsnota die we nu bespreken, staat geen opslag van CO₂ in de ondergrond in lege gasvelden en aquifers. Als ik het verkeerd uitspreek, dan is het de schuld van Google. Het college schrijft in de nieuwe Omgevingsverordening 2022 dat, en ik citeer: 'Met het oog op het mogelijk toekomstige rijksbeleid inzake CO₂-opslag in de diepe ondergrond op land, heeft de provincie eveneens een duidelijk beleid.' Einde citaat. Er dan komt een verwijzing naar de motie M 2020-40. Onze fractie is het niet eens met het college dat dit duidelijk beleid is. De motie waarnaar verwezen wordt, staat CO₂-opstart toe, als het Rijk zegt binnenkort, dat het veilig kan. Voorzitter, we weten inmiddels hoe we in Drenthe behandeld worden door Den Haag. Eerst omgekeerde bewijslast voor de mensen die schade hebben door de gasopslag in Norg. Dan weer toch geen omgekeerde bewijslast. En vervolgens wordt de gasopslag toch volgepropt en wordt Norg een gaswinningslocatie. Voeg daarbij dat de kleine gasvelden ook in Drenthe door de NAM worden verkocht en potentiële locaties kunnen worden voor CO₂-opslag. Vraag aan het college: Gaat u, nadat deze Strategie is aangenomen de Omgevingsverordening aanpassen aan wat er in deze Strategie klip en klaar staat? Dus geen verwijzing naar een motie en structuurvisie ondergrond, maar klip en klaar géén CO₂-opslag in de Drentse ondergrond. En dan nog een vraag over bodemsanering. Er zijn 38 locaties met gevaarlijke bodemverontreiniging. Alleen de locaties waar een beschikking voor is afgegeven vóór de intrede van de Omgevingswet, blijven onder het bevoegd gezag van de provincie. De rest komt ten laste van de gemeente. Onze vraag is hoeveel beschikkingen er voor de invoering zijn of nog worden afgegeven en onder de bevoegdheid van de provincie blijven. Graag een reactie. Als we echter in de nieuwe Omgevingsverordening 2022 een nieuw artikel lezen, 5.1 over bodemsanering, dan wordt alleen de gemeente Emmen verantwoordelijk voor de op haar grondgebied aanwezige bodemverontreinigingen. Waarom is dat? En wat is de zienswijze van de gemeente Emmen hierover? Tenslotte voorzitter, stellen wij voor om het kopje 'Permanente opslag' op bladzijde 20 te wijzigen in alleen het woord 'Opslag'. Reden hiervoor is dat de regering de optie openhoudt voor de terugneembaarheid van het kernafval. Daarmee kan het dus als niet-permanente opslag worden gezien. Het college spreekt op bladzijde 24 bij de motivering trouwens ook over het principe van terugneembaarheid. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Moinat. We gaan verder met de heer Vorenkamp van de PVV. Wat zeg u?

De heer Veldsema: Ik dacht dat de heer Veldsema een interruptie had.

De voorzitter: Oh, de heer Veldsema. Excuus, ja ik zie u in beeld. Gaat uw gang.

De heer Veldsema: Dank u voorzitter. Ja, omdat mijnheer Moinat het onderwerp CO₂ direct meeneemt, vraag ik toch even voor de zekerheid: Bent u nu tegen opslag, omdat u vindt dat we in Noord-Nederland niet als beste behandeld worden, of denkt u dat we daadwerkelijk die luxe nog hebben op termijn om die CO₂ niet meer in de grond te stoppen?

De voorzitter: De heer Moinat.

De heer Moinat: Ik denk dat we die luxe moeten nemen, omdat wij vinden dat we geen enkel risico moeten lopen met iets dat we in de ondergrond stoppen waar we geen controle meer op hebben op de lange termijn of misschien zelfs op de korte termijn.

De voorzitter: Voldoende volgens mij. Dan gaan we nu toch echt verder met de heer Vorenkamp PVV. Gaat uw gang.

De heer Vorenkamp: Dank u wel voorzitter. Voorzitter, ik begin positief. Een prachtige en duidelijke lay-out met goede leesbaarheid. Tot zover het positieve. Ons wordt gevraagd hiermee in te stemmen voorzitter. Het is een samenvoeging van meerdere visies en bevat ook nieuw beleid. Waarom ontbreken hier dan de zienswijzen en de beantwoordingen daarop? Ik refereer aan de SP van zonet. Er is alleen sprake van raadplegingen van betrokken organisaties, maar wij kunnen hun mening niet vernemen. Volgens ons kunnen we zo geen besluit nemen voorzitter. Volgens mij had dit ter inzage moeten liggen. Het hele inspraakproces had doorlopen moeten worden. Is dit niet fundamenteel? De bijdrage van GroenLinks maakt het ook duidelijk voorzitter. Hier staan erg veel zaken in waar wij het niet mee eens zijn, of waar veel of te veel interpretatieruimte is. Ik som er een aantal op, maar ik zal niet volledig zijn. Bijvoorbeeld onduidelijkheid in het afwegingskader 2.3 sub 3.ii: Breng niet sneller stoffen uit de aardkorst in het milieu dan de natuur kan verwerken. Als hier ook op CO2 wordt gedoeld, ik ben bang dat dat ook het geval is, dan is dit onzin. Alle geproduceerde CO2 kan de natuur normaal aan. Slechts 3% van de CO2 in de atmosfeer, 3%, is van fossiele oorsprong. Verder de SDG's, waaronder klimaatmaatregelen punt 13 en al het EU-beleid dat opgesomd wordt en dat hier blijkbaar ook wordt overgenomen. Onder andere, ik noem een paar: de Grienddeel, de biodiversiteitsstrategie, de Farm to Fork, 25% van het landbouwareaal moet binnen 10 jaar, namelijk in 2030 al, biologisch gebruikt gaan worden. En dan is mijn vraag aan de gedeputeerde, even een leuk vraagje: Vallen zonne-akkers ook onder het biologisch gebruik? Voorzitter, neem ook pagina 15, de LNV, RLI, Planbureau voor de leefomgeving visies. We moeten weer koploper in kringloop- landbouw worden. Het moet allemaal met noodzakelijke sturingen ook door de provincies. Dit lijkt allemaal op een toenevend dirigisme. Waar kennen we dat toch van? Vijfjarenplannen, grote sprongen voorwaarts et cetera. Voorzitter, ook heel veel interpretatieruimte in bijvoorbeeld hoofdstuk 5. Inspanningsverplichting om te voorkomen dat zeer zorgwekkende verontreinigingen, zoals PFAS, in de bodem en ondergronds terechtkomen. Ja, wie wil dat Niet zeg? Maar hoe wil de provincie dat bereiken? Je weet toch vaak pas achteraf wat er mis ging. PFAS is toch een heel mooi voorbeeld ervan. Wie heeft er zelf geen Tefalpannen of een geïmpregneerde regenjas of poncho gehad? Dit kan alleen in strikt absolute zin, zoals dat geformuleerd is, als er zich geen mensen meer in Drenthe ophouden en ook niet meer op Drentse hei. Voorzitter, neem ook hoofdstuk 6. Heel veel klimaatverandering stuk op landbouw, energievoorziening waterhuishouding etcetera. Voorzitter, ik laat het hierbij. Wij stemmen hier niet mee in. Dank u wel.

De voorzitter: Fijn. Dank u wel mijnheer Vorenkamp. Dan geef ik nu het woord aan de heer Wiersema van Sterk Lokaal Drenthe. Ik weet niet of er iemand, of mevrouw Kort van STIP aanwezig is? Ik denk het niet, want dan gaan we daarna verder met de heer Drukker van JA21. Maar eerst de heer Wiersema van Sterk Lokaal Drenthe.

De heer Wiersema: Dank u wel voorzitter, Wederom een agendapunt wat iedereen aangaat. De bodem en ondergrond waarop we leven en waarvan we leven. Hier moet je dus heel zuinig op zijn. En eerlijk is eerlijk, dat zijn we natuurlijk lang niet altijd geweest. Wij zijn niet van de wijzende vingertjes, daar win je niets mee en daar los je het ook niet mee op. We zijn wel van het mee zoeken naar oplossingen. Het toekomstige uitgangspunt, dat de natuurlijke draagkracht van de bodem centraal staat, steunen wij. De bodem in balans als uitgangspunt. Te lang hebben we hem uitgeput, er van alles uitgehaald en wat we niet konden gebruiken erin gestopt. En ja,

op een bepaald moment keert de wal het schip. Wegkijken en ontkennen werkt niet meer. Willen we voor toekomstige generaties een fijn en leefbaar Drenthe beschikbaar hebben, dan wordt het tijd deze uitdaging op te pakken. De Nota geeft hiervoor een goede voorzet. Ze schetst in een aantal hoofdstukken de problemen, benoemt de dilemma's, verbindt nationale en Europese regelgeving en beschrijft de ambitie en de daaruit voortvloeiende doelen. We herkennen de problematiek en de uitdaging en willen graag zelfs meewerken aan de oplossing. Deze zal worden opgeschreven in een uitwerkingsplan. Ons dringende advies is, en het is al eerder gedaan, de Drenten hier bij te betrekken. En dat mag individueel, dat kan individueel, of in organisatieverband. Met andere woorden, we maken elkaar dus ook enigszins medeplichtig, een wat mooier woord daarvoor is medeverantwoordelijk, voor de oplossingen en de richtingen. Over het hoe, kunnen we dan nog wel over nadenken. En dit is dus tevens ook een antwoord op de vraag van mevrouw Slagt. De provincie is van ons allemaal. Het gaat ons allemaal aan en we hebben hierin een belangrijke verantwoordelijkheid naar de toekomst te nemen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Wiersema. Dan hebben wij nog maar één spreker, en dat is de heer Johnny Bos van Forum. Gaat uw gang. Of u even uw camera wil aanzetten, dat praat wat leuker.

De heer Bos: Dank u wel voorzitter. Allereerst complimenten voor het nette document. Mooie lay-out, goed leesbaar, leuke plaatjes. Een aantal vragen zijn al gesteld door ambtsgenoten van onder andere D66, PVV en VVD, dus ik hou het kort. Ik ben wel benieuwd hoe het zit met het bodemonderzoek bij zon- en windparken en ook de zuurgraad lees ik heel veel over bij natuur en landbouw, maar nergens over industrie en eventueel verkeer. Kan ik daar antwoord op krijgen? Dank u.

De voorzitter: Fijn, dank u wel mijnheer Bos. Dan is het nu tijd voor de beantwoording van alle vragen. Zoals gezegd staat er in totaal 12 minuten voor en ik begin voor het gemak maar even bij de heer Stelpstra, want daar zullen de meeste vragen aan gericht zijn. Mijnheer Stelpstra uw tijd gaat in.

Gedeputeerde Stelpstra: Dat is wel een uitdaging. Als ik er even heel snel doorheen kijk, dan denk ik dat een aantal vragen door collega Jumelet beantwoord moeten worden, met name de verhalen rondom hoofdstukken Landbouw en natuur. Ik dacht dat er eentje was over water, die zit dan bij collega Kuipers. Dank u wel voor uw inbreng. Ik merk dat het lastig is om te kijken wat voor stuk is dit nou. Dit is echt een strategisch stuk. Dat gaat over de hoofdlijnen, een kaderstelling, om het maar eens in bekende woorden te duiden. Dat betekent dat er aan de uitvoeringskant nog van alles moet gebeuren. Maar dan komen we nog op terug. Een aantal dingen gebeurt al. Want deze Nota heeft, en dat heeft u ook in het overzicht wat wij u hebben toegezonden vanuit de PowerPointpresentatie, een aantal nieuwe elementen in zich, maar ook heel veel staand beleid. Dat is met name op het landbouwbeleid, daar is heel veel staand beleid. En het is aan u om het ter discussie te stellen, maar dat hebben we dus niet gedaan in deze Nota. Mijnheer Bos heeft het denk ik ook heel helder gezegd. Het heeft even geduurd inderdaad. Het was ook wel even een klus om dat allemaal bij elkaar te brengen en er dan weer een kop bovenop te zetten. Dat is gebeurd met deze Nota. Dus dat betekent ook dat we niet op alle punten qua uitvoering, die lopen ook in de verschillende beleidsterreinen, daar specifiek bij u op terugkomen. Het is gewoon een concern waar we mee bezig zijn. De slag die we hierna gaan maken, is op een aantal punten waar die uitvoering nog niet loopt, daar nu ook met uitvoeringsplannen bezig te gaan. Nou, ik ben best bereid om uw Staten daar te informeren. Ik vind het wat veel gevraagd om het hele werk van het college bij u op het bord te leggen. Volgens mij is dat ook een

goede manier en dat doen wij vaak als het gaat om uitvoeren. Wij informeren u en dan kunt u altijd daarbij aan de bel trekken. En dat wou ik ook hier maar gewoon zo houden.

De voorzitter: Mijnheer Stelpstra. U heeft een interruptie van de heer Vorenkamp, PVV.

De heer Vorenkamp: Dank u voorzitter. De heer Stelpstra zegt dus dat het allemaal stand beleid is. Maar er staat ook bij nieuw beleid. Daar staan zelfs speciale kadertjes met nieuw beleid. Dat klopt niet wat de heer Stelpstra zegt: Alleen maar stand beleid.

De voorzitter: De heer Stelpstra.

Gedeputeerde Stelpstra: Sorry mevrouw de voorzitter. Mijnheer Vorenkamp, dat zei ik ook niet. Ik zei, het is voor een deel stand beleid en voor een deel zit er ook nieuw in. Ik heb zelfs expliciet verwezen naar een PowerPointpresentatie die ik u heb gestuurd, waar het heel netjes in aangegeven staat. Ik loop maar even de verschillende sprekers langs.

De voorzitter: Een moment nog voordat u verder gaat. De heer Neutel van het CDA heeft een vraag.

De heer Neutel: Dank u wel voorzitter. De gedeputeerde zegt dat een heleboel dingen die hierna komen uitvoering zijn en dat hij niet van plan is om alles voor te leggen aan de Staten. Dat is ook niet de bedoeling, dat is niet onze bedoeling in ieder geval. Maar er zijn een aantal cruciale punten die wij ook in dit stuk zijn tegengekomen, waarvan wij zeggen: Nou, daar twijfelen we nog wel aan. En daarom heb ik in mijn eerste betoog ook gezegd dat, als er niet een duidelijke toezegging komt, er behoorlijk veel via de Staten gaat. Dan zullen wij een aantal dingen moeten aanscherpen, want dan willen wij de gedeputeerde met een duidelijker opdracht aan de gang sturen dan wat er nu in staat. Is dat de bedoeling van de gedeputeerde?

De voorzitter: De heer Stelpstra.

Gedeputeerde Stelpstra: Niet zo als u het zegt. Laten wij heel helder zijn. U zegt 'heel veel langs de Staten'. Ik zeg, ik ben bereid om u te informeren. Maar als u zegt, en dat is aan u natuurlijk, wij hebben die en die punten waarvan wij vinden daar willen wij graag dat u met ons gaat overleggen, dan moeten we proberen om zo'n lijstje te maken. Daar wil ik best samen met u naar kijken, maar het zou misschien best dat u bij de Statenvergadering zo'n lijstje aangeeft of dat u mij op een andere manier informeert. Want dit is een beetje te open.

De voorzitter: De heer Neutel.

De heer Neutel: Dank u voor uw antwoord. Er werd net gevraagd om een voorbeeld op dit terrein. Zo'n voorbeeld was wat wij al ter discussie hebben gehad, de CO₂-opslag. In 2010 hebben de Staten een aantal keren gediscussieerd over CO₂-opslag. Daarbij is een motie van de VVD en het en CDA aan de orde geweest, waarin staat dat CO₂-opslag erg discutabel is. Maar er staat niet onmogelijk. En die CO₂-opslag, het zou wel eens kunnen dat hoe wij er toen over dachten 10 jaar geleden, dat wij nu met alle klimaatproblemen die duidelijk op ons afkomen, een ander besluit zouden moeten nemen in zo'n Nota zoals we die nu voorhebben. Dat is een voorbeeld waarvan wij als CDA-fractie van gaan zeggen: We gaan er toch even bij langs. En dan komen we wellicht in de Statenvergadering met een lijstje met onderwerpen waarvan wij zeggen: We willen graag dat u daarmee in ieder geval met de Staten in discussie gaat. Dank u wel.

De voorzitter: De heer Stelpstra.

Gedeputeerde Stelpstra: Dank u wel mijnheer Neutel voor uw verduidelijking. Dat helpt mij ook. U duidt gewoon op een aantal onderwerpen, ik pak ze even onder een noemer, die zijn extra politiek gevoelig. En dan verwacht je ook dat wij daarover het gesprek aangaan. En dan ben ik sowieso... Toen ik even een hele korte presentatie heb gegeven, kwam ook ondergrondse opslag bijvoorbeeld aan de orde. Ik vind, daar moet je met de Staten over gaan spreken. Dat dat doe je niet even zomaar. Maar dat kan ook in de loop der tijd, u gaf het zelf al aan, 10 jaar geleden dachten we er misschien wel anders over. Er kunnen dingen ook veranderen. Dus het is goed om regelmatig zo'n verhaal eens even terug te halen, van zitten we nog op de goede lijn met zijn allen. De CO2-opslag is daar een voorbeeld van. Dank u wel.

Mevrouw Slagt: Voorzitter.

De voorzitter: Mevrouw Slagt van GroenLinks.

Mevrouw Slagt: In het kader van de Omgevingswet gaan er straks aanvragen komen voor sommige CO2-opslag bij wijze van spreken of andere zaken. En dan moeten binnen een bepaalde termijn de gemeenten en de provincies en het Rijk aan degene die de vergunning aanvraagt een besluit geven. Dus waarom niet van tevoren over deze soort gevoelige onderwerpen toch een participatie paragraaf in de Omgevingsverordening zetten, zodat er duidelijke regels zijn: Dit moet langs de Staten. CO2-opslag, definitieve opslag van formatiewater, of waar we als Staten een lijstje van maken wat daarin moet. Bijvoorbeeld kernafval opslag...

De voorzitter: Duidelijk. De gedeputeerde.

Gedeputeerde Stelpstra: Ik ga toch even die interrupties beantwoorden, dan ga ik zo weer terug naar mijn verhaal mevrouw de voorzitter, als u dat goedvindt. De Omgevingsverordening is al door mijn collega Brink aangekondigd, die gaat gewijzigd worden, die Omgevingsverordening. Dus daar komt een integrale wijziging van. Volgens mij moeten we daar dit soort dingen in gaan meenemen. Dat is de eerste opmerking. De tweede opmerking: Over sommige dingen kun je iets vinden, maar over niet alles ga je. Ik noem maar injectiewater, daar kom ik zo meteen even apart op terug. Ik ga nog even de sprekers langs. Mevrouw Zouine, u heeft op gaswinning gewezen. Volgens mij is daar wel genoegzaam bekend hoe het college daar actief in is. Zelfs deze week kwam in het Kamerdebat weer een brief van Drenthe naar voren. Dus, we zijn bijna vaste gasten als het gaat om brieven daar. Dus volgens mij zitten we daar goed op het vinkentouw. Mijnheer Bos, u kwam met het injectiewater. Waarom is dat wel toegestaan? Dat is dus zo'n punt van stand beleid. Dat hadden we al tot op heden. Ik weet, dat is van de week, ik zeg het uit mijn hoofd, dinsdagavond geloof ik, of nee maandagavond... In het Kamerdebat over de mijnbouw kwam onder andere formatiewater aan de orde. Daar loopt een evaluatie van. Ik weet in ieder geval dat mevrouw Mulder heeft aangedrongen om die ook snel af te ronden, zodat we ook kunnen kijken of dat op een schonere manier kan. Ik merk daar ook in de Kamer...

Mevrouw Slagt: Voorzitter.

Gedeputeerde Stelpstra: Daar zullen wij zelf ook natuurlijk achteraan zitten. Er komt nog een evaluatie ook weer... er komt straks weer nieuwe bij...

Mevrouw Slagt: Voorzitter.

De voorzitter: Ja mevrouw Slagt ik hoor u, maar ik laat even de gedeputeerde uitspreken. Als u gewoon uw hand opsteekt en ik knik, dan weet u, ik kom eraan. Mijnheer Stelpstra gaat nog even zijn zin afmaken. Gaat uw gang.

Gedeputeerde Stelpstra: Nee hoor, ik was klaar.

De voorzitter: Fijn. Mevrouw Slagt, GroenLinks.

Mevrouw Slagt: Bij de evaluatie van het formatiewater is zojuist besloten dat het een jaar is uitgesteld, gisteren, Dus daar blijft nog onzekerheid over, dus dat is best wel... Daar hebben we mee te dealen. En de Omgevingswet gaat in, als het allemaal doorgaat, nu. En onze nieuwe Omgevingsvisie is pas een jaar later, in 2023 gaan we het traject in. Dus ik zie daar een overbruggingsperiode.

De voorzitter: De heer Stelpstra.

Gedeputeerde Stelpstra: Dat is... .. , die moeten we dan nog maar even gebruiken, denk ik. Ik hecht er wel aan om opdrachten, als het om Omgevingsverordening gaat, toch integraal mee te nemen. Er komen van heel veel punten dingen aan en dat is al een genoeg grote klus, dus laten we de zaken daar in dat kader met zijn allen oppakken. Mijnheer Bos gaat over zoutwinning en bodemdaling. Inderdaad ook zo'n ding, effecten van stapeling. Het speelt op dit moment ook heel nadrukkelijk rondom de gaswinning in Noord-Drenthe natuurlijk. En daar zijn wij zeer bezorgd over. Ik heb recent nog van het ministerie begrepen dat men ook de effecten daarvan, want het speelt ook in andere delen van de provincie, nadrukkelijk in beeld gaat brengen voordat men tot besluitvorming over gaat. Mijnheer Neutel. Ik moet zeggen, een geweldige illustratie die u gaf met het Tibetaanse boek. Je komt bij mooie dingen als je met pensioen bent, denk ik om te lezen. Maar dat is wel heel treffend. In zo'n Nota zie je dan dat we toch proberen dat wat er is te integreren. Maar stappen verder zijn misschien wel heel hard nodig en zullen misschien ook wel heel erg pijn doen op sommige momenten. En meestal als het dan pijn in de portemonnee gaat doen, worden mensen wat nerveuzer. Maar ik ben het volstrekt met u eens, op deze manier kunnen we niet doorgaan met zijn allen. En we zijn er nog lang niet als we richting 2030 en 2050 kijken. Mevrouw Zuiker, u heeft vragen over landbouw, die laat ik aan mijn collega. Mevrouw Zwaan, ik kon u niet volgen. Het ging over tegenspelen op energie. Volgens mij zeggen wij: We willen eigenlijk zo snel mogelijk van fossiel af. Wetende dat we daar niet over gaan, maar dat we, als er nog wel nieuwe boringen komen, dat voor ons een aantal randvoorwaarden ontzettend belangrijk zijn, namelijk: Geen schade en in ieder geval veilig zijn. En als er wel schade is, dan moet dat ook goed geregeld zijn. En dat geldt ook voor zaken als geothermie. En juist dat hebben we nu geleerd, dat we in de voorfase daar veel alerter op moeten zijn. Maar ook hier wijs ik erop, dat wij, ik pak maar gaswinning, daar zijn wij geen bevoegd gezag. Dus het enige wat wij kunnen gaan doen, is drukken, drukken, drukken. Ik gaf het zo net al aan, ik denk dat wij in Den Haag al wel bekend staan als die vervelende provincie die weer wat heeft. Maar we blijven er lekker mee doorgaan, want op die manier kunnen we alleen maar de boel goed scherp krijgen en ik merk dat het helpt. Het helpt ook in de discussie in Den Haag.

De voorzitter: Een moment. U heeft een interruptie van mevrouw Zwaan, VVD.

Mevrouw Zwaan: Dank u wel voorzitter. Ja gedeputeerde, dat snap ik, dat ook dingen van bovenaf worden opgelegd. Maar ik krijg een beetje de indruk, we nemen de paragraaf wanneer er schade is, kunnen mensen zich melden bij het instituut mijnbouwschade et cetera. Alleen, ook mijn collega van het CDA de heer Neutel gaf het al aan, ook geothermie is niet zonder risico. Dus ik vind inderdaad met de voorgeschiedenis van, en ook mevrouw Zouine van D66 gaf het aan, we willen geen tweede provincie Groningen worden met betrekking tot problematiek en schades. Dus ik vind wel dat we hier heel erg secuur naar moeten kijken. En ja, in mijn optiek is 'nee' ook een antwoord. Maar goed, in hoeverre we daar met onze ambities en doelen aan kunnen voldoen, is natuurlijk de vraag. Maar uw antwoord is in die zin helder. Dank u wel.

De voorzitter: De gedeputeerde.

Gedeputeerde Stelpstra: Een van de grootste vraagstukken in de energietransitie komt misschien nog, dat is warmte. Dat onderschatten we wel eens. En dan kan geothermie misschien wel een oplossing zijn. Maar ik ben het met u eens, en zo mag u ook onze inzet in dit stuk lezen, dat gaat niet zomaar. Daar moet echt aan veiligheidseisen worden voldaan en dat soort dingen. Dus het is niet zo van: We boren maar een gat en dat doen we even. Daar gelden absoluut die eisen ook voor.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Stelpstra: Mevrouw, u heeft iets over drift gevraagd en dat is over natuur, dat is bij mijn collega Jumelet. Mevrouw Slagt. Inderdaad het gaat om doorgeven aan volgende generaties. U maakt een vergelijking met de medische wereld. Nou gaan vergelijkingen meestal mank en ook deze vind ik. Want we gebruiken de bodem gewoon, ook voor voedsel. Dus we onttrekken ook aan de bodem. Je kunt zeggen, dat houdt de bodem voor een deel ook gezond. Maar wat wij nu constateren, is dat het evenwicht er niet is en dat evenwicht moet echt terug. En dat staat in combinatie met we brengen geen schade aan. Dus volgens mij staat er in wat u wilt. Omgevingsstuk ben ik op ingegaan. Mijnheer Veldsema, u heeft iets over CO2 gezegd. Wij hebben overgenomen wat het beleid was, geen CO2-opslag. Maar ik hoor dat u daar misschien wel discussie over wil voeren. Dus dat lijkt me dan heel erg goed. Mijnheer Moinat, u verwees naar stukken voor een POV en ik moet u heel eerlijk zeggen, ik raak over inspraakstukken, want dit stuk is niet over inspraak gegaan, we hebben wel met maatschappelijke partners gesproken, maar het was mij niet helder waar u naar vroeg. Want als u dingen niet krijgt, dan denk ik, dat is toch raar, als Staten kunt u gewoon geïnformeerd worden. Maar het is mij niet bekend in ieder geval. Maar misschien moeten we daar even contact over hebben, of dat u daar straks op terugkomt. Voor mij zit er niets geheimzinnigs in. En bodemvervuiling heeft u naar verwezen. U heeft gevraagd: Wat loopt er nog en dat soort dingen. Dat moet ik u echt even schriftelijk toesturen, want dat moet ik even uit laten zoeken. En Emmen heeft een uitzondering op dit moment, omdat Emmen gewoon een 100.000-plus gemeente is. Dan heb je andere mogelijkheden, bevoegdheden dan andere gemeenten. Dus daar zit dat hem in. Even kijken. Opslag heeft u gezegd. Ik wil er even naar kijken, permanente opslag. U legt dat heel precies uit. Ik wil even kijken of dat goed is, of we dat moeten veranderen. U heeft me wel getriggerd met uw woorden: Dan gaan ze met trucjes zeggen dat het toch lekker niet permanent is. Daar kijk ik even naar. Mijnheer Vorenkamp, u was wel erg sceptisch, moet ik zeggen. U vindt het allemaal niet deugen en zeker niet als het uit Europa komt. Nou, daar neem ik dan maar kennis van en daar is ook weinig garen mee te spinnen. En als het gaat om PFAS, ja natuurlijk. Maar wij proberen natuurlijk altijd wel zo goed mogelijk te doen en te anticiperen op wat we wel weten. Mijnheer Wiersema. Een

hele terechte opmerking bij die uitwerkingen, want daar gaat het ook om, daar zullen inderdaad onze Drentse inwoners bij betrokken moeten worden. Dat is op heel veel punten al zo. Dus dat ondersteun ik van harte. En mijnheer Bos, u verwees naar een bodemonderzoek, zon en wind. Dat is het onderzoek dat loopt nog allemaal en wanneer wij daar dingen van weten, dan zullen wij die graag met u delen. Volgens mij stop ik er maar even mee, want mijn collega's zitten te popelen zie ik.

De voorzitter: Ja, en u heeft ook een heleboel van de tijd af gesnoept, maar dat is niet verwonderlijk. We gaan verder met de heer Jumelet, die heeft ook een aantal vragen te beantwoorden. Gaat uw gang.

Gedeputeerde Jumelet: Dank u wel, voorzitter. Inderdaad al veel vragen aan de orde en ook veel antwoorden daarop. Het betreft inderdaad duurzaam evenwicht, zegt de collega Stelpstra nadrukkelijk. En dat is ook een aantal keren door u als Staten opgemerkt. Ik heb drie vragen uit uw bijdrage opgeschreven. Dat gaat allereerst over de vragen van mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren, die naar aanleiding van het stuk opmerkt waar het betreft de beleidskeuzes: Provincie Drenthe heeft geen specifiek beleid met betrekking tot bodem en landbouw. We hebben net ook al even in de beantwoording gehoord dat er sprake is van landelijk beleid, een staand beleid. En hier zeggen we eigenlijk dat we niet een specifiek beleid hebben. En dat wil niet zeggen dat er geen beleid is, om het maar even wat kritisch te maken. We hebben natuurlijk met elkaar te maken met GLB, we hebben ook te maken met vanuit LNV allerlei beleidsstukken: Waar het betreft landbouw, het gaat over de mestwetgeving. Het gaat over bijvoorbeeld zaken die ook nu weer, dat zei ik net al, in een nieuwe GLB wordt opgeschreven. Maar in ieder geval betekent het niet dat we geen beleid hebben, maar we zeggen eigenlijk: We hebben geen specifiek beleid op dit punt. En dat is wat we met elkaar wel constateren. Dat neemt niet weg dat we met elkaar werken aan een heel aantal strategische doelen, die ook hier zijn geformuleerd en waar wel weer beleidskeuzes uit kunnen voortkomen. En ik denk dat dat goed is om op die manier te benoemen.

De voorzitter: Een moment. U heeft een interruptie van mevrouw Zuiker, Partij voor de Dieren.

Mevrouw Zuiker: Ik snap niet, u zegt: We hebben geen specifiek beleid, maar we hebben wel beleid. Dan verwacht ik dat dat dat in zo'n strategie komt. Dus dat snap ik dan gewoon echt helemaal niet. U zegt: We hebben beleid, maar we hebben geen specifiek beleid. Ik begrijp er echt niks van.

De voorzitter: De heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Dank u wel voorzitter. Dan nog een keer. Er is een landelijk beleid en dat geldt ook voor ons in Drenthe. Heel simpel. We hebben strategische doelen opgeschreven. Dat staat er net naast in de kolom: Verbetering opbouw van organische stoffen in Drentse bodem, verminderen van bodemverdichting enzovoort, enzovoort, zoals u ze ook onder elkaar ziet staan alle vijf. Ik geef aan dat we niet specifiek beleid op dit moment hebben geformuleerd, maar ons houden aan het staand beleid, landelijk beleid. Dat betekent dus, dat mestwetgeving die voor heel Nederland geldt ook in Drenthe geldt. Zo hebben we een heel aantal zaken die van belang zijn, ook als het gaat om de opgaven waarvoor we staan. We werken met elkaar aan een aantal strategische doelen, zoals die ook zijn opgeschreven. Daar kunnen uiteraard landelijk ook weer beleidskeuzen uit voortkomen. Het is wat dat betreft ook een gelijk speelveld en ik

denk dat het goed is om dat ook te benoemen. Ik veronderstel dat er ook in de komende tijd natuurlijk... Want landbouw is een onderwerp dat op verschillende manieren nog regelmatig in het nieuws komt. Het gaat bijvoorbeeld over de stikstofaanpak, het gaat over hoe gaan we met elkaar Nederland verder inrichten. Dat dat ook aan de orde zal komen. Maar wij hebben in ieder geval in dit document aangegeven als het gaat om bodem en landbouw, dat we die strategische doelen willen nastreven. Iemand van u noemde net ook de proefboerderij in Valthermond. Als er ergens een plek is waar juist geëxperimenteerd wordt en onderzocht wordt en gekeken wordt hoe je juist in die ambities probeert verder te komen en waar je met partners aan werkt, dan is het daar wel. Ik denk dat dat een te kort doen is van wat hier staat, als er wordt gezegd dat we geen beleid zouden hebben. We hebben natuurlijk wel beleid, maar niet heel specifiek op de punten zoals ik net noemde. Voorzitter, mevrouw Zwaan, ging ook in op een heel aantal zaken die haar zijn opgevallen. Laat ik zeggen, toen ik de eerste keer het stuk zelf las, waar het betreft de dilemma's en issues om het maar eens in mijn woorden te zeggen, dan leek het wel een litanie aan een aantal zaken die niet goed gaan. En waar gaan dan de dingen opgeschreven worden die wel goed gaan? Eigenlijk is dat wat mevrouw Zwaan inbracht. Zo van, als drift goed is, Nou, er wordt heel hard gewerkt aan het voorkomen van drift. Die spuitdoppen bijvoorbeeld, dat weet ik ook. In het Drentse Aa-gebied wordt er heel hard gewerkt met een heel aantal partijen om juist de emissie terug te dringen. En er wordt daar dus ook geëxperimenteerd en zijn er ook heel goede resultaten te melden. Desalniettemin moeten we constateren dat het nog niet optimaal is en dat er nog steeds verbetering moet plaatsvinden. Zo geldt het ook voor de andere zaken: Als het gaat om verdichting, als het gaat om... Ik denk dat het goed is om vanuit die positie en vanuit die constatering vooral ook te kijken: Wat is dan de ambitie? En wat zijn de strategische doelen? En u noemt dan, mevrouw Zwaan voorzitter noemt dan: Innovaties. Ik heb dat ook gehoord in de zin van: Waar blijkt dat dan uit? Waar zien we dat dan terug? En dat zien we denk ik terug in dat uitvoeringsplan, in dat uitvoeringsplan dat er ook gaat komen. Zie dit als een inventarisatie van de dilemma's en de issues. Zie dit als de strategische doelen die geformuleerd zijn. En in de vervolgstap zal het moeten gaan over: Wat is dan ons antwoord daarop in concreto? Ik denk dat daar een...

De voorzitter: Er is een interruptie van mevrouw Zwaan.

Mevrouw Zwaan: Dank u wel gedeputeerde, voorzitter. Dat begrijp ik, maar ik mis gewoon, en dan hoeft dat niet per se het woord 'innovatie' te zijn, maar we zijn zo goed in dit stuk in het plaatsen van kaartjes en tabelletjes en schemaatjes, en dan denk ik: Dat mis ik gewoon, omdat ik dát een basis vindt om juist een ambitie te formuleren en om juist strategische doelen te formuleren en een vervolg daarop te geven. Dus dat vind ik gewoon jammer en dat mis ik echt in dit stuk. Het is integraal natuurlijk met andere programma's die al lopen in de provincie. Dat begrijp ik, alleen, op mij kwam het inderdaad zoals u het al schetste over van: Het is inderdaad een opsomming van alle dingen die niet goed gaan, terwijl daaraan zo hard gewerkt wordt door de sector, en dat weet u ook, om het inderdaad te verbeteren en daar waar nodig ook zeker aan te passen. En dat stukje antwoord...

De voorzitter: De heer Jumelet. Ik wil graag dat u kortere interrupties doet.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, om het even nog daar over te hebben. Ik denk dat het goed is om naar de tekst te kijken. Ik ben er altijd toe bereid om te kijken of je dat op de een of andere manier toch kunt verwoorden. Maar weet ook dat als je in die programma's zit waar we naar verwijzen, zoals bijvoorbeeld inderdaad het Programma toekomstgerichte landbouw van boer naar bord naar bloemenvaas, ook in duurzame melkveehouderijen, misschien moeten we

dat dan vooral noemen, ook als een mooi programma waar we mee bezig zijn, want daarin werken we ook inmiddels met de KPI's, kritieke prestatie-indicatoren, om op die doelen ook daadwerkelijk resultaat te boeken. Dus ik denk dat we daar dat in moeten zoeken. En ik hoor u dan ook zeggen, het hoeft niet in het woord innovatie te zitten, maar vooral in die programma's. Als je dat doet dan kun je daarna het wellicht ook uitwerken in die uitvoeringsplannen. Voorzitter, volgens mij heeft de heer Bos van Forum ook nog iets gevraagd over zuurgraad. Dat is interessant, want daar staat iets opgeschreven bij het hoofdstuk Bodem en natuur. Heel specifiek zien we daar een opsomming van hoe het met de Drentse bodem ervoor staat. Er wordt in ieder geval geconstateerd dat we gemiddeld zitten als het gaat om de verzuring. We moeten wel al constateren dat er ideeën zijn over verkalken, enzovoort, enzovoort. Maar ik denk dat vooral van belang is dat we, ook als het gaat om de bodem, steeds meer onderzoek gaan doen. Soms in noordelijk verband, maar ook zelf doen. Is het al niet vanwege het dossier stikstof, waar ook dit vooral aan de orde is, dus ik denk dat daar het antwoord mee gegeven is. Er wordt onderzocht en we zullen dat in de gebiedsverkenningen veel meer nog gaan beschrijven. Voorzitter, dat waren volgens mij de vragen wat betreft mijn portefeuille. Dank u wel.

De voorzitter: Fijn, dank u wel. Dan denk ik dat we nu naar de laatste gedeputeerde gaan voor één vraag. Heb ik dat goed, gedeputeerde Kuipers?

Gedeputeerde Kuipers: Ik zal het kort houden voorzitter. Ik had twee dingen in ieder geval gehoord over water. Hoe zit het met die strategische doelen en waar komen die dan in terug? Voor water en voor klimaatadaptatie hebben we vanuit die beleidsvelden heel helder de ambities opgeschreven, zowel in het Waterprogramma dat wij hier zojuist hebben besproken en in de Nota klimaatadaptatie. En als we dan kijken, de brief die we hebben gestuurd eind juni over de actualisatie Omgevingsvisie, ziet u twee speerpunten terug voor de nieuwe Omgevingsvisie in 2023: Het regionale waterprogramma, daar hebben we het uitgebreid over gehad vandaag, en ook een Programma klimaatadaptatie, dat we willen toevoegen aan de Omgevingsvisie. En daarbij zullen dus ook deze strategische doelen, in samenhang met onder andere de portefeuilles van de heren Stelpstra en Jumelet, ook een vertaling gaan krijgen in de richting van de Omgevingsvisie. En dat is natuurlijk ook het integrale document. Dus dat past heel goed in het traject waar we nu staan, omdat ook samen zo in die strategie te betrekken. Er was nog een vraag van de heer Bos over: Hoe zit dat nou met veenbodem en fundering? En dan verwijst ik weer, wat ik net ook deed, naar de brief die we u 16 november hebben gestuurd. We gaan inderdaad een brede inventarisatie doen en daarin hebben we ook aangegeven dat we u in het voorjaar van volgend jaar in de breedte zullen informeren over veen en fundering. Volgens mij waren dat de vragen die richting mij gesteld waren voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Fijn. Hartelijk dank college voor de beantwoording van deze vragen. Dan gaan we over naar een hele korte tweede termijn weer voor de fracties, allemaal. Een minuut desgewenst en ik ga weer precies het lijstje af, zoals wij dat ook eerder hebben gedaan. Ik begin bij mevrouw Zouine van D66. Heeft u een korte vraag of opmerking?

Mevrouw Zouine: Ja dank u wel. Een vraag aan gedeputeerde Jumelet. Het is wel nog steeds een gemiste kans dat de provincie in dit integrale plan stelt dat ze geen specifiek beleid heeft met betrekking tot bodem en landbouw. U geeft aan dat dat terug te vinden is in het Programma toekomstgerichte landbouw. Dat vind ik een beetje teleurstellend om te horen gedeputeerde, want het betreft daar a) vrijwilligheid en b) naast de vrijwilligheid vaak om korte termijn visies maar ook korte termijn pilots. En in dit plan heeft u... In dit plan waar we vandaag over praten, gaat het over een lange termijnvisie. En ik zou daar toch graag antwoord op willen zien, of we

misschien op korte termijn dat A4-tje waar we om vroegen van: Heeft u daar dan een actieplan of een operationele tijdlijn die erbij in kan?

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Zouine. De heer Bosch, Partij van de Arbeid.

De her Bosch: Ik zal het inderdaad kort houden. Dank u wel voorzitter. Ook op het gevaar af dat de blokfluitexercitie van mijn zoon er tussendoor gaat. Ik heb al even kort aangehaald dat wat de Partij van de Arbeid betreft ook het ruimtelijk aspect rondom bodem en landbouw aan gaande doen van belang is en dat het dus ook onderdeel zou zijn wat mij betreft van deze integrale puzzel. Dus het was mooi geweest als we dat aspect in ieder geval ergens aangestipt hadden gezien. Maar mijn fractie kan er ook prima mee leven, om dat in de voor te bereiden nieuwe Omgevingsvisie in dat traject mee te nemen. Tot zover voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Een beetje muziek in de Staten zou geen kwaad kunnen, maar misschien voor een later moment. Mijnheer Neutel, CDA.

De heer Neutel: Dank u wel voorzitter. Ik wil toch mijn tweede termijn graag even gebruiken om wat verbindingen te leggen tussen het Waterprogramma waar we het eerder over gehad hebben en dit onderdeel en dan met name over de organische stof in de bodem en de nutriënten die zo van belang zijn. Opvallend vond ik in ieder geval wel de relatie met zonnepanelen die er gelegd werd. Maar het is natuurlijk vooral belangrijk voor vruchtbaarheid, biodiversiteit, bodemleven. En dat allemaal heeft ook weer te maken met onze boerenlandvogels, waar wij natuurlijk ook heel goed aandacht voor hebben. Een ander onderdeel, dat is wat de tweede spreker, ik ben zijn naam even kwijt, vertelde over één van de beekdalen. Hij deed de suggestie om eens goed na te denken over: Moeten wij niet op de een of andere manier proberen om bollenteelt in dat soort gebieden te weren? En dat vindt de CDA-fractie wel een interessante gedachte om eens verder over te praten? En dan tot slot een frappante overeenkomst tussen de inbreng van...

De voorzitter: Een moment mijnheer Neutel, u heeft een interruptie van mevrouw Zuiker, Partij voor de Dieren.

Mevrouw Zuiker: Mijnheer Neutel, het CDA geeft aan dat het heel erg belangrijk is, bodem en landbouw. Maar bent u het dan met ons eens dat er ook beleidskeuzes in dit stuk hadden moeten staan? Want die staan er niet. Dus wat u zegt over bollen, dat vind ik heel goede ideeën. Maar die gaan we nu niet vaststellen.

De voorzitter: De heer Neutel.

De heer Neutel: In dit stuk... Sorry voorzitter, in dit stuk staan natuurlijk een aantal issues, een aantal richtinggevendende uitspraken en daar zijn wij voorlopig tevreden mee. Dus dat is het antwoord op uw vraag. Vervolgens zal ik verdergaan met wat ik wou zeggen over de overeenkomst tussen de inbreng van mevrouw Vedder in het Waterprogramma en de heer Moinat in dit programma. Dat gaat over de moeilijkheid die beiden schetsen over het inzicht krijgen in de zienswijze. Mevrouw Vedder heeft aangegeven dat ze moeite moest doen bij de waterschappen om de zienswijze boven water te krijgen. En dan tot mijn verbazing zegt mijnheer Moinat hetzelfde over dit onderdeel. Nou, het zal wel geen trend zijn in de provincie dat dit soort dingen moeilijk zijn, maar ik vond het toch wel even de moeite waard om dit te benadrukken. Dank u wel.

De voorzitter: Fijn dank u wel. Het woord is aan mevrouw Zuiker, Partij voor de Dieren.

Mevrouw Zuiker: Dank u wel voorzitter. Op dat laatste punt wilde ik ook wat zeggen, want wij zijn het eigenlijk wel met de PVV eens dat een zienswijzeproces misschien wel terecht was geweest, aangezien we een nieuw beleid gaan formuleren. En nu wordt gezegd: de Drentse inwoners worden betrokken bij de uitwerking. Maar de uitwerking hebben de Provinciale Staten helemaal niets mee te maken in principe. Het hele democratische proces is dan al geweest. We krijgen hooguit wat uitvoeringsprogramma's ter kennisname. Dus dat vind ik op zich opvallend hoe dat wordt beantwoord. En dan. We hebben nog geen beantwoording gekregen over precies de status van deze beleidskeuzes. De Wet algemene... Het is volgens de wet, maar er kan ook weer worden afgeweken. Kunt u dat nog even toelichten? En dan, we missen gewoon die beleidskeuzes over de landbouwgronden. Als we dat de in operationele doelen en uitvoeringsprogramma's gaan doen, wederom, daar hebben Provinciale Staten helemaal niks over te zeggen. Wij willen beleidskaders vaststellen en dat moeten we nu en hier doen. Dus wij verwachten gewoon dat gedeputeerde Jumelet nog een heel stuk gaat schrijven aan het hoofdstuk Landbouw en bodem. En dan kunnen we deze notitie als af beschouwen. En dan kunnen we ook zien waar we uit gaan kiezen. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel denk ik. Mevrouw Zwaan, VVD.

Mevrouw Zwaan: Voorzitter, ik stak mijn hand nog even op om iets op te merken over het pleidooi van mevrouw Zuiker, dus dat zou ik allereerst even willen doen. Voordat we hier in Provinciale Staten een discussie gaan voeren over waar wat boeren moeten telen, geloof ik dat de boer daar nog altijd zelf over gaat. Dus daar wil ik het op dit moment even bij laten.

De voorzitter: Ik weet niet of mevrouw Zuiker daar nog wil reageren daarop? Want het was een interruptie op haar betoog.

Mevrouw Zuiker: Nou, volgens mij was dat een interruptie op de interruptie naar mijnheer Neutel toe. Die had het over bollenteelt aan banden leggen. Dus zo zat het volgens mij.

De voorzitter: Akkoord. Dan kan mevrouw Zwaan nu beginnen met haar laatste minuut.

Mevrouw Zwaan: Inderdaad gedeputeerde Jumelet, bedankt voor de beantwoording, de uitgebreide beantwoording. Maar als ik het goed begrepen heb, bent u dus bereid om nog te kijken naar een tekstaanpassing in het stuk Bodem en landbouw, vanwege de stukken, de programma's, die er al lopen in de provincie. Heb ik dat goed begrepen? En zo ja, dan zou ik daar erg blij mee zijn. Dan zie ik dat heel graag tegemoet.

De voorzitter: Fijn dank u wel mevrouw Zwaan. Mevrouw Slagt van GroenLinks.

Mevrouw Slagt: Ik sluit me aan bij de opmerking van mevrouw Zuiker, dat sommige reguleringen in beleidskaders als er uitvoerend beleid op komt, dat het fijn is als die dan toch opgeschreven worden. Dat het echte kaders zijn, waar we dan ook wat mee kunnen en ook met het oog op de Omgevingswet.

De heer Veldsema: Dank u wel mevrouw Slagt. We gaan verder met mijnheer Veldsema, ChristenUnie.

De voorzitter: Dank u. Ik ben blij dat we ook in de toekomst blijven kijken naar de dingen die wel mogelijk zijn. En natuurlijk moeten we secuur kijken naar veiligheidsvoorwaarden, zoals gedeputeerde Stelpstra ook aangaf. Want fouten in het verleden zijn geen garantie voor falen in de toekomst. En ik ben ook blij met de reactie van collega's die aangeven dat er soms ook situationeel nog eens even weer naar standpunten uit het verleden moeten kijken. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Moinat, de SP.

De heer Moinat: Even mijn microfoontje weer aanzetten. Ja. Dank u wel. Als ik goed heb gehoord, dan wil de gedeputeerde Stelpstra in dit geval wel in gesprek gaan met PS als het gaat om CO2-opslag. Dat vind ik een beetje teleurstellend. Op zich is dat prima hoor, maar wij willen dat PS hier ook zelf over in discussie gaat en uiteindelijk een besluit neemt. En dat geldt trouwens voor alle al dan niet permanente opslag in de ondergrond. Hij gaf over de permanente opslag aan, dat we wat getriggerd hadden. Dat is mooi. Ik ben benieuwd hoe ver dat door triggert en ik ben ook benieuwd wanneer hij daar uitslag over geeft, want als dat niet zo komt, dan moeten we voor de behandeling in de Staten nog iets verzinnen. Dus ik wil graag zo snel mogelijk ook een antwoord op, of hij dat inderdaad gaat aanpassen dit stuk. Dan, ik heb een hele administratie hier voor me liggen, dat is een beetje lastig. Maar wij hebben het net ook gehad over POV minpunten, die zullen we schriftelijke via de mail toesturen. Dan kan dat snel en doeltreffend behandeld worden. Emmen, dat is ook behandeld. Want er is landelijk beleid begrijp ik, omdat het een 100.000-plus gemeente is. Een aantal beschikkingen komt schriftelijk. Heb ik dat goed begrepen? Dat dacht ik wel, maar dat geeft hij misschien nog wel eventjes aan. En dat is het. En uw tijd is ook ruimschoots om. Mijn tijd is om.

De voorzitter: Precies. De heer Vorenkamp, PVV.

De heer Vorenkamp: Dank u voorzitter. Ik vraag me serieus af of de naam 'Strategie' die hieraan gegeven wordt niet een soort camouflage is. Volgens mij is het zo, als je twee kopjes water bij elkaar voegt, krijgt je water voorzitter. En als je dus meerdere visies bij elkaar voegt, dan krijg je een visie. En als je op die visie nieuw beleid toevoegt, dan heb je de verplichting tot de hele procedure van ter inzage legging en inspraak. Dat mis ik hier, daar blijf ik aan vast houden en ik zal dat ook in PS uitdrukkelijk naar voren brengen. Dus ik denk dat de gedeputeerde er heel goed aan doet om dit stuk terug te nemen en dit ter inzage te leggen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Wiersema, Sterk Lokaal Drenthe.

De heer Wiersema: Dank u wel voorzitter. De heer Stelpstra gaf aan in ieder geval de Drentse ondernemers, bedrijven, agrariërs, we hier allemaal maar wonen, te betrekken bij de uitvoering. Kunnen wij dan nog een communicatie participatie paragraaf nu of in de nabije toekomst tegevoet zien?

De voorzitter: Dat was het?

De heer Wiersema: Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan als laatste de heer Bos van Forum. Kunt u uw camera nog even aan doen mijnheer Bos?

De heer Bos: Dank u wel voorzitter. Ik heb grotendeels antwoord gekregen op mijn vragen en ik wacht de onderzoeken naar bodem bij zon- en windparken af.

De voorzitter: Dank u wel. Gaan we verder met de heer Stelpstra, hij heeft nog 3 minuten, en eventueel de heer Jumelet om vragen te beantwoorden. Gaat uw gang.

Gedeputeerde Stelpstra: Ik pak enkele dingen die open zijn gebleven. Mevrouw Zuiker over de status van het stuk. Ik heb nog even gekeken, het staat er wat raar. Ik zou sowieso naar aanleiding van een aantal opmerkingen naar de tekst van het hele stuk kijken. U hebt gelijk. Als je een strategie vaststelt, dan kunnen wij daar niet zomaar ongeclausuleerd van afwijken, vind ik zelf. Dus dan zouden we ook weer naar u terug moeten. Daar ga ik even naar kijken, naar die tekst. Mijnheer Moinat, hetzelfde geldt voor die permanente opslag. Ik denk dat we 'permanent' maar even tussen haken moeten zetten. Voor de Statenvergadering zullen we ook aangeven wat wij veranderen in de tekst. Om dat te doen, dat scheelt ook weer amendementen en zo en veel werk. Ik ga inderdaad dat over die bodemverontreiniging schriftelijk doen. Ik check nog even of ik het goed had met dat antwoord over Emmen, anders komt dat er ook goed in te staan. En CO2-opslag. In mijn ogen hebt de staten ooit een uitspraak gedaan. Dat staat in ieder geval in dit stuk nu, als u dit vaststelt: Geen CO2-opslag in Drenthe. Maar als u daarover in discussie wilt, dan wil ik dat altijd met u doen. Mijnheer Wiersema. Komt er een paragraaf en een communicatieparagraaf? Nou niet in dit stuk, maar ik vind wel, bij de uitwerkingen moeten we kijken hoe we dat handen en voeten geven. Dus daar ben ik even op getriggerd. Mijnheer Vorenkamp. Ik ben het gewoon niet met u eens.

De voorzitter: Kort maar krachtig. Had de heer Jumelet nog vragen of opmerkingen waar die wat over wil zeggen?

Gedeputeerde Jumelet: Ja voorzitter. Dank u wel. Ik begin even met het laatste. Mevrouw Zwaan heeft duidelijk nog iets gemaakt over het toevoegen van programma's. Daar knik ik ja bij. Dat ga ik zeker ter hand nemen om ook de tekst nog wat aan te scherpen en wat toe te voegen. Dan naar mevrouw Zouine van D66 die iets zegt over specifiek beleid, vrijwilligheid, korte termijn. Volgens mij is dat nou juist niet wat er gebeurt. Dat is echt een misverstand. Vrijwilligheid levert echt niet op korte termijn en het is in ieder geval zeker niet, als wij het hebben over fosfaat, reductie, als het gaat om stikstof bodemoverschot, als we zien wat de doelen zijn ook binnen boer, burger en natuur Drenthe, dan is het programma dat juist langjarig is. Zeker als het gaat om bedrijvigheid, agrarisch bedrijf, dan kun je niet volgend jaar al zien wat het resultaat is. Daar moet echt langjarig aan gewerkt gaan worden. En we zien ook dat er heel veel energie op zit en dat er ook heel veel werk van wordt gemaakt. In vrijwilligheid, maar zeker ook met het oog op de lange termijn. Dus ik ben er heel blij mee. En richting mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren. U zei net: De gedeputeerde gaat heel veel opschrijven. De gedeputeerde gaat helemaal niets opschrijven wat dat betreft. Want ik maak me ook zo duidelijk met het volgende: Dat wij in ons coalitieakkoord hebben opgeschreven dat wij boven landelijke regels geen aanvullende of extra regels leggen vanuit of op de provincie als het gaat om landbouw. Dus dat is het antwoord en daar moet u het mee doen, voorzitter.

De voorzitter: Fijn dank u wel mijnheer Jumelet. Ik denk dat ik kan constateren dat er een herzien Statenstuk komt en dat we dat als B-stuk gaan behandelen in de PS-vergadering van 15 december. Dank u wel allemaal. U mag allemaal de camera uit doen. Ik schors de vergadering even voor 5 minuten, zodat iedereen even 5 minuten voor zich zelf heeft en daarna gaan wij verder

met het onderwerp Stikstof. En dan hoop ik dat de woordvoerders die zich daarvoor hebben gemeld, de heer Vegter, mevrouw Zuiker, mijnheer Vorenkamp, mijnheer Moes en mijnheer Bos van Forum zich dan melden. De vergadering gaat verder om 16.51 uur. Tot zo.

10. Stikstof

De voorzitter: Als iedereen er is die het woord wil voeren, die meedoet aan dit agendapunt zich meldt, dan is dat prettig. Ik zie de heer Jumelet nog niet. Even kijken. De heer Schomaker, u bent extra vandaag of vervangt u iemand? Nee, dan mag u de camera uit doen. Als u wat wilt zeggen, dan moet u hem aanlaten. Even kijken. Mevrouw Slagt. Mevrouw Slagt heb ik ook niet geblokkeerd. Oké, dan ga ik er gewoon van uit dat iedereen die nu in beeld is ook wat wil zeggen, ook al heeft u zich niet aangemeld voor dit onderwerp. Kunt u knikken als dat zo is? Ja? Ja. Mijnheer Schomaker, wat wilt u zeggen?

De heer Schomaker: Het gaat toch voorzitter over het onderdeel stikstof, wat we nu gaan bespreken?

De voorzitter: Dat gaan we.

De heer Schomaker: Ik weet nog niet of ik iets ga zeggen, maar het zit wel in mijn portefeuille. Daarom heb ik de camera aangelaten.

De voorzitter: Oké, lijkt me prima.

De heer Vegter: Dat geldt ook voor mij.

De voorzitter: Akkoord.

Mevrouw Zuiker: En voor mij.

De voorzitter: heel goed. We wachten nog even op de heer Jumelet. Oh, de heer Jumelet is inmiddels ook aangeschoven. Nou mijnheer Jumelet, we zitten allemaal op u te wachten, dus dan hoop ik maar dat u ook daadwerkelijk iets te vertellen heeft. Gaat uw gang.

Gedeputeerde Jumelet: Dank u wel voorzitter. Het is in ieder geval wel de bedoeling, dat zal ik maar allereerst zeggen, om een stuk aan u toe te sturen. Dat was namelijk de propositie die wij als twaalf provincies hebben opgesteld, maar gebleken is dat ik te enthousiast was, want uiteindelijk hebben niet alle provincies, niet afgelopen dinsdag maar die dinsdag daarvoor, het vastgesteld in hun college. Vervolgens hebben we daar in het IPO nog weer met elkaar over moeten spreken om de puntjes op de i te zetten en vervolgens moest afgelopen dinsdag nog besloten worden in een aantal provinciehuizen, wat ertoe leidt dat ik het stuk niet heb kunnen toesturen. Excuus daarvoor allereerst om die maar te maken, maar wel met het idee dat op enig moment die propositie wel naar u toe komt, want ik heb begrepen dat het nu wel besloten is in de provincies die nog niet hadden kunnen besluiten over het stuk. Dus er ligt nu een stuk dat zal worden verstuurd vanuit het IPO en het zal vanuit ons richting PS gaan. Als u het goedvindt heb ik vier onderwerpen die ik heel kort willen toelichten. Wat is de propositie an sich? Ik wil u daar toch even iets meer over zeggen dan dat die niet verstuurd is. Daarna wil ik iets zeggen over de 25 kilometer-regel en Aerius rekenmodule die gebruikt wordt voor vergunningverlening. Het

derde onderwerp is iets zeggen over de gebiedsverkenningen. En het laatste is, laat ik maar zeggen, de innovatieve middelen die we ook willen inzetten en waar we met ministerie over in gesprek zijn. Dat noemen we dan maar even met het kopje laaghangend fruit. Voorzitter, de propositie die dus aan de orde was in IPO-verband. Daar hebben we met elkaar aan de orde dat wij weten dat het kabinet in wording bij de formatie iets gaat zeggen over de stikstofcrisis, of beter gezegd een aantal plannen aan het voorbereiden is. We weten nog niet precies wat er gaat komen. Maar als provincies, die ook met de Wet natuurbescherming nadrukkelijk aan zet zijn en in het Stikstofdossier nadrukkelijk ook in de gebiedsaanpak een rol hebben, hebben we gezegd: We willen ons ook als provincies een positie geven waarbij we ons conformeren aan de doelen die het Rijk voor ogen heeft en die is ook in de wet opgenomen. We hebben dan ook gezegd in de propositie die we hebben opgeschreven, waar dus nu akkoord is op alle provinciehuizen, dat wij niet willen werken aan stikstof alleen, maar dat vooral in samenhang willen doen met de wateropgave, natuuropgave en de klimaatopgave. Om het heel huiselijk te maken: Het is raar als je voor het ene onderwerp komt bij een boer bijvoorbeeld of bij een andere ondernemer en daar een gesprek voert en voor het andere onderwerp twee maanden of een half jaar later weer aan de deur komt. Het kan niet zo zijn dat je dat los van elkaar doet en we hebben gezegd als provincies in die propositie: We moeten aan het stikstofprobleem werken, maar dan wel in relatie tot de natuuropgave, de wateropgave en de klimaatopgave. Dat beschrijven we dan in de propositie. Vervolgens hebben we gezegd: de gebiedsplannen, ik zei het al, dat moet het vehikel zijn waar wij ons op gaan voorbereiden, waar we ons op willen inzetten. Dat betekent dan vervolgens dat wij daar uitvoeringskracht voor moeten gaan organiseren. Dat moet bij het Rijk en dat moet bij de provincies maar ook bij waterschappen en bij gemeentes worden gefaciliteerd. En daar gaan we met elkaar het gesprek aan om u inzicht te geven en er wordt nadrukkelijk ook gekeken naar de personele inzet. Ga er maar van uit, dat zal ook in de propositie uitdrukkelijk aan de orde zijn, dat we ook in fte's nadrukkelijk als provincie onze bijdrage moeten gaan leveren. En hoe dat dan bekostigd gaat worden, dat is natuurlijk een belangrijke. Maar we zien gewoon met elkaar op vergunningverlening op het verder vormgeven van de agenda en de plannen dat er extra inzet nodig is. Het piept en het kraakt op dit moment. We hebben in ieder geval met elkaar als provincies gezegd, daar willen we ook met elkaar en met het Rijk over spreken hoe we dat gaan invullen en daar zal in de propositie ook al iets over worden opgeschreven. Ik voorzie dat de propositie rondom de uitkomst van de formatie ook wereldkundig wordt gemaakt. In ieder geval wordt die ook aan PS gestuurd wanneer die ook door IPO wordt vrijgegeven. Ik was wat te enthousiast nogmaals, maar hij komt naar u toe met de inhoud zoals ik u net heb geschetst. Voorzitter, ik ga naar het tweede punt waar ik u over wil bijpraten en dat is het punt van de zogenaamde 25 kilometer Aerius. We weten allemaal dat we altijd moeten rekenen als het gaat om vergunningverlening met de laatste stand van zaken, de laatst bekende informatie. En dat betekent dat we in het verleden al heel vaak een zogenaamde update, of om het mooier te zeggen, een soort release hebben gekregen van het Aerius rekensysteem. Het was voorzien in oktober, dus afgelopen oktober, maar het is vertraagd. En dat komt omdat het Rijk net voor de zomervakantie naar aanleiding van de Raad van State uitspraak de zogenaamde 25 kilometer-maatregel heeft genomen. Vorige keer bij het bijpraatmoment in november, hebben we met elkaar daar al iets over kunnen zeggen. Johnny de Vos, de ambtenaar die ook in de AC meedoet, heeft daar ook in geïnformeerd. Maar ik moet u nu meedelen dat wij voorzagen dat de release op 8 december zou zijn. Maar nu zien we het met elkaar gebeuren in het nieuwe jaar. Er zijn data genoemd en dat zal zo maar halverwege januari kunnen zijn. Waarom is dat toch wel vervelend? Dat is omdat de hele vergunningverlening stil ligt en dus nog langer stil gaat liggen. Want als je 8 december noemt en het wordt nu half januari, dan snapt u dat er dus mensen wachten op een vergunning en dat de vergunningverlening dus niet op dit moment kan worden

ter hand genomen. Dus dat over de 25 kilometer en het Aerijs-rekenmodel. Het derde onderwerp is gebiedsverkenningen. Dat waren we toen aan het doen, ook hybride, een deel van u in de Statenzaal en een deel van u aan het scherm. We hebben de gebiedsverkenningen gepresenteerd. Ze zijn inmiddels online, u hebt ze misschien ook ingezien. Het is denk ik goed om te laten weten dat we het ook hebben laten zien, gepresenteerd hebben, aan de partners die aan de stikstofafel deelnemen. We hebben ook buiten onze provincie laten zien hoe wij het hebben gedaan. En we hebben ook verschillende reacties gekregen, in ieder geval complimenten ontvangen, inzichtelijk gemaakt hoe het in de gebieden is. Er ontbreken zaken, maar daar wordt ook aan gewerkt. En dat is de oproep tegelijkertijd aan u: Wanneer u dingen ziet en wanneer u zaken te berde wil brengen, spreekt u ons aan om te kijken hoe wij nog veel beter na wat we al hebben gedaan, de gebieden kunnen beschrijven, maar misschien ook nog onderzoek kunnen laten doen. Als laatste 'het laaghangend fruit'. Dat is de werktitel voor het idee dat we met elkaar in Noord-Nederland, samen dus met Groningen en Friesland, als provincie Drenthe een aanbod willen doen aan het Rijk. We hebben verschillende sporen waarlangs gewerkt wordt aan de reductie van stikstof. Dat is natuurlijk, laten we het maar zo zeggen, het hele maatregelenpakket uit het rapport van de commissie Remkes 'Niet alles kan overal'. U heeft ook kennis van het feit dat er een aankoopregeling is. Die wordt ook in Drenthe nog steeds verder in uitvoering gebracht. We weten dat er een beëindigingsregeling komt, maar we hebben in Drenthe ook gezegd: We willen iets met innovatie. Daar hebben we met elkaar over gesproken in het verband van de noordelijke provincies. We zijn inmiddels in gesprek met het Rijk, met LNV in het bijzonder, om te kijken of we met kleine bedragen die beschikbaar komen wellicht toch een substantiele reductie kunnen krijgen op het erf bij boeren, zeker als het gaat om melkveehouderijen, van de stikstofemissie. In de drie noordelijke provincies betreft het zo'n 4500 melkveehouders. Maar als je daar dan tegenaan zet een paar € 1000, dan gaat het al heel snel over grote bedragen. Het gaat ook niet over hightech- investeringen, het gaat over managementmaatregelen op het erf. En we zien dat als het gaat om ammoniakwinst er ook echt iets te behalen valt voor de natuur. Dat is natuurlijk ook onze opgave om daaraan te werken. Ik kan u zeggen dat het positief ontvangen is op het ministerie van LNV, maar we hopen natuurlijk zo snel mogelijk er meer over te kunnen vertellen. Het zou zomaar kunnen zijn dat het in de context is van de uitkomst van de formatie. Voorzitter, dit moment op de agenda is bedoeld om de laatste stand van zaken aan u te melden. Naar aanleiding van de vier punten die ik net genoemd heb, is dit wat mij betreft op dit moment het verhaal dat ik wilde vertellen. Ik ben gaarne bereid om vragen te beantwoorden.

De voorzitter: Hartelijk dank gedeputeerde Jumelet. En zijn er wellicht vragen vanuit de commissieleden? Ik zie de hand van de heer Van de Weg, SP. Gaat uw gang. Wilt u de microfoon aanzetten? Uw microfoon staat uit.

De heer Van de Weg: En nu?

De voorzitter: Nu gaat het goed.

De heer Van de Weg: Oké. De vraag aan de gedeputeerde: Wat is nou precies het karakter en de positie van die propositie? Is dat nu een beleidsstuk ook namens de provincie, of sluiten wij daar ons bij aan? Kortom. wat is het karakter van die propositie?

De voorzitter: De gedeputeerde.

Gedeputeerde Jumelet: Dank u wel voorzitter. Ja, wat is een propositie? Het is in ieder geval een aanbod aan Den Haag, aan het ministerie, aan het Rijk, aan het nieuwe kabinet, misschien vooral om samen te werken aan het grote plan van stikstofreductie, waar het betreft natuurherstel en stikstofreductie, zodat we met elkaar ook een oplossing weten te realiseren, langjarig. Het lijkt ons goed om ook onze inbreng te kunnen vertalen in een daadkracht en daarom hebben we ook gezegd: We willen onze verantwoordelijkheid nemen. Een ieder in zijn rol. En we willen ons ook graag met onze kennis aansluiten bij datgene wat er ook bij partners gaat gebeuren. Dus het is een aanbod aan het ministerie, aan het nieuwe kabinet, om samen dit aan de vork te steken, maar ook vooral om onze inbreng te gelde te maken, zeker als het gaat om de kennis die we inmiddels hebben opgedaan in de provincies.

De voorzitter: Fijn, dank u wel.

De heer Van de Weg: Voorzitter, mag ik nog een aanvullende vraag stellen?

De voorzitter: Ja. De heer Van de Weg, gaat uw gang.

De heer Van de Weg: Maar wat is nu de status van dat stuk binnen onze provincie? Is dat nou een beleidsstuk? Moeten wij daarop toetsen of kan er nog verandering in komen?

De voorzitter: De heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, zo gaat het in het verband van de provincies. We worden bevraagd door het ministerie, door DGS, dat is de Stikstof DG, op onze medewerking. Zelfs sterker nog dan dat, het zit ook in de wet, dat provincies de gebiedsgerichte aanpak moeten gaan vormgeven. U weet dat die drieslag gebiedsverkenningen- gebiedsagenda's- gebiedsplannen in 2023 klaar moet zijn, Dan kun je dat los van elkaar gaan doen, maar wij hebben gezegd vanuit de provincie, dat moeten we samen met het Rijk gaan doen. Dat moeten we samen met het nieuwe kabinet gaan doen. En het nieuwe kabinet heeft misschien wel grootste plannen, dat weten we niet helemaal precies, maar dan lijkt het ons goed vanaf het begin aan tafel te zitten en te zeggen: Hoe gaan we dat samen oppakken? En dat is die propositie die we heel snel rondom de formatie, de uitkomst daarvan ten minste, op tafel willen leggen.

De voorzitter: Dank u wel. Even kijken, de heer Moes VVD.

De heer Moes: Dank u wel voorzitter, Ik ken de heer Jumelet als een bescheiden man en dat is nu wel een beetje bevestigd, want hij noemt de innovatie voor de landbouw 'laaghangend fruit'. Voorzitter, voor mij is dat het allerbeste fruit dat we kunnen bieden. Bij innovatie is veel mogelijk. Het kost veel minder dan opkoop van boerderijen. Nogmaals, ik wil u wijzen op professor Rabbinge, die ons al eens een college gegeven heeft over stikstof. De heer Rabbinge heeft vorige week samen met Winsemius een column geschreven over dat opkoop van landbouwbedrijven de natuur niet gaat redden, dat innovatie veel beter is. Ik vind het jammer dat het nu laaghangend fruit genoemd wordt. Het moet veel meer gepropageerd worden. En ik kan u erbij vertellen dat de afgelopen ledenvergadering, de ALV van de VVD, er een motie is aangenomen, overgenomen door de VVD-fractie, dat er veel meer ingezet moet worden op innovatie. Dus voorzitter en gedeputeerde Jumelet wees niet bescheiden, u bent er druk mee bezig met die innovatie. Omarm het en maak het veel groter. Het is geen laaghangend fruit, het is een heel goed middel waarmee we de problemen in Drenthe kunnen oplossen. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, het nodigt uit om hier uitgebreid op in te gaan, maar om het heel concreet en kort te houden, gezien de tijd ook, dank u wel voor de mooie woorden mijnheer Moes. Tegelijkertijd bedoelen we met laaghangend fruit, en dat is een werktitel, dat het eigenlijk helemaal niet zo ingewikkeld hoeft te zijn om het resultaat te bereiken. Dat willen we daarmee bedoelen. Dat bedoelen we ermee, moet ik zeggen. En dat betekent eigenlijk het verdunnen van mest, zaken toevoegen aan de mestput. U hebt daar al voorbeelden van gezien, dus wij zeggen van het zal én én moeten, Want dat weten we wel, we komen er niet mee weg door alleen maar in te zetten op innovaties, we zullen ook iets moeten doen in de gebieden. Dat weten we ook. Maar wij zeggen met het laaghangend fruit, en ik stop er vervolgens mee om het zo te noemen, het ligt helemaal niet ver van ons weg om het ook in te kunnen zetten. Dat is wat we willen. De heer Rabbinge heeft denk ik een goed college gegeven. Ik heb laatst nog gesproken met de heer Erisman, die op dezelfde lijn zit. Dus wat dat betreft hebben we iets goud in handen, maar we willen daar graag met elkaar verder over nadenken. Daar willen we graag financiering voor hebben. Dus dat is wat ik bedoel. Ik zie heel veel handen omhoog gaan voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, dan is dat opgehelderd. We gaan naar de Partij van de Arbeid, de heer Schomaker en daarna mevrouw Zuiker, want dan hoeven we niet te lang te wachten.

De heer Schomaker: Een hele korte opmerking die niets met stikstof te maken heeft, maar met taal. Misschien is het goed als meneer Moes eventjes het woordenboek pakt en even kijkt wat de betekenis is van laaghangend fruit. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. We gaan naar mevrouw Zuiker.

Mevrouw Zuiker: Dat verhaal over innovatie, dat vind ik altijd... dat proberen wij al 10, 15 jaar, dat heeft geen stikstofvermindering tot gevolg. Dus dat is een blind vertrouwen op iets dat niet gaat werken. Dat wou ik wel even gezegd hebben, want het lijkt nu net alsof we allemaal geweldige innovaties gaan verwachten. Maar die zijn er niet en die komen er ook niet.

De voorzitter: Bij dezen gezegd. We gaan naar de heer Vegter van het CDA.

De heer Vegter: Dank u wel voorzitter. Mooi dat de provincies in ieder geval inzetten op integraliteit en niet naar stikstof sec alleen kijken, maar ook naar de andere onderwerpen, water, natuur en klimaat, zoals de gedeputeerde dat noemde. Die vertraging zit in Aerius, waardoor de vergunningverlening langer stil ligt. Dat doet toch wel een beetje zeer en dat roept bij mij een beetje het gevoel op van gebrek aan urgentie. Natuurlijk snap ik dat er van alles en nog wat onderweg kan gebeuren waardoor zaken vertragen, maar we willen ook zo graag vergunningen verlenen. Dan op die 25 kilometer grens was mijn vraag aan de gedeputeerde: Wat betekent dat voor de PAS-melders straks? Wat voor effect zal dat hebben? Daarnaast is het zo dat ik natuurlijk ook blij ben dat de landelijke VVD-fractie inmiddels zo ver is, dat zij ook een motie die wij in Drenthe bijna 2 jaar geleden in gezamenlijkheid gemaakt hebben, met hun besluit nu overnemen. Dus hulde aan alle partijen in Drenthe die destijds die Drentse motie hebben gesteund en die ook landelijk in diverse provincies is overgenomen. En dan als laatste nog. We hebben twee weken geleden een excursie gehad op het Mantingerveld, waar ook Natuurmonumenten bij was, de Milieufederatie en ook een aantal kritische boeren. En wat daar opnieuw opvalt, is dat

we in Drenthe met alle partijen in goed gesprek zijn. Mensen willen heel goed naar elkaar luisteren. Maar waar een hele grote behoefte aan is, is het effect van de genomen maatregelen op de omvang van de stikstofdeken, zullen we maar zeggen, of op de omvang van de stikstof in de natuur. Boeren willen ook heel graag maatregelen nemen, maar die willen tegelijkertijd ook later terug horen van wat heeft dat nou bereikt? En dat wil ik trouwens als automobilist ook sinds die tijd dat ik 100 km/uur rijdt. Wat voor effect heeft dat nu gehad? Dus ik zou zeggen: Neem dat vooral mee.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Jumelet wilt u daarop reageren?

Gedeputeerde Jumelet: Ja voorzitter, misschien wel op de vertraging. Ik snap dat er een opmerking wordt gemaakt over het betreuren van de vertraging van het weer beschikbaar komen van de geüpdatete Aerius rekenmodule. Tegelijkertijd hebben juist provincies gezegd: Wij willen een update en we willen een rekenmodule waar werkelijk die vergunningen mee kunnen worden afgegeven. Als daar te veel onzekerheden in zitten, dan lijken we misschien met snelheid wel op schema te zitten met wat we eerder hadden afgesproken, maar hebben we geen houdbare vergunningen verleend straks. Dus wij zeggen eigenlijk: We willen liever iets vertragen en dan de zorgvuldigheid toepassen dan andersom. Dus dat is de reden en ik denk dat iedereen het daar snel over eens kan zijn. Als het gaat over de melders, dat heeft onze volle aandacht en dat is ook steeds een opmerking richting de minister. Dat is verankerd in de wet dat er aan gewerkt zal worden. We maken ons zorgen over het tempo waarin het gebeurt. Dat dat wordt ook elke keer gemeld, ook in relatie tot die 25 kilometer. En ja, de opmerking over de effecten van genomen maatregelen: We zetten ook in op monitoring, want uiteindelijk moet je het ook kunnen verantwoorden. Als het ten goede komt van de natuur, moet je dat ook laten zien. En ik denk dat dat ook weer gaat over draagvlak. Dus eens met de opmerking van de heer Vegter.

De voorzitter: Fijn dank u wel mijnheer Jumelet. Mevrouw Slagt. Zag ik ook een hand van?

Mevrouw Slagt: Ik had een vraag. Ik zal de term van het fruit niet meer gebruiken. Ik vroeg me af hoe de innovaties of de managementmaatregelen op het erf zich verhouden tot de duurzame stikstof- uitstoot omlaag brengen? Dus hoe krijgen we nou daadwerkelijk minder vergunde ruimte? Hoe verhoudt zich dat tot elkaar? Zijn er nog meer bronmaatregelen nodig? Volgens mij wachten we daar nog steeds op. Hoe verhoudt zich dat tot elkaar in Drenthe?

De voorzitter: De heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, zo'n vraag als deze van mevrouw Slagt, ik zeg het maar zoals het is, is een ingewikkelde en dan levert het ook vaak een ingewikkeld antwoord op. Maar als ik het toch probeer, we zien natuurlijk de deken, de landelijke stikstofdeken. We zien dat we in onze provincie een aantal maatregelen hebben te nemen en wij zeggen wel eens, en dat blijf ik ook maar herhalen: Het is de 'i' die wordt gezet door het Rijk als het gaat om de bronmaatregelen, wij zetten in de gebiedsaanpakken de punt. En als ik daar over die punt spreek, dan heb ik het ook over de aankoopregeling. Op een aantal plekken zullen we toch moeten zien dat er minder bedrijven zijn. Uiteindelijk zal het daar ook over gaan, want daar gaat die aankoopregeling ook over. Het gaat ook over het veranderen van bedrijven, anders vorm geven. Misschien is Schiermonnikoog er wel een mooi voorbeeld van. Zeven bedrijven, melkveebedrijven, die daar langjarig hebben geboerd. Vervolgens zijn ze in een transitie terechtgekomen en alle zeven zijn er nog steeds. Maar ze voldoen nu wel aan de stikstofopgave. Dus er is echt mogelijkheid tot verandering. Vervolgens hebben we de innovaties vooral nodig om die verandering inhoud te

geven. Dus, ik denk dat het én, én, én zou moeten zijn, of misschien nog een én er achteraan, maar het gaat vooral om een totaalaanpak. En dat zal in die gebiedsgerichte aanpak, nadat we de gebiedsverkenning hebben opgeleverd, ook in de agenda's ter sprake moeten komen, om vervolgens tot de plannen te komen. En landelijk wordt wel eens gezegd: Schiermonnikoog is wel een heel mooi voorbeeld. Niet vergelijkbaar met Drenthe, zeker niet, maar wel in de aanpak misschien een voorbeeld. Dus in die zin denk ik dat we daar ook van elkaar kunnen leren, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Kleine Deters.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter dank u wel. Ik hoor gedeputeerde ook inderdaad een aantal zaken melden die ook in de formatieonderhandelingen, zelfs ook in de landbouwnotitie, door De Groot en Boswijk benoemd zijn. Ik veronderstel ook even, onze beide partijen zitten daar aan tafel, dat wij ook via die weg de informatie krijgen. En dan ben ik toch wel verbaasd, terugdenkend aan de Rondvraag waarin mevrouw Slagt een aantal vragen namens een aantal partijen heeft gesteld, u hebt een mooi betoog over Schiermonnikoog bijvoorbeeld, dat voorbeeld, en dan denk ik: Beste gedeputeerde, daarvoor zal het u toch zeer welkom moeten zijn dat wij in het debat over de 30% Europese subsidie gaan inzetten in die transitie naar voorbeeld van Schiermonnikoog. En mij bekruipt dan het gevoel en aan u om dat te weerleggen of zo, dan bekruipt mij het gevoel onze Drentse gedeputeerde in IPO op de rem gaat staan, terwijl ook uw partij pleit voor die 30%. Ook in die motie die in de Kamer is ingediend, ook door uw partij, ook door mijn partij. En dan denk ik ook: Beste gedeputeerde, u bent aan het vechten, vecht u niet tegen de bierkaai? En waarom op de rem in IPO terwijl 30% ons in Drenthe breed zou kunnen helpen? Dus gedeputeerde, ik begrijp u echt even helemaal niet.

De voorzitter: De heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, dan is het aan mij om het vervolgens wel weer aannemelijk of begrijpelijk te maken aan mevrouw Kleine Deters. Misschien is het goed om de brief van 6 oktober nog te lezen over het GLB, want daar doelde u net op. In die brief staat namelijk verwoord wat de twaalf provincies tezamen hebben opgeschreven in de zin van, dit vinden wij belangrijk in het nieuwe GLB NSP. Daarin is vooral opgenomen dat we het belangrijk vinden dat zoveel mogelijk boeren meedoen. Dat je in feite probeert, ook als het gaat om inkomensondersteuning, het mogelijk te maken. Je kunt niet rood staan en groen doen, om het maar eens op die manier te zeggen. Dat is geen doodoener mevrouw Kleine Deters, het is zoals het is. En vervolgens met elkaar wel groeien naar een ander percentage, dat kan heel goed. En volgens mij is in de Tweede Kamer gedeeld dat dat ook een hele goede manier is om stappen te kunnen zetten. Weet even, als wij op 30% zouden in hebben gestoken vanuit de provincie, dan hebben wij het beeld erbij dat we een hele grote groep boeren gaan missen, die kiezen voor een intensieve teelt bijvoorbeeld. En dan heb je uiteindelijk je doel niet bereikt. Dan zou je kunnen zeggen, we doen 30%, maar dan heb je uiteindelijk je doelen niet bereikt, namelijk zo veel mogelijk boeren daaraan mee te laten doen. En in die beweging van stikstof proberen we ook juist de innovaties, de denkkraft, de energie te benutten om ook perspectief te kunnen bieden voor de landbouwsector. En ik denk dat dat ook in onze provincie van groot belang is voor de leefbaarheid en zeker ook voor het perspectief van de boeren.

De voorzitter: Mevrouw Kleine Deters heeft nog een korte vraag?

Mevrouw Kleine Deters: Ja. Hoor ik dan gedeputeerde zeggen, want misschien kijken we daar dan echt heel verschillend tegen aan, alsof de transitie niet leidt tot inkomensondersteuning? Alsof dat tegenover elkaar staat, terwijl mijn overtuiging is dat transitie juist kan leiden tot die omslag en juist een beter inkomen voor die agrariër.

De voorzitter: De heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, maar dan vraag ik toch echt mevrouw Kleine Deters de brief te lezen. Bij het GLB gaat het over pijler 1 en pijler 2. In pijler 1 is het inkomensondersteuning, dat is hectaretoeslag. En vervolgens, als je daar uit die pijler 1 geld weghaalt en je zet het naar pijler 2, dan wordt dat minder. Dat zou kunnen betekenen dat het inkomen van boeren, en substantieel zijn boeren er voor een deel ook van afhankelijk, dan niet meer mee kunnen doen. Dan kiezen ze dus niet bewust voor die duurzaamheidsdoelen die in het GLB staan opgeschreven, maar dan kiezen ze wellicht om niet mee te doen met het GLB, maar dan kiezen ze wellicht voor intensieve teelten en dan gaat het voorbij aan de doelstelling van het GLB waar het betreft de eco-regelingen, waar het betreft de conditionaliteiten, waar het betreft wat ook in pijler 2 staat opgeschreven. Leest u alstublieft de brief, want volgens mij bedoelen we misschien zelfs wel hetzelfde, maar zit het vooral in wat willen we nou eigenlijk met het GLB bereiken, voorzitter.

De voorzitter: Fijn, dank u wel, mijnheer Jumelet. Ik denk dat alles gezegd is wat gezegd moet worden, ware het niet dat de heer Vorenkamp zijn vinger nog opsteekt en een nabrander heeft, kort. Gaat uw gang.

De heer Vorenkamp: Dank u voorzitter. Ik heb mijn vinger al eerder opgestoken. Ik heb twee korte vragen. Wanneer krijgen we dat IPO-document? Zo spoedig mogelijk hoop ik. En het tweede is: Wordt het niet heel erg complex? Natuuropgave stikstof, wateropgave, klimaatopgave, gaan we ook nog combineren. Dan is mijn concrete vraag: Denkt u dat er een realistische werkwijze is ontwikkeld die dit allemaal kan? Denkt u dat dit werkelijk gaat werken?

De voorzitter: De heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, de propositie, de brief naar PS komt zo spoedig mogelijk inderdaad. Het idee was bij het IPO dat er misschien wel een Sinterklaasakkoord zou liggen op enig moment. Ik weet niet of het nu een Kerstakkoord gaat worden of dat het een Nieuwjaarsakkoord gaat worden. Geen idee inmiddels meer, maar we wachten al zo lang. Dat zit wel in deze maand allemaal opgesloten. Vol verwachting klopt ons hart. Maar we wilden wel voorafgaand aan de presentatie van de uitkomst van de formatie het aanbod van de provincies uit IPO-verband neerleggen. Dus zo spoedig mogelijk betekent ook dat we even strategisch kijken wanneer dat het beste moment is. Als de heer Vorenkamp vraagt: Gaat dit werken? Volgens mij is de enige manier om in de gebiedsgerichte aanpak succesvol te zijn: Draagvlak. En dat vind je denk ik het beste door de opgaven die op één erf samenkomen, die in gebieden samenkomen, ook in gezamenlijkheid op te pakken. Want nogmaals, ik probeerde dat net aan te geven. Het kan niet zo zijn dat het ene moment bij een boer aangeklopt wordt voor een klimaatopgave, dan vervolgens een maand later voor stikstof. Dus je zult wat moeten doen, alleen al om draagvlak te houden, voorzitter.

De voorzitter: Fijn dank u wel. Mijnheer Schomaker, Partij van de Arbeid.

De heer Schomaker: Voorzitter, ik snap wat de gedeputeerde zegt over hoe je bij een boer moet aankomen. En ik snap ook dat het gebieden zijn die natuurlijk met elkaar te maken hebben. Maar als ik zie wat we vandaag al hebben meegemaakt, hoe groot de onderwerpen van vandaag al geweest zijn, bodem, water, als je dan stikstof ook nog gaat inbrengen, dan wordt het wel een heel groot iets. Dat ben ik met mijnheer Vorenkamp eens.

De voorzitter: De heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, ik ben beaam alleen maar wat hier wordt gezegd. Het is een grote opgave. Ik heb wel eens horen zeggen, de minister-president himself zei dat, dat hij nog nooit zo'n crisis in zijn loopbaan had meegemaakt. Toen had hij de corona-, COVID-19 crisis nog niet meegemaakt. Maar in die trant moet je het ook zien, zeker als het gaat om de opgaven in het landelijk gebied, zeker als het gaat om de vraag naar de ruimte. Dus ik ben het van harte eens met de heer Schomaker en ook met de heer Vorenkamp, dit is een mega-opgave, maar daarvoor staan we ook met elkaar aan de lat.

De voorzitter: Fijn, dank u wel, meneer Jumelet. Ik denk dat nú wel alles gezegd is. Hartelijk dank voor uw inbreng.

11. IPO-, SNN-, EU-aangelegenheden, NRK en Verbonden partijen

De voorzitter: Wij gaan verder met Agendapunt 11. En iedereen die niets meer te zeggen heeft, mag de camera en microfoon uitdoen. En dat betreft de IPO, de SNN en de EU-aangelegenheden, de NRK en de verbonden partijen. Is er iemand die bij dit onderwerp het woord wil voeren? Mooi, het blijft helemaal leeg.

12. Sluiting

De voorzitter: en dan is het 17.23 uur en dan sluit ik de vergadering en dan bedank ik iedereen voor zijn of haar inbreng. En een hele fijne avond gewenst. Dag.